

Κακοποίηση-Παραμέληση Ανηθίκων

Εκτίμηση Παραγόντων Επικινδυνότητας
& Παρέμβαση

Οδηγός
για Κοινωνικούς Λειτουργούς
στην Εκπαίδευση

Κυριακή Κοήλινιάτη
Παναγιώτα Κορτομανίτη
Θεοδώρα Μουλού
Δέσποινα Χατζηδρόσου

Κακοποίηση-
Παραμέληση
Ανηλίκων:

*Εκτίμηση
Παραγόντων
Επικινδυνότητας
& Παρέμβαση*

Copyright © 2021

Κυριακή Κολλιιάτη (kyrkollin@sch.gr)

Παναγιώτα Κορτομανίτη (pkortomani@sch.gr)

Θεοδώρα Μουλού (tmoulou@sch.gr)

Δέσποινα Χατζηδρόσου (deschatzid@sch.gr)

Χαρτογράφηση Φορέων Δυτικής Αττικής:

Παναγιώτα - Δήμητρα Φαλιέρου

Όλες οι εικόνες που περιέχονται στο παρόν έργο αποτελούν ζωγραφίες παιδιών από το πρόγραμμα που υλοποίησε το Κέντρο Παιδαγωγικής και Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης “Σχεδία” στην Δραπετσώνα (2015-2019) και αφορούσε στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού παιδιών από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες μέσω της τέχνης. (www.schedia-art.gr)

Artwork: Γεωργία Αλεβιζάκη

Απαγορεύεται ρητά η οποιαδήποτε χρήση, αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, φόρτωση (download), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά, του περιεχομένου του Οδηγού, χωρίς την προηγούμενη άδεια των συγγραφέων. Το σύνολο του περιεχομένου του Οδηγού αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία των συγγραφέων και προστατεύεται κατά τις σχετικές διατάξεις του ελληνικού δικαίου, του ευρωπαϊκού δικαίου και των διεθνών συμβάσεων.

Κακοποίηση- Παραμέληση Ανηλίκων:

*Εκτίμηση
Παραγόντων
Επικινδυνότητας
& Παρέμβαση*

**Οδηγός για Κοινωνικούς Λειτουργούς
στην Εκπαίδευση**

Κυριακή Κολλινιάτη
Παναγιώτα Κορτομανίτη
Θεοδώρα Μουλού
Δέσποινα Χατζηδρόσου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστούμε θερμά
τους Προϊσταμένους των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.:

Δρ. Ηλιοπούλου Ευσταθία

2° ΚΕΔΑΣΥ Πειραιά

Παπαδόπουλο Νικόλαο,

1° ΚΕΔΑΣΥ Πειραιά

Χρυσοστομίδα Πέτρο,

ΚΕΔΑΣΥ Δυτικής Αττικής

για την υποστήριξη τους.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστούμε θερμά για την πολύτιμη βοήθεια, τη συνεργασία, τις συνευρέξεις και το υλικό που μας παραχώρησαν τους/τις κάτωθι:

Κοινωνικοί Λειτουργοί Κοινωνικών Υπηρεσιών:

Αίγινα/Αγκίστρι- Γκαρή Παναγιώτα (Κέντρο Υγείας Αίγινας), **Ελευσίνα**- Αγγελουπούλου Λυδία, **Κερατσίνι/Δραπετσώνα**- Δούκη Αργυρή, Ταμπουρατζή Γιάννα, **Κορυδαλλός**- Καρύδη Αντωνία, Παλλιώση Αναστασία, Τόγια Βασιλική, **Κύθηρα**- Μαριάτου Ελπίδα (Κοινωνική υπηρεσία Γενικού Νοσοκομείου Κυθήρων), **Νίκαια/Αγ.Ι.Ρέντης**- Λιδωρικιώτη Μαρία, **Πειραιάς**- Γιαννόγλου Μαρία, Δεδούση Αμαλιάννα (Προϊσταμένη Τμήματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης-Περιφερειακή Ενότητα Πειραιώς και Νήσων), **Πέραμα**- Μελάκου Ελένη, **Σαλαμίνα**- Μπετσάνη Κυριακή, Καρκαμπέση Μαρία-Λευκοθέα (Πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι»), **Σπέτσες**- Ντάση Γεωργία (Κοινωνική Λειτουργός στο Δήμο μέσω προγραμμάτων), **Ύδρα**- Νάζου Αγγελική (Πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι»).

Φορείς/Αρχές:

ΕΚΚΑ/ Κέντρο Κοινωνικής Στήριξης Πειραιά- Κυρκίτσου Χρυσούλα (Κοινωνική Λειτουργός - Ψυχολόγος)

ΕΚΕΨΥΕ Πειραιά- Ψάλτου Βασιλική (Κοινωνική Λειτουργός)

Εισαγγελέας Ανηλίκων Ηρακλείου Κρήτης - Τσεντεμείδης Σίμος

Κοινωνικοί Λειτουργοί Εκπαιδευτικών Δομών:

1° ΚΕΣΥ Α Αθήνας- Γαλάνη Μαρία, **2° ΚΕΣΥ Α Αθήνας**- Βιταλάκη Αθανασία - Μαργωτή, Ζιάβρου Χρύσα, **1° ΚΕΣΥ Πειραιά**- Πασσαλίδου Αγγελική, **3° Ειδικό Δημοτικό Ηρακλείου Κρήτης**- Σφακιανάκη Μαρία, **ΕΔΕΑΥ Β/θμιας Α Αθήνας**- Τσιρόγιαννη Χριστίνα, **ΕΕΕΕΚ Αγίου Δημητρίου**- Φουράκη Παναγιώτα, **ΕΝΕΕΓΥΛ Κορωπίου**- Σοφία Μαργίδου, **Συγκρότημα Γενικών σχολείων στο Ηράκλειο Κρήτης**, **ΕΕΠ Κοινωνική Λειτουργός σε προγράμματα των Παιδικών Χωριών SOS Κρήτης** - Χερίδα Ελεονώρα, **Ειδικό Δημοτικό Ζεφυρίου**- Μαρία Μαργαρίτη (Διευθύντρια), Αντιγόνη Ελευθεριάδου, **Γυμνάσιο με Λυκειακές τάξεις Αγκιστριού**- Πάλλη Ευαγγελία (Διευθύντρια), **Thomas Arnold Primary School, Αγγλία** – Κυριακίδη Αικατερίνη (Special Education Needs Coordinator /SENCO).

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ – ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Αρκτικόλεξα

ΠΚ	Ποινικός Κώδικας
ΚΠΔ	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
ΔΣΔΠ	Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
Π.Ο.Υ.	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΚαΠα-Π	Κακοποίηση-Παραμέληση Παιδιών
ΚΛ	Κοινωνικός Λειτουργός
ΚΕ	Κοινωνική Εργασία
ΚΥ	Κοινωνική Υπηρεσία
ΣΚΛΕ	Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος
ΚΕΔΑΣΥ ¹	Κέντρο Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης
ΕΔΥ ²	Επιτροπή Διεπιστημονικής Υποστήριξης
ΣΜΕΑΕ	Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης
ΣΔΕΥ	Σχολικό Δίκτυο Εκπαιδευτικής Υποστήριξης
ΕΑΕ	Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση
ΕΕΠ	Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό
ΕΒΠ	Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό
ΕΝΕΕΓΥΛ	Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο-Λύκειο
ΕΕΕΕΚ	Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
ΕΚΕΨΥΕ	Ελληνικό Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής και Ερευνών
ΕΚΚΑ	Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης
ΟΠΑ	Ομάδες Προστασίας Ανηλίκων

Συντομογραφίες

α.	Άρθρο
Ν. ή ν.	Νόμος
εδ.	Εδάφιο
παρ.	Παράγραφος

^{1,2} Σύμφωνα με τον **Νόμο 4823/2021 (ΦΕΚ 136/Α/3-8-2021)** «Αναβάθμιση του σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις», τα ΚΕΣΥ μετονομάζονται σε ΚΕΔΑΣΥ [Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (Άρθρο 9)] και οι ΕΔΕΑΥ σε ΕΔΥ [Επιτροπή Διεπιστημονικής Υποστήριξης (Άρθρο 16)].

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	11
Κοινωνική προστασία του παιδιού	13
Δικαιώματα του παιδιού	15
Κακοποίηση ανηλίκου	17
Μορφές κακοποίησης	17
Μορφές παραμέλησης	18
Κοινωνική Εργασία στην Εκπαίδευση	19
Ορισμός Κοινωνικής Εργασίας	19
Σχολική Κοινωνική Εργασία	19
Εκπαιδευτικές Δομές Απασχόλησης Κοινωνικών Λειτουργών	20
Διεπιστημονικότητα	22
Ρόλος του Ψυχολόγου	23
Ρόλος του Εκπαιδευτικού	23
Ρόλος Κοινωνικού Λειτουργού	25
Σχολική διαρροή	28
Εκτίμηση Παραγόντων Επικινδυνότητας	31
Παρέμβαση	41
1. Γενικές Παρεμβάσεις	41
2. Ανάγκη ενημέρωσης εισαγγελέα	43
3. Υποχρέωση αναφοράς ΚαΠα-Π	44
4. Η πορεία της ενημέρωσης του εισαγγελέα	45
5. Η έκθεση κοινωνικής έρευνας στα πλαίσια εκτίμησης παραγόντων επικινδυνότητας ως εργαλείο	46
Η πλευρά του εισαγγελέα	48
Χαρτογράφηση Δομών	51
Περιφέρεια Πειραιά και Νήσων	51
Περιφέρεια Δυτικής Αττικής	56
Υπηρεσίες Αττικής/ Εθνικής Εμβέλειας	57
Βιβλιογραφία	60
Παράρτημα 1	62
Παράρτημα 2	64
Παράρτημα 3	66
Παράρτημα 4	68
Παράρτημα 5	70
Παράρτημα 6	71
Παράρτημα 7	72
Παράρτημα 8	74
Παράρτημα 9	79
Παράρτημα 10	82

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η κακοποίηση και η παραμέληση των ανηλίκων αποτελεί σε παγκόσμιο επίπεδο τόσο ένα σοβαρό κοινωνικό φαινόμενο, όσο και ένα φλέγον ζήτημα για τη δημόσια υγεία. Συνιστά, δε, σημαντικότερη **προσβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων**, καθώς και ποινικό αδίκημα και παραβίαση του ελληνικού, ευρωπαϊκού και διεθνούς δικαίου.

Το **σχολείο είναι ο βασικός πυλώνας** εποπτείας της τήρησης ή παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και του εντοπισμού περιπτώσεων ΚαΠα-Π. Ο/η κοινωνικός/-ή λειτουργός (ΚΛ) είναι ο/η επαγγελματίας που δουλεύει στην πρώτη γραμμή για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης. Αποτελεί το συνδετικό κρίκο μεταξύ σχολείου, μαθητή και οικογένειας και ο ρόλος του/της είναι πολλαπλός και πολυδιάστατος.

Η πρωτοβουλία κι η ιδέα του παρόντος Οδηγού προέκυψε κατόπιν της διαδικτυακής επιμορφωτικής συνάντησης, που συνδιοργάνωσαν τα 1^ο και 2^ο ΚΕΣΥ Πειραιά με το ΚΕΣΥ Δυτικής Αττικής (01/02/2021) με θέμα «Παιδιά σε συνθήκη επικινδυνότητας: ο ρόλος του σχολείου στην προστασία των δικαιωμάτων τους». Παρακολουθώντας την εν λόγω ημερίδα ως εργαζόμενες ΚΛ (ΠΕ30) στις προαναφερθείσες υπηρεσίες διαπιστώσαμε την αναγκαιότητα για περαιτέρω ενημέρωση των ΚΛ που εργάζονται σε εκπαιδευτικές δομές, σχετικά με θέματα ΚαΠα-Π. Στόχος μας είναι να δοθεί έμφαση σε πρακτικά ζητήματα που συναντούμε κατά την εφαρμογή των ήδη υπαρχόντων σχετικών Πρωτοκόλλων (Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού; Θεμελή & Παναγιωτάκη, 2021).

Η αναγκαιότητα για τον εν λόγω οδηγό έγκειται στο γεγονός ότι δεν υπάρχει κάποιο αντίστοιχο έργο που να απευθύνεται σε ΚΛ που εργάζονται στο χώρο της εκπαίδευσης και να εστιάζει στο ρόλο και την παρέμβαση τους για την αντιμετώπιση περιπτώσεων ΚαΠα-Π. Για τη συλλογή του υλικού και τη συγκέντρωση των πληροφοριών επικοινωνήσαμε με ΚΛ των Κοινωνικών Υπηρεσιών (ΚΥ) των δήμων, με ΚΛ που εργάζονται σε εκπαιδευτικές δομές (ΕΔΥ, ΚΕΔΑΣΥ, ΣΜΕΑΕ, κλπ), με τον Εισαγγελέα Ανηλίκων Ηρακλείου Κρήτης και με φορείς, όπως το ΕΚΕΨΥΕ και το ΕΚΚΑ Πειραιά.

Πρόκειται για έναν πρακτικό οδηγό, λοιπόν, ο οποίος επιχειρεί να ενημερώσει και να συνδράμει τους επαγγελματίες στην εκτίμηση παραγόντων επικινδυνότητας, τη διερεύνηση και παρέμβαση σε περιπτώσεις ΚαΠα-Π, καταγράφοντας πληροφορίες για κάθε βήμα που καλούνται να ακολουθήσουν, σύμφωνα πάντα με την ισχύουσα νομοθεσία. Επίσης, δίδονται σχετικοί εννοιολογικοί ορισμοί, τονίζεται η αξία της διεπιστημονικής συνεργασίας και γίνεται αναφορά σε διάφορες περιπτώσεις που παρουσιάζονται συχνά στο χώρο της εκπαίδευσης και οι ΚΛ καλούνται να αντιμετωπίσουν, όπως το ζήτημα της σχολικής διαρροής. Στον οδηγό περιέχονται, ακόμη, σημαντικά εργαλεία για την πρακτική της κοινωνικής εργασίας στην εκπαίδευση και η χαρτογράφηση των υπηρεσιών και φορέων στις περιοχές ευθύνης των τριών ΚΕΔΑΣΥ (1^ο & 2^ο ΚΕΔΑΣΥ Πειραιά, ΚΕΔΑΣΥ Δυτικής Αττικής), όπως πραγματοποιήθηκε το σχολικό έτος 2020-2021.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Η UNICEF (2006) ορίζει την **κοινωνική προστασία για το παιδί** (*child-conditioned social protection*) ως την παροχή κοινωνικής βοήθειας και οικονομικής υποστήριξης της οικογένειας ή εξατομικευμένα ενός παιδιού, με την εμπλοκή των κοινωνικών υπηρεσιών που αναλαμβάνουν την στήριξη της οικογένειας και της κοινότητας και την χρήση εναλλακτικών μορφών παιδικής προστασίας. Ο ορισμός της UNICEF αναλυτικότερα περιλαμβάνει:

- (1) την κοινωνική βοήθεια και οικονομική υποστήριξη (οικονομικές μεταβιβάσεις, επιδόματα παιδικής προστασίας, κοινωνικές συντάξεις, φοροαπαλλαγές, επιδοτούμενο φαγητό και απαλλαγή διδάκτρων), και
- (2) κοινωνικές υπηρεσίες για τα παιδιά και τις οικογένειες τους περιλαμβάνοντας προστατευτικές (ή προληπτικές) υπηρεσίες παιδικής προστασίας, όπως η ανάδοχη φροντίδα, η υιοθεσία, η ιδρυματική φροντίδα, κοινοτικές υπηρεσίες για τα παιδιά με αναπηρία, υπηρεσίες στήριξης οικογενειών παιδιών με αναπηρίες, καθώς και υπηρεσίες φροντίδας παιδιών προσχολικής ηλικίας.

Η παιδική προστασία αποτελεί ένα ανεξάρτητο πεδίο κοινωνικής προστασίας και φροντίδας των παιδιών με στόχο την προώθηση των δικαιωμάτων τους για την προστασία τους από την κακοποίηση, την παραμέληση, την εκμετάλλευση και τη βία. Γενικότερα, η παιδική προστασία ορίζεται ως το σύνολο των παρεμβάσεων που μπορούν να ληφθούν από τους κοινωνικούς λειτουργούς σε περίπτωση κακοποίησης παιδιού. Σύμφωνα με το Dictionary of Social Work, **ως παιδική προστασία ορίζεται:**

«το σύνολο των ενεργειών που πραγματοποιούνται από κοινωνικούς λειτουργούς ή και άλλους επαγγελματίες για την περιφρούρηση ή προστασία των παιδιών από σκόπιμη βλάβη ή από παραμέληση» (Thomas & Pearsons, 1995).

Σε ορισμένους ορισμούς της παιδικής προστασίας έμφαση δίνεται στη βλάβη που μπορεί να προκαλέσει στα παιδιά η κακοποίηση.

Ως βλάβη ορίζεται το αποτέλεσμα της εκμετάλλευσης, βίας, κακοποίησης και παραμέλησης των ανηλίκων. Επίσης, των επιδράσεων στο παιδί σε σχέση με την σωματική και ψυχική υγεία, τη συναισθηματική και συμπεριφορική του εξέλιξη, τις σχέσεις με την οικογένεια και το ευρύτερο περιβάλλον, την ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης, των εκπαιδευτικών επιτευγμάτων και των φιλοδοξιών του (Save the Children, 2007).

Η UNICEF (2013) ορίζει το *σύστημα παιδικής προστασίας* ως

«το σύνολο των νόμων, των πολιτικών, των κανονισμών και των υπηρεσιών που απαιτούνται σε όλους τους κοινωνικούς τομείς –ιδίως στους τομείς της κοινωνικής πρόνοιας, της εκπαίδευσης, της υγείας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης– για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των κινδύνων που συνδέονται με την παιδική προστασία».

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Τα σημαντικότερα διεθνή κείμενα προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού είναι η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Ν. 2101/1992), το Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπορία Παιδιών, την Παιδική πορνεία και Παιδική Πορνογραφία (Ν. 3625/2007), το Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπλοκή των παιδιών σε ένοπλες συρράξεις που η Ελλάδα επικύρωσε με το (Ν. 3080/2002), η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την άσκηση των δικαιωμάτων των παιδιών και η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης (Ν.3727/2008).

Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, αποτελεί ένα σημαντικό πλαίσιο αναφοράς για τους επαγγελματίες που εμπλέκονται στην προστασία των παιδιών από κίνδυνο κακοποίησης, παραμέλησης ή εκμετάλλευσης. Η ΔΣΔΠ είναι ο πρώτος παγκόσμιος νομικά δεσμευτικός χάρτης για τα δικαιώματα που όλα τα παιδιά πρέπει να απολαμβάνουν θέτοντας τις στοιχειώδεις αρχές για την ευημερία τους.

Σύμφωνα με τη ΔΣΔΠ, **παιδί** θεωρείται «κάθε ανθρώπινο ον μικρότερο των 18 ετών, εκτός εάν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα, σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία» (α.1). Έτσι, τα παιδιά δεν αποτελούν ιδιοκτησία των γονέων και των ενηλίκων, αλλά είναι αυτόνομες υπάρξεις και υποκείμενα δικαιωμάτων, που δικαιούνται να συμμετέχουν σε όλες τις αποφάσεις που τα αφορούν (ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά τους). Συνεπώς, **σε όλα όσα αφορούν τα παιδιά πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το δικό τους υπέρτατο συμφέρον.**

Ορισμένες από τις σημαντικότερες παραμέτρους που θέτει η ΔΣΔΠ αναφορικά με το **πλαίσιο της παιδικής προστασίας** που κάθε κράτος οφείλει να εφαρμόσει, είναι:

- η προστασία των παιδιών από κάθε μορφή:
 - ✚ βίας, προσβολής, κακοποίησης (σωματικής, ψυχολογικής, πνευματικής ή σεξουαλικής), εγκατάλειψης, παραμέλησης, κακομεταχείρισης ή εκμετάλλευσης [άρθρο 19],
 - ✚ οικονομικής εκμετάλλευσης ή παιδικής εργασίας [άρθρο 32],

- ☞ σεξουαλικής βίας και εκμετάλλευσης (πορνεία, πορνογραφία ή εξαναγκασμός σε σεξουαλική δραστηριότητα) [**άρθρο 34**],
 - ☞ εκμετάλλευσης των ανηλίκων [**άρθρο 36**] από βασανιστήρια ή άλλες εγκληματικές, απάνθρωπες τιμωρίες και από ένοπλη επίθεση [**άρθρο 37**] ή ένοπλες συρράξεις [**άρθρο 38**].
- Επιπλέον, η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού πλαισιώνει την προστασία των παιδιών, τονίζοντας την ανάγκη χρήσης εναλλακτικών μορφών εξω-οικογενειακής φροντίδας για τα παιδιά, στις περιπτώσεις όπου η οικογένειά τους εκτιμάται ακατάλληλη για την φροντίδα τους [άρθρα 20, 21 & 25], καθώς επίσης την υποχρέωση της πολιτείας για την επανένταξη του παιδιού θύματος παραμέλησης, κακομεταχείρισης, εκμετάλλευσης ή πολέμων [**άρθρο 39**] (Χαμόγελο του Παιδιού, 2009).

ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΑΝΗΛΙΚΟΥ

Σύμφωνα με τον Π.Ο.Υ. η *κακοποίηση ή κακομεταχείριση των παιδιών* περιλαμβάνει όλες τις μορφές σωματικής ή συναισθηματικής κακής μεταχείρισης, σεξουαλικής παραβίασης, παραμέλησης ή παραμελημένης φροντίδας ή εκμετάλλευσης για εμπορικούς ή άλλους σκοπούς, η οποία καταλήγει σε συγκεκριμένη ή εν δυνάμει βλάβη που αφορά τη ζωή, την ανάπτυξη και την αξιοπρέπεια του παιδιού, στο πλαίσιο μιας σχέσης ευθύνης, εμπιστοσύνης και δύναμης (WHO, 1999).

ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

- ❖ **Παραμέληση:** Η παραμέληση περιλαμβάνει τόσο μεμονωμένα περιστατικά, όσο και ένα πρότυπο διαρκούς αποτυχίας του γονέα ή άλλου μέλους της οικογένειας να φροντίσει –τουλάχιστον στις περιπτώσεις που ο γονέας είναι σε θέση να το κάνει– έναν ή περισσότερους από τους παρακάτω τομείς ανάπτυξης και ευημερίας του παιδιού: υγεία, εκπαίδευση, συναισθηματική ανάπτυξη, διατροφή, στέγη και ασφαλείς συνθήκες διαβίωσης.
- ❖ **Σωματική κακοποίηση:** Ορίζεται η χρήση σωματικής βίας σε βάρος ενός παιδιού η οποία έχει ως αποτέλεσμα ή έχει υψηλή πιθανότητα να έχει ως αποτέλεσμα τη βλάβη στην υγεία του παιδιού, στην επιβίωση, στην ανάπτυξη ή την αξιοπρέπειά του.
- ❖ **Ψυχολογική - συναισθηματική κακοποίηση:** Περιλαμβάνει τόσο μεμονωμένα περιστατικά όσο και ένα πρότυπο διαρκούς αποτυχίας του γονέα ή φροντιστή να παράσχει στο παιδί ένα περιβάλλον αναπτυξιακά κατάλληλο και υποστηρικτικό, εφαρμόζοντας πρακτικές που έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στη συναισθηματική υγεία και ανάπτυξη του παιδιού.
- ❖ **Σεξουαλική κακοποίηση:** Ορίζεται η εμπλοκή ενός παιδιού σε σεξουαλική δραστηριότητα την οποία δεν κατανοεί πλήρως και για την οποία δεν είναι σε θέση να συναινέσει ή δεν είναι αναπτυξιακά ώριμο ή παραβιάζει τους νόμους. Τα παιδιά μπορεί να υποστούν σεξουαλική κακοποίηση τόσο από ενήλικα άτομα όσο και από άλλα παιδιά, τα οποία, λόγω της ηλικίας τους ή του αναπτυξιακού τους σταδίου, βρίσκονται σε θέση ευθύνης, εμπιστοσύνης ή δύναμης σε σχέση με το θύμα (WHO & ISPCAN, 2006).

ΜΟΡΦΕΣ

ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗΣ

- Η **ανεπαρκής ανάπτυξη μη οργανικής αιτιολογίας** (Failure to Thrive), σύμφωνα με την οποία το βάρος του σώματος ενός παιδιού βρίσκεται κάτω από τα φυσιολογικά για την ηλικία του όρια, χωρίς να υπάρχει κάποια οργανική νόσος ή κληρονομική επιβάρυνση. Η ανεπαρκής ανάπτυξη μη οργανικής αιτιολογίας αποτελεί ένδειξη και ψυχολογικής-συναισθηματικής κακοποίησης.
- Η **ιατρική παραμέληση**, όπου ο γονέας/φροντιστής αδυνατεί να παρέχει την κατάλληλη ιατρική φροντίδα στο παιδί (π.χ. οδοντιατρική φροντίδα, εμβολιασμοί), ενώ υπάρχει η πιθανότητα να τεθεί η υγεία του παιδιού σε σοβαρό κίνδυνο. Για παράδειγμα, σε περιπτώσεις παιδιών με χρόνιες ασθένειες όπου οι γονείς/φροντιστές αρνούνται να ακολουθήσουν την προτεινόμενη θεραπευτική αγωγή (π.χ. ψυχολογική στήριξη) ή δεν την ακολουθούν σύμφωνα με τις οδηγίες του ιατρού και συνεπώς το παιδί ταλαιπωρείται με τα θέματα υγείας του, με πιθανά αποτελέσματα την αναπηρία, την επιδείνωση της υφιστάμενης κατάστασης ή/και τον θάνατο.
- Η **εκπαιδευτική παραμέληση** περιλαμβάνει παραλείψεις, όπως η μη ένταξη του παιδιού σε εκπαιδευτικό πλαίσιο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, οι συχνές και αναίτιες απουσίες από το σχολείο, που μπορεί να οδηγήσουν στη σχολική διαρροή/ εγκατάλειψη της σχολικής φοίτησης, η αδυναμία παροχής κατάλληλου περιβάλλοντος για μελέτη στο σπίτι και η αποφυγή κάλυψης ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών.
- Η **συναισθηματική - ψυχολογική παραμέληση**, η οποία περιλαμβάνει τις συζυγικές συγκρούσεις παρουσία του παιδιού, την αδυναμία ή άρνηση παροχής συναισθηματικής φροντίδας και προστασίας, όπως επίσης και την απομόνωση του παιδιού από δραστηριότητες και ομάδες συνομηλίκων (Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού).

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΟΡΙΣΜΟΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το 2014 διατυπώθηκε ο πιο πρόσφατος **ορισμός της κοινωνικής εργασίας** από την Εκτελεστική Επιτροπή της Διεθνούς Ομοσπονδίας Κοινωνικής Εργασίας (IFSW) και του Συμβουλίου της Διεθνούς Ένωσης Σχολών Κοινωνικής Εργασίας (IASSW) και αναφέρει ότι *«η κοινωνική εργασία είναι ένα εφαρμοσμένο επάγγελμα αλλά και ακαδημαϊκό πεδίο που προωθεί την κοινωνική αλλαγή και ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την ενδυνάμωση και απελευθέρωση των ανθρώπων. Οι αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της συλλογικής ευθύνης και του σεβασμού της διαφορετικότητας είναι κεντρικές στην κοινωνική εργασία, η οποία θεμελιώνεται από τις θεωρίες της κοινωνικής εργασίας, των κοινωνικών επιστημών, των ανθρωπιστικών επιστημών και τη γηγενή γνώση και συνδέει ανθρώπους και δομές για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της ζωής αλλά και να ενισχύσει την ευημερία τους»* (IFSW, 2014).

ΣΧΟΛΙΚΗ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Τόσο στην ξενόγλωσση όσο και τα τελευταία χρόνια στην ελληνική βιβλιογραφία, η **«σχολική κοινωνική εργασία»** αναφέρεται ως ένας από τους σημαντικότερους κλάδους της εφαρμοσμένης επιστήμης της κοινωνικής εργασίας και ορίζεται ως μια εξειδικευμένη πρακτική στο ευρύ πεδίο της. Οι «σχολικοί κοινωνικοί λειτουργοί» συμβάλλουν σημαντικά στην προώθηση του σκοπού των σχολείων, δηλαδή παρέχουν ένα πλαίσιο στήριξης για τη διδασκαλία, τη μάθηση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων, ενώ παράλληλα προωθούν τη συνεργασία οικογένειας, σχολείου και κοινότητας (Πιλήσης, 2011). Ακόμη, η σύνδεση σχολείου, οικογένειας και κοινότητας απορρέει από την έμφαση που προσδίδει η κοινωνική εργασία στο πρόσωπο στο περιβάλλον (person in the environment), ενώ οι παρεμβάσεις της εστιάζουν στην εκτίμηση, την επανάκτηση και τη βελτίωση της κοινωνικής λειτουργικότητας (Κατσαμά, 2014).

Αν και το νομικό πλαίσιο της Ελλάδας δεν τον προβλέπει ως όρο, **ο οργανισμός σχολικής κοινωνικής εργασίας της Αμερικής ορίζει τη «σχολική κοινωνική εργασία» ως**

«ένα εξειδικευμένο τομέα πρακτικής άσκησης του επαγγέλματος της κοινωνικής εργασίας. Οι σχολικοί κοινωνικοί λειτουργοί προσφέρουν ένα μοναδικό σύστημα γνώσεων και δεξιοτήτων στην εκπαιδευτική κοινότητα και στην ομάδα μαθητικών υπηρεσιών υποστήριξης. Έχουν καθοριστικό ρόλο στην προώθηση των στόχων του σχολείου, που είναι να παρέχουν ένα σχέδιο διδασκαλίας και μάθησης, καθώς και την επίτευξη ικανότητας και εμπιστοσύνης. Οι σχολικοί κοινωνικοί λειτουργοί προσλαμβάνονται σε σχολικά συγκροτήματα για να ενισχύσουν την δυνατότητα του σχολείου να ανταποκριθεί στην ακαδημαϊκή αποστολή του, ειδικά όταν το σπίτι, το σχολείο και η κοινότητα είναι το κλειδί για την επίτευξη αυτής της αποστολής» (Constable, 2008).

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

Οργανωμένη κοινωνική υπηρεσία στα σχολεία διεπιστημονικά στελεχωμένη λειτουργεί μόνο στις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) από το 1985 και σε ελάχιστα ιδιωτικά γενικά σχολεία, παρά τη νομοθετική ρύθμιση του 1974 (Ν.Δ. 195/1974) και τα Π.Δ. 891/1978 και 50/1985 για την αξιοποίηση κοινωνικών λειτουργών στα σχολεία (Καλλινικάκη, 1998). **Ως πάγιο αίτημα των ΚΛ παραμένει η δημιουργία Σχολικής Κοινωνικής Υπηρεσίας**, η οποία θα έχει ως ρόλο την παροχή ψυχοκοινωνικής στήριξης και την ανάπτυξη παρεμβάσεων για την ενίσχυση της αποστολής του σχολείου στην παροχή υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης. Επιβάλλεται, άλλωστε, σύμφωνα και με τα ευρωπαϊκά και διεθνή δεδομένα η Σχολική Κοινωνική Υπηρεσία (School Social Service) να έχει διεπιστημονική σύνθεση, προκειμένου να μπορεί να υποστηρίξει τις ποικίλες ανάγκες των μαθητών, των γονέων, αλλά και της εκπαιδευτικής κοινότητας ως σύστημα (ecological systems perspective) (ΣΚΛΕ, 2019).

ΟΙ ΔΟΜΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΕΙΤΑΙ Ο/Η ΚΛ ΕΙΝΑΙ:

ΣΜΕΑΕ: ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ ΕΑΕ, ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΕΑΕ, ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ, ΕΕΕΕΚ

ΚΕΣΥ / ΚΕΔΑΣΥ

ΕΔΕΑΥ / ΕΔΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΕ ΚΡΙΣΗ

- 🔄 Στις **ΣΜΕΑΕ** (Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης) (**ΠΔ 891/1978; ΥΑ27922/Γ6/2007 - ΦΕΚ 449/ τ.β'/2007; Ν. 3699/2008**), ο/η ΚΛ, μεταξύ άλλων, υλοποιεί προγράμματα ψυχοκοινωνικής παρέμβασης στους/στις μαθητές/-τριες και παρέχει στήριξη σε αυτούς/-ές και τις οικογένειές τους. Το γεγονός ότι βρίσκεται στη σχολική μονάδα σε καθημερινή βάση, καθιστά τον/την ΚΛ πρόσωπο αναφοράς για τους γονείς/κηδεμόνες και τους/τις μαθητές/-τριες, ενώ ακόμη διευκολύνει τη διασύνδεση της σχολικής κοινότητας με την ευρύτερη.
- 🔄 Στα **ΚΕΔΑΣΥ** (Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης) (**Ν. 4823/2021**) ο/η ΚΛ αποτελεί μέλος της διεπιστημονικής ομάδας της υπηρεσίας, η οποία έχει ως στόχο την αξιολόγηση των μαθητών/-τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή αναπηρίες, την ένταξη τους στο κατάλληλο εκπαιδευτικό πλαίσιο και την υποστήριξη των ίδιων, της οικογένειάς τους και του σχολείου φοίτησής τους (**Ν.3699/2008; Ν. 4547/2018; Ν. 4823/2021**).
- 🔄 Επίσης, από το 2013 (**Ν. 4115/2013**) λειτουργεί ο θεσμός των **ΕΔΕΑΥ** (Επιτροπές Διαγνωστικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης), πλέον **ΕΔΥ** (Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης - **Ν.4823/2021**), στις οποίες απασχολείται Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΕΕΠ). Συγκεκριμένα, κάθε **ΕΔΥ** αποτελείται από τον/την διευθυντή/-τρια, τον/την εκπαιδευτικό του τμήματος ένταξης (ή εκπαιδευτικό με εξειδίκευση στην ΕΑΕ), τον/την ψυχολόγο και τον/την κοινωνικό/-ή λειτουργό. Τα μέλη των **ΕΔΥ** προσλαμβάνονται σε κάθε σχολική μονάδα της γενικής εκπαίδευσης που ανήκει σε ΣΔΕΥ (Σχολικό Δίκτυο Εκπαιδευτικής Υποστήριξης) (**ΦΕΚ 315/2014; Υ.Α. 142628/ΓΔ4-ΦΕΚ Β' 3032-30.08.2017; Υ.Α.134960/Δ3-ΦΕΚ Β 5009-27.10.2021**). Ο θεσμός λειτουργεί ως πρωτοβάθμια παρέμβαση στη σχολική κοινότητα και ο/η ΚΛ ως μέλος της διεπιστημονικής ομάδας πλαισιώνει υποστηρικτικά μαθητές/-τριες, εκπαιδευτικούς και γονείς/ κηδεμόνες.
- 🔄 Τέλος, ο/η ΚΛ απασχολείται σε **προγράμματα παρέμβασης σε κρίση**, όπως, για παράδειγμα, το Πρόγραμμα «*Ένταξη ενάλωτων κοινωνικών ομάδων (ΕΚΟ) στα σχολεία - Τάξεις Υποδοχής*» ή το Πρόγραμμα «*Υποστήριξη σχολικών Μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Γενικής Εκπαίδευσης από Ψυχολόγους και Κοινωνικούς Λειτουργούς*» για την αντιμετώπιση των συνεπειών του COVID-19.

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΤΗΤΑ

Σε όλες τις δομές της εκπαίδευσης ο/η κοινωνικός/-ή λειτουργός είναι μέλος της εκάστοτε διεπιστημονικής ομάδας.

Μέσα από τη συστηματική συνεργασία διαφόρων ειδικοτήτων με επίκεντρο τον/την μαθητή/-τρια και τα συστήματα που τον/την επηρεάζουν, επιτυγχάνεται η πληρέστερη αντιμετώπιση των συμπεριφοριστικών, συναισθηματικών και μαθησιακών δυσκολιών, ενώ διασφαλίζεται απρόσκοπτα και η παροχή συνεχούς εκπαίδευσης (Ευθυμίου & Παναγιωτόπουλος, 2016).

Όπως αναφέρουν οι Ευθυμίου & Παναγιωτόπουλος (2016), σύμφωνα με τους Wilson & Pirrie (2000), η **διεπιστημονική συνεργασία** ορίζεται ως εξής:

- 🔄 Συνεργασία περισσότερων από δύο επαγγελματιών.
- 🔄 Επαγγελματίες επικεντρωμένοι στις διαδικασίες και προοπτικές.
- 🔄 Παροχή ευκαιριών για αλληλογνωριμία.
- 🔄 Κοινή επιθυμία για επικέντρωση στις ανάγκες των εξυπηρετούμενων.
- 🔄 Ανάπτυξη επαγγελματικής αλληλοκατανόησης στο διαχωρισμό των ρόλων ως μελών της ομάδας (Παναγιωτόπουλος, 2016, σελ. 41).

Οφέλη της διεπιστημονικής συνεργασίας είναι:

- * Ολιστική και όχι αποσπασματική προσέγγιση (αντιμετωπίζοντας τον/την μαθητή/-τρια σφαιρικά ως άτομο, αλλά και ως μέλος σε αλληλεπίδραση με τα υποσυστήματα που κινείται: σχολείο, οικογένεια, γειτονιά, φίλοι, υπηρεσίες).
- * Ανταλλαγή οπτικών, εμπειριών και γνώσεων μεταξύ των επαγγελματιών.
- * Κοινά συμφωνημένοι επιδιωκόμενοι στόχοι, που στηρίζονται σε δράσεις συμπληρωματικές και συνεργούσες μεταξύ τους.
- * Αποτελεσματικότερο τελικό έργο/ καλύτερα αποτελέσματα (Adelson & Woodman, 1983).

Δουλεύοντας διεπιστημονικά στο σχολείο οι επαγγελματίες ενισχύονται στην απόκτηση καλύτερης ενημέρωσης και γνώσης σε κομβικά θέματα, που αφορούν: συμπεριφορές και δύσκολες καταστάσεις που αντιμετωπίζουν οι μαθητές/-τριες, τη σχολική κουλτούρα, την οικογενειακή ζωή και τη συμμετοχή στη κοινότητα. Έτσι, εντοπίζονται αποτελεσματικότερα τα εμπόδια στη μάθηση και διαμορφώνονται κοινές στοχοθεσίες για την υποστήριξη των μαθητών/-τριών.

ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΨΥΧΟΛΟΓΟΥ

Ο/η ψυχολόγος εργάζεται στο επίπεδο ολόκληρου του σχολείου, σε ομαδικό και ατομικό επίπεδο με το ίδιο το παιδί, τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς και σε συνεργασία με άλλους ειδικούς επαγγελματίες ή φορείς. Είναι μέλος της εκάστοτε διεπιστημονικής ομάδας και ο ρόλος του/της είναι συμβουλευτικός-υποστηρικτικός (Τσαρουχάς, 2020).

Κατά τη διαδικασία ανίχνευσης ΚαΠα-Π ο/η ψυχολόγος δύναται να έρχεται σε επαφή με το παιδί και την οικογένεια με σκοπό να εκτιμήσει τη φύση και την έκταση του προβλήματος και τη δυνατότητα βελτίωσης (Υ.Α. 142628/ΓΛ4-ΦΕΚ Β' 3032-30.08.2017). Κατανοεί τη φύση του οικογενειακού περιβάλλοντος, της προσωπικότητας του παιδιού και των γονέων/ φροντιστών, του είδους των παρόντων προβλημάτων, του επιπέδου λειτουργικότητας, του κοινωνικού, συναισθηματικού και αναπτυξιακού επιπέδου του παιδιού, του βαθμού γονεϊκής στήριξης, καθώς και του κινήτρου παιδιού και γονέων/φροντιστών για συμμετοχή σε θεραπεία (Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού).

Ο/η ψυχολόγος δύναται να αποκτήσει μια αδρή εικόνα του νοητικού δυναμικού του παιδιού, γεγονός που θα βοηθήσει στην επιλογή των κατάλληλων τεχνικών για τη διενέργεια των συναντήσεων με το παιδί. Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να χορηγήσει ψυχομετρικά τεστ, ύστερα από τη γραπτή συναίνεση του γονέα, τα οποία βοηθούν στην εκτίμηση των επιπτώσεων της ΚαΠα-Π, αλλά και στο σχεδιασμό της μετέπειτα θεραπευτικής αντιμετώπισης. Άλλα μέσα/τεχνικές που χρησιμοποιούνται από ψυχολόγους για την ανίχνευση ΚαΠα-Π, μεταξύ άλλων, είναι το ελεύθερο παιχνίδι, το παιδικό ιχνογράφημα, προβολικά τεστ (π.χ. TAT, Fairy Tale Test) κ.ά. (Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού).

ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα στην επικοινωνία του/της ΚΛ και του/της ψυχολόγου με τους γονείς/κηδεμόνες, καθώς η επαφή του/της με το παιδί είναι καθημερινή και αποτελεί το πρόσωπο αναφοράς για εκείνο. Είναι σημαντικό να προτείνει στους γονείς/κηδεμόνες τη συνεργασία με τον/την ΚΛ και τον/την ψυχολόγο του σχολείου, όταν κρίνεται αναγκαίο.

Σημαντική είναι η συμβολή του/ της εκπαιδευτικού με εξειδίκευση στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (ΕΑΕ) στην αναβάθμιση του σχολικού έργου συνολικά. Τα τελευταία χρόνια, μάλιστα, γίνεται ολοένα και πιο επιτακτική η παρουσία του/της σε όλες τις σχολικές μονάδες, όλων των βαθμίδων. Ως μέλος της διεπιστημονικής ομάδας της ΕΔΥ έχει την ευθύνη της διενέργειας της εκπαιδευτικής αξιολόγησης των μαθητών/-τριών, την ανίχνευση πιθανών εμποδίων στη μάθηση και των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών/-τριών. Η σταθερή και καθημερινή του/της παρουσία σε μία σχολική μονάδα του/ της επιτρέπει να συνεργάζεται με τους/ τις εκπαιδευτικούς

των τμημάτων και να ενημερώνει αναλόγως τα υπόλοιπα μέλη της ΕΔΥ (**ΦΕΚ 315/2014; Υ.Α. 142628/ΓΔ4-ΦΕΚ Β' 3032-30.08.2017; Υ.Α.134960/Δ3-ΦΕΚ Β 5009-27.10.2021**).

Η δυσκολία που πιθανόν να αντιμετωπίσει ένας/μία εκπαιδευτικός στο σχολικό πλαίσιο αφορά στην αξιολόγηση των συμπτωμάτων που παρατηρεί στη συμπεριφορά μαθητών/-τριών και στον χειρισμό μιας εύλογης υποψίας για ΚαΠα-Π.

Όταν κάποιος/-α εκπαιδευτικός έχει βάσιμες υποψίες ότι ένα παιδί κακοποιείται, αυτό που μπορεί να κάνει είναι να παρατηρήσει (κυρίως) δραστικές ή/και απότομες αλλαγές στη συμπεριφορά, καθώς αυτές μπορεί να αποτελούν ένδειξη που χρήζει προσοχής (Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού).

Στις περιπτώσεις που οι μαθητές/-τριες εκμυστηρευτούν στον/στην εκπαιδευτικό ότι κακοποιούνται ή/και παραμελούνται, ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να αναγνωρίσει την εμπιστοσύνη που του/της δείχνει το παιδί και να βρει ένα χώρο όπου θα διασφαλίζεται η εχεμύθεια και το αίσθημα ασφάλειας. Σε καμία περίπτωση οι εκπαιδευτικοί δεν πρέπει να υπόσχονται στα παιδιά ότι η συζήτηση θα κρατηθεί μυστική, καθώς ο/η εκπαιδευτικός είναι **υποχρεωμένος** να ενημερώσει το/τη διευθυντή/-τρια, ώστε ο/η τελευταίος/-α να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες (**N.3500/2006**), αλλά και τον/την ΚΛ και τον/την ψυχολόγο του σχολείου στα πλαίσια της διεπιστημονικής συνεργασίας. Η αντίδρασή του/της εκπαιδευτικού είναι σημαντική. Αυτό που θα πουν τα παιδιά μπορεί να σοκάρει. Μία στάση από την πλευρά των εκπαιδευτικών που θα αποπνέει ψυχραιμία και ηρεμία θα λειτουργήσει υποστηρικτικά και θα διευκολύνει το παιδί να συνεχίσει να εκφράζεται (Θεμελή & Παναγιωτάκη, 2021).

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθεί ότι οι εκπαιδευτικοί, λόγω του σημαντικού και πολυσύνθετου ρόλου τους, δύναται να βοηθηθούν από το Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΕΕΠ) του σχολείου. Είναι ωφέλιμο στην αρχή κάθε σχολικού έτους, αλλά και κατά τη διάρκειά του, να οργανώνονται σχολικές συναντήσεις ευαισθητοποίησης σε καίρια ζητήματα, όπως αυτό της ΚαΠα-Π. Η ενημέρωση από το ΕΕΠ της εκάστοτε σχολικής μονάδας στην αρχή του σχολικού έτους είναι απαραίτητη για να συνδράμει τους/τις εκπαιδευτικούς να παρατηρούν συμπεριφορές και παράγοντες επικινδυνότητας, ώστε να ενημερώνουν κατάλληλα και έγκαιρα τους/τις υπόλοιπους/ες επαγγελματίες, με στόχο την από κοινού συνεργασία τους. (Βλ. [Παράρτημα 1](#)).

ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ

Ο/η ΚΛ, σε όποια εκπαιδευτική δομή κι αν εργάζεται (π.χ. ΣΜΕΑΕ, ΕΔΥ, ΕΚΟ, ΚΕΔΑΣΥ κ.ά.) έχει ως **καθήκον να ενεργεί με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.**

Οι παρεμβάσεις του/ της ΚΛ έχουν σκοπό την **ενδυνάμωση** των μαθητών/-τριών και των οικογενειών τους μέσα από την **ενίσχυση** των προσωπικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραγόντων που **προάγουν στάσεις και συμπεριφορές και οδηγούν σε λειτουργικές επιλογές.**

Ο ρόλος του/της ΚΛ είναι ενημερωτικός, συμβουλευτικός, υποστηρικτικός προς τους μαθητές, τις οικογένειές τους και το εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου.

Πιο συγκεκριμένα, ο/η κοινωνικός/-ή λειτουργός στη σχολική κοινότητα και στις εκπαιδευτικές δομές γενικότερα, εστιάζει:

- ☞ σε κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτισμικούς, περιβαλλοντικούς και οικογενειακούς παράγοντες που εμποδίζουν την **ομαλή σχολική φοίτηση, τη μελέτη στο σπίτι, τη συμμετοχή στη μάθηση, τη σχολική επίδοση** και την πρόσβαση των μαθητών/-τριών στο σχολείο, επηρεάζοντας την,
- ☞ σε παράγοντες του οικογενειακού περιβάλλοντος και της κοινωνικής ζωής που οδηγούν σε **περιθωριοποίηση** και **αποκλεισμό**, στη συμμετοχή σε κοινωνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες που συνάδουν με τα δικαιώματα του παιδιού, και
- ☞ στη **διαμόρφωση ενός εξωσχολικού περιβάλλοντος της κοινότητας** των μαθητών/-τριών, με σκοπό την ανάδειξη της ανάγκης κάλυψης της φροντίδας και προστασίας τους, **με βάση τις αρχές της συμπερίληψης, της κοινωνικής δικαιοσύνης και κοινωνικής αλληλεγγύης** (Υ.Α. 142628/ΓΔ4/α.3/ΦΕΚ 3032/τ.Β /04-09-2017).

Ακόμη:

- ❖ **Παρεμβαίνει** σε καταστάσεις κρίσης και ευαισθητοποιεί τους/τις μαθητές/-τριες σε διάφορα κοινωνικά θέματα (σχολικός εκφοβισμός, σεβασμός στη διαφορετικότητα, κοινωνική συναναστροφή κ.ά.).
- ❖ **Σχεδιάζει και εφαρμόζει** προγράμματα πρόληψης, αναζητεί εναλλακτικές

ευκαιρίες εκπαίδευσης για τους/τις μαθητές/-τριες που εγκαταλείπουν το σχολείο και συνεργάζεται με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς για τον περιορισμό σχολικής διαρροής.

- ❖ **Διασυνδέει και διευκολύνει** την οικογένεια στην επικοινωνία της με τους αρμόδιους φορείς και τις υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και υποστήριξης, ενώ αν κριθεί απαραίτητο συνοδεύει τους γονείς/ κηδεμόνες σε διάφορες υπηρεσίες, σε συνεργασία με το/τη διευθυντή/-ντρια.
- ❖ **Συνεργάζεται** συστηματικά και προγραμματισμένα με τις οικογένειες των μαθητών/-τριών του σχολείου που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα κοινωνικής φύσεως, με στόχο την ανάπτυξη υγιών οικογενειακών και κοινωνικών σχέσεων, ενώ αν χρειαστεί πραγματοποιεί προγραμματισμένες κατ' οίκον επισκέψεις στις οικογένειες των μαθητών/-τριών (Ν. 3699/2008; ΥΑ 17812/Γ6-ΦΕΚ 315/2014; ΥΑ 142628/ΓΔ4/α.3-ΦΕΚ 3032/τ.Β'/04-09-2017).

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι ο/η κοινωνικός/-ή λειτουργός, είτε βρίσκεται σε καθημερινή βάση στο σχολείο είτε όχι (π.χ. ΕΔΥ), είναι **οργανικό μέλος** της σχολικής κοινότητας. Ως εκ τούτου, μετέχει ισότιμα στις δραστηριότητες και τις διαδικασίες του Συλλόγου Διδασκόντων της σχολικής μονάδας στην οποία υπηρετεί και δεν απαλλάσσεται από τα γενικά και ειδικά καθήκοντα και υποχρεώσεις του προσωπικού του σχολείου (Υ.Α.134960/Δ3-ΦΕΚ Β 5009-27.10.2021).

Εκτός από τη συστηματική στήριξη, σε ατομική ή/και ομαδική βάση, των μαθητών/-τριών, **συνεργάζεται και με τις οικογένειες αυτών, με στόχο:**

- ✔ τη διαμόρφωση θετικής στάσης για το σχολικό θεσμό,
- ✔ την εξασφάλιση των κατάλληλων όρων για την απρόσκοπτη συμμετοχή των μαθητών/-τριών στη σχολική ζωή, και
- ✔ την αντιμετώπιση προβλημάτων προσωπικής ή κοινωνικής φύσεως.

Για την επίτευξη των σκοπών αυτών, κατά περίπτωση οργανώνει την παρέμβαση του σε άτομα, ομάδες και κοινότητα παρέχοντας συμβουλευτική υποστήριξη σε ατομική ή ομαδική βάση (Υ.Α. 142628/ΓΔ4/α.3/ ΦΕΚ 3032/τ.Β'/04-09-2017).

Είναι θεμιτό να υπάρξει στην αρχή της σχολικής χρονιάς, εκτός της προφορικής, και γραπτή ενημέρωση των γονέων σχετικά με τις αρμοδιότητες της ΕΔΥ, τις ομαδικές δράσεις και τα προγράμματα σε επίπεδο τάξης που σχεδιάζει και υλοποιεί (π.χ. ζητήματα προαγωγής υγείας και κοινωνικών δεξιοτήτων, λήψη αποφάσεων, επίλυσης συγκρούσεων κ.ά.), αλλά και τη δυνατότητα ατομικής παρέμβασης. Με αυτόν τον τρόπο δύναται να ενισχυθεί η επικοινωνία, η προσέγγιση και η δημιουργία θετικής στάσης και συνεργασίας με τους γονείς/κηδεμόνες των μαθητών/-τριών.

Σύμφωνα με τον πρόσφατο κανονισμό λειτουργίας των ΕΔΥ για την ατομική ή/και μικροομαδική παρέμβαση θα πρέπει να σχεδιάζεται και να συνυπογράφεται **Πρωτόκολλο Συνεργασίας και Επικοινωνίας** από τα μέλη της ΕΔΥ και τους γονείς/ κηδεμόνες, στο οποίο θα περιγράφονται οι

στόχοι, οι δράσεις και οι διαδικασίες υλοποίησής τους. Έτσι εξασφαλίζεται η ουσιαστική και από κοινού δέσμευση και συνεργασία (Υ.Α.134960/Δ3-ΦΕΚ Β 5009-27.10.2021).

Η **ανάπτυξη δικτύου συνεργασίας** του/της ΚΛ με επαγγελματίες από άλλους φορείς, με τους οποίους πιθανά θα συνεργαστεί κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, είναι ζωτικής σημασίας. Σε πολλές περιπτώσεις ΚαΠα-Π οι οικογένειες ενδυναμώνονται μέσα από τη συνολική υποστήριξη διασυνδεδεμένων φορέων. Χαρακτηριστικά παραδείγματα μπορεί να είναι οι συνεργασίες με υπηρεσίες όπως: Κέντρα Ψυχικής Υγείας, Κοινωνικές Υπηρεσίες, Κέντρο Κοινότητας, Δομές αντιμετώπισης της φτώχειας - κοινωνικό παντοπωλείο, ιατροπαιδαγωγικά κέντρα κ.ά.

Από την αρχή του σχολικού έτους ή κατά την τοποθέτησή του/της είναι σημαντικό ο/η ΚΛ:

- ☺ **Να πραγματοποιεί ή να επικαιροποιεί** την υπάρχουσα **χαρτογράφηση** των δομών με τις οποίες μπορεί να συνεργαστεί είτε σε επίπεδο κοινότητας, είτε πανελλαδικά. Η επικαιροποίηση είναι σημαντική, καθώς τα στοιχεία επικοινωνίας αλλάζουν συχνά.
- ☺ **Να ενημερώνει τη σχολική κοινότητα για το ρόλο του/της.**
- ☺ **Να συνεργάζεται** με το σύλλογο διδασκόντων των σχολικών μονάδων.
- ☺ **Να ενημερώνει και να ευαισθητοποιεί** τη σχολική κοινότητα σε ζητήματα ΚαΠα-Π και ιδίως σε ό,τι αφορά τους δείκτες επικινδυνότητας, ώστε να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν σχετικά περιστατικά. Αυτό διευκολύνει το έργο του/της ΚΛ, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου ο/η ίδιος/-α δεν βρίσκεται σε καθημερινή βάση στο σχολείο (π.χ. ΕΔΥ).
- ☺ **Να γνωρίζει το μαθητικό πληθυσμό και να πραγματοποιεί προγράμματα πρόληψης** στη σχολική μονάδα, με στόχο την ενημέρωση των μαθητών/-τριών σχετικά με το τι είναι παραμέληση/ κακοποίηση και το ρόλο του/της στο σχολείο.
- ☺ **Να δημιουργεί ένα κλίμα ασφάλειας και εμπιστοσύνης** για τους/ τις μαθητές/-τριες, ενθαρρύνοντάς τους να απευθύνονται στον/στην ΚΛ και τον/την ψυχολόγο για οτιδήποτε επιθυμούν.
- ☺ **Να ενημερώνει τους μαθητές/-τριες σχετικά με το επαγγελματικό απόρρητο** και πότε υποχρεούται ο/η επαγγελματίας να το άρει σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις (Ν. 1145/81, α.16 και Ν.3727/2008, α.2, παρ.3- Κύρωση Συνθήκης Lanzarote). Με αυτόν τον τρόπο, και μέσα από την ανάπτυξη σχέσης εμπιστοσύνης με τους/τις μαθητές/-τριες, μπορεί να προβεί σε συμμετοχική παρατήρηση, μέσω της οποίας πιθανά θα εντοπιστούν περιπτώσεις που χρήζουν παρέμβασης και δεν είχαν έως τότε εκτιμηθεί ως τέτοιες, αλλά και να λάβει τυχόν εκμυστηρεύσεις από τα ίδια τα παιδιά για περιστατικά που αφορούν είτε τα ίδια, είτε συμμαθητές/-τριές τους.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ:

- ✎ Οι ατομικοί φάκελοι των μαθητών/-τριών που περιέχουν κοινωνικά ιστορικά, γνωματεύσεις, αξιολογήσεις, εκθέσεις, τα οποία χαρακτηρίζονται απόρρητα, φυλάσσονται σε ασφαλή χώρο από το/τη διευθυντή/-τρια του σχολείου και ως εκ τούτου δεν ανακοινώνονται σε τρίτους. Το ίδιο ισχύει και για τις γνωματεύσεις ειδικών μαθησιακών δυσκολιών. Την ευθύνη της ανακοίνωσης στοιχείων σε γονείς/ κηδεμόνες ή σε συνεργαζόμενες υπηρεσίες, καθώς και της σύνταξης εκθέσεων έχει ο αρμόδιος ειδικός (ΚΛ, ψυχολόγος κλπ) για το αντικείμενό του (ΥΠΑΙΠΘ, Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής, 15894/Γ6/14-02-2006).
- ✎ Σε περίπτωση που χρειάζεται να σταλούν εκθέσεις σε αρμόδιες υπηρεσίες, αυτές συντάσσονται από τους ειδικούς μετά από αίτηση γονέων/ κηδεμόνων στο/στη διευθυντή/-τρια του σχολείου, εκτός από ειδικές περιπτώσεις που θα αναφερθούν στη συνέχεια. Οι εκθέσεις διαβιβάζονται από το/τη διευθυντή/-τρια του σχολείου. Εκθέσεις προς τους γονείς/ κηδεμόνες δεν αποστέλλονται, παρά μόνο μετά από αίτησή τους και διαβιβάζονται μέσω του/της διευθυντή/-τριας του σχολείου με εμπιστευτικό πρωτόκολλο (ΥΠΑΙΠΘ, Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής, 15894/Γ6/14-02-2006; Υ.Α. 134960/Δ3-ΦΕΚ Β 5009-27.10.2021). (Βλ. Παράρτημα 5)

ΣΧΟΛΙΚΗ

ΔΙΑΡΡΟΗ

Το φαινόμενο της σχολικής διαρροής αποτελεί ένα πολυδιάστατο κοινωνικό ζήτημα και ο ρόλος του/της ΚΛ στην πρόληψη και αντιμετώπισή του είναι καθοριστικός. Συχνά αποτελεί ένδειξη ή συνιστά ΚαΠα-Πι, ενώ πολλές φορές είναι το πρώτο στοιχείο για το οποίο ενημερώνεται ο/η ΚΛ με την τοποθέτησή του/της στη σχολική μονάδα.

«Κατά καιρούς, χρησιμοποιούνται διαφορετικοί ορισμοί και ποικιλία σχετικών όρων για τη διαρροή των μαθητών/-τριών από το εκπαιδευτικό σύστημα (dropouts), ανάλογα με την έμφαση, η οποία δίνεται σε επιμέρους παραμέτρους του φαινομένου που σχετίζονται με τα αίτια, τις συνθήκες, τη διάρκεια, τη βαθμίδα εκπαίδευσης, τη χρονική στιγμή της διαρροής» (ΙΕΠ, 2017).

Με τον Ν. 4452/Α/2017, Άρθρο 7, παρ. 1 θεσμοθετήθηκε η απόδοση ενός μοναδικού κωδικού αριθμού σε κάθε μαθητή/-τρια. Στόχος είναι η διασταύρωση των στοιχείων, η αποφυγή σφαλμάτων και η μεγαλύτερη ακρίβεια στη μέτρηση του αριθμού των μαθητών/-τριών που φοιτούν και διαρρέουν. Αυτό συμβάλλει σημαντικά στην ευχερέστερη παρακολούθηση της φοίτησης κάθε μαθητή/-τριας και κατά συνέπεια στη λήψη στοχευμένων μέτρων παρέμβασης για την επανένταξή τους στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Ο/η κοινωνικός/-ή λειτουργός οφείλει να διερευνήσει τους εκπαιδευτικούς, οικογενειακούς, κοινωνικο-οικονομικούς και θεσμικούς παράγοντες που πιθανά ευθύνονται για την ελλιπή φοίτηση ή/ και σταδιακή εγκατάλειψή της.

Ο/η ΚΛ έχει τις δεξιότητες και τη γνώση για τη λύση προβλημάτων, όπως η σχολική διαρροή. Χωρίς την παρέμβασή του/της είναι συχνή η τιμωρία (π.χ. αποβολές), ο αποκλεισμός ή ακόμη και η εγκατάλειψη του σχολείου. Η παρουσία του/της ΚΛ λειτουργεί ως δίαυλος επικοινωνίας μεταξύ του σχολείου και της οικογένειας, ώστε να ερμηνεύεται κατάλληλα η συμπεριφορά του/της μαθητή/-τριας στο σχολείο.

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΡΡΟΗΣ Ο/Η ΚΛ:

- III) **Εφαρμόζει** και **συμμετέχει** σε προγράμματα πρόληψης και βραχείας συμβουλευτικής παρέμβασης σε ατομικό, ομαδικό/ οικογενειακό επίπεδο.
- III) **Διασυνδέει** το σχολείο με την τοπική κοινότητα (ιδιαίτερα σε περιπτώσεις υποβαθμισμένων/ απομονωμένων περιοχών).
- III) **Διαμεσολαβεί** μεταξύ των δυσλειτουργικών οικογενειών και των σχολικών μονάδων.
- III) **Εναισθητοποιεί** το διδακτικό προσωπικό σχετικά με τα πάσης φύσεως ψυχοκοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν πολλοί/-ές έφηβοι/-ες με στόχο τη βελτίωση διαχείρισης των περιστατικών από τους/τις εκπαιδευτικούς, ώστε να αποφευχθεί η απομόνωση των περιστατικών, η απομάκρυνση από το σχολικό περιβάλλον και η γενικότερη μαθησιακή αποεπένδυση που μπορεί να οδηγήσει στην πρόωρη εγκατάλειψη της φοίτησης.
- III) **Αναγνωρίζει** τα παιδιά που βρίσκονται σε ομάδες υψηλού κινδύνου.
- III) **Προσπαθεί** εντατικά να **επικοινωνήσει** με τους γονείς/κηδεμόνες.
- III) Μέσα από ποικίλους τρόπους και στρατηγικές **στοχεύει** στην επανένταξη μαθητών/-τριών στο εκπαιδευτικό σύστημα.
- III) **Δημιουργεί** προγράμματα μη εκπαιδευτικού τύπου με στόχο την προσέλκυση μαθητών/-τριών στο σχολικό πλαίσιο, οι οποίοι/-ες βρίσκονται στις ομάδες υψηλού κινδύνου (Παναγιωτόπουλος, 2016).

Η σχολική διαρροή αφορά την υποχρεωτική φοίτηση (νηπιαγωγείο, δημοτικό, γυμνάσιο) εφόσον ο/η μαθητής/-τρια δεν έχει υπερβεί το 16^ο έτος της ηλικίας του/ της και συνιστά καταπάτηση του δικαιώματος του παιδιού στην εκπαίδευση. Για το λόγο αυτό, η ελληνική νομοθεσία προβλέπει την τιμωρία με ποινή φυλάκισης έως 2 έτη και χρηματική ποινή όσων έχουν την επιμέλεια ή την πραγματική φροντίδα του ανηλίκου και παραλείπουν την εγγραφή ή την εποπτεία του ως προς τη φοίτηση (Ν.4871/2021, α.88).

Στις περιπτώσεις όπου ο/η μαθητής/-τρια απουσιάζει συστηματικά και αδικαιολόγητα από το σχολείο, ο/η εκπαιδευτικός της τάξης επικοινωνεί άμεσα με τους γονείς/κηδεμόνες και ενημερώνει τον/την Διευθυντή/-ντρια ή τον/την Προϊστάμενο/-η του σχολείου. Εάν το πρόβλημα δεν επιλυθεί, τότε γίνεται αναζήτηση του/της μαθητή/-τριας και της οικογένειάς του/της μέσω της αστυνομικής και της δημοτικής αρχής, καθώς και της αρμόδιας κοινωνικής υπηρεσίας. Στις περιπτώσεις που η ανωτέρω αναζήτηση δεν φέρει αποτέλεσμα, αναφέρεται η συστηματική και αδικαιολόγητη απουσία του/της μαθητή/-τριας και οι ενέργειες που έχουν γίνει στον/στην αρμόδιο/-α Διευθυντή/-ντρια Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και ο/η ίδιος/-α πραγματοποιεί σχετική αναζήτηση σε όλα τα σχολεία της οικείας Διεύθυνσης. Όταν και αυτή του/της η ενέργεια δεν φέρει αποτέλεσμα, τότε υποβάλλει σχετική αναφορά στον/στην αρμόδιο/-α Περιφερειακό/-ή Διευθυντή/-ντρια Εκπαίδευσης, ο/η οποίος/-α αναζητεί τον/την μαθητή/-τρια σε όλα τα σχολεία της οικείας περιφέρειας. Αν κι αυτό δεν ευδοκιμήσει, υποβάλλει σχετική αναφορά στη Διεύθυνση Σπουδών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του ΥΠΑΙΘ που συνοδεύεται από έκθεση, η οποία περιέχει τα στοιχεία της έρευνας που έγινε. Η αναζήτηση σε όλα τα σχολεία της χώρας γίνεται από τη Διεύθυνση Σπουδών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας

(ΠΔ 79/2017/α.13).

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ

Πρωταρχικός στόχος κάθε εκτίμησης του/της ΚΛ είναι η διερεύνηση της επαρκούς ή μη κάλυψης των βασικών αναγκών του παιδιού με βάση πάντα το αναπτυξιακό του στάδιο και τις συνθήκες του περιβάλλοντός του. Μέσα από τις κατάλληλες παρεμβάσεις ο/η ΚΛ αποσκοπεί στη συστηματική καλλιέργεια προστατευτικών παραγόντων, ώστε αφενός να καλύπτονται οι βασικές ανάγκες του παιδιού και αφετέρου να περιορίζονται ή να αποτρέπονται πιθανά εμπόδια (παράγοντες κινδύνου) για την ομαλή ψυχοκοινωνική του ανάπτυξη (Καλλινικάκη, 2014).

Προστατευτικοί παράγοντες είναι εκείνοι που συμβάλλουν στη μείωση πιθανοτήτων έκθεσης σε έναν κίνδυνο ή της επίδρασης ενός κινδύνου στο ίδιο το παιδί και σχετίζονται με τα ατομικά του χαρακτηριστικά και το περιβάλλον του (οικογένεια, σχολείο, κ.ά.), ενώ οι **παράγοντες κινδύνου** είναι εκείνοι που αυξάνουν τις πιθανότητες ένα παιδί να αντιμετωπίσει δύσκολες καταστάσεις, όπως σχολική αποτυχία, προβλήματα υγείας, κ.ά. Αξίζει βέβαια να σημειωθεί ότι η ύπαρξη παραγόντων κινδύνου δεν συνιστά υποχρεωτικά περιπτώσεις ΚαΠα-Π, ούτε και οι παράγοντες προστασίας μπορούν να εγγυηθούν την ασφάλεια του παιδιού (Καλλινικάκη, 2014).

Ο/η ΚΛ που εργάζεται σε δομές της εκπαίδευσης έχει ως βασικό του/ της σκοπό την αναγνώριση και τον εντοπισμό μαθητών/-τριών που βρίσκονται σε κίνδυνο και την εκτίμηση των παραγόντων επικινδυνότητας σε συνάρτηση με τους προστατευτικούς παράγοντες (Καλλινικάκη, 2014). (βλ. παράρτημα 3)

Για την αντιμετώπιση περιπτώσεων ΚαΠα-Π ο/η ΚΛ που εργάζεται σε δομές της εκπαίδευσης, χρησιμοποιώντας κατάλληλες μεθόδους, προβαίνει σε πρακτικές ανίχνευσης, εντοπισμού, διερεύνησης, εκτίμησης, σχεδιάζει τον τρόπο παρέμβασής του/της και συνεργάζεται με τις αρμόδιες υπηρεσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Ο/η κοινωνικός/-η λειτουργός κατά την τοποθέτησή του/της ενημερώνεται από το σχολικό πλαίσιο σχετικά με τα περιστατικά που χρήζουν προσοχής. Ωστόσο, υπάρχουν περιπτώσεις που δεν γίνονται αντιληπτές ως περιστατικά ΚαΠα-Π.

Στην παραμέληση τα σημάδια μπορεί να είναι περισσότερο ευδιάκριτα σε σχέση με την κακοποίηση. Αυτά τα σημάδια παρατηρούνται στην παρουσία, αλλά και τη συμπεριφορά του/της μαθητή/-τριας.

Πιο συγκεκριμένα, ο/η ΚΛ πρέπει να είναι σε ετοιμότητα να αναγνωρίσει:

- (1) Τους προσδιοριστές επικινδυνότητας**, δηλαδή τα χαρακτηριστικά του/της μαθητή/-τριας ή/ και του οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος, που αυξάνουν την πιθανότητα κακοποίησης/ παραμέλησης. Αναλυτικός πίνακας των προσδιοριστών επικινδυνότητας υπάρχει στο «Πρωτόκολλο Διερεύνησης, Διάγνωσης και Διαχείρισης Κακοποίησης και Παραμέλησης Παιδιών», του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού.

Αναφέρονται ενδεικτικά αυτοί που μπορεί να παρατηρήσει ο/η ΚΛ και σχετίζονται με χαρακτηριστικά:

- * **Του/της μαθητή/-τριας:** σωματική ή νοητική αναπηρία, σοβαρή σωματική ή ψυχική ασθένεια, προβλήματα συμπεριφοράς και διαταραχές του συναισθήματος (υπερκινητικότητα, ανυπακοή, αντιδραστική συμπεριφορά κ.ά.), νευροαναπτυξιακή ανωριμότητα.
- * **Των γονέων/ φροντιστών:** χρήση αλκοόλ ή ψυχοτρόπων ουσιών, σοβαρά προβλήματα σωματικής ή ψυχικής υγείας, σωματική ή νοητική αναπηρία, παραβατική συμπεριφορά, εμμονή σε ζητήματα πειθαρχίας, σωματική τιμωρία ως μέσο πειθαρχίας του παιδιού, έφηβοι/ νέοι γονείς, μη σταθερή παρουσία.
- * **Της οικογένειας:** συζυγικές συγκρούσεις, συγκρουσιακό διαζύγιο, ύπαρξη άλλων αγχογόνων καταστάσεων (π.χ. οικονομικά προβλήματα), πολυμελής οικογένεια, μονογονεϊκότητα, ανυπαρξία υποστηρικτικού δικτύου.
- * **Του περιβάλλοντος:** επισφαλείς συνθήκες κατοικίας ή αστεγία, κοινωνική απομόνωση, ελλιπής πρόσβαση σε υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής φροντίδας, εκπαιδευτικό δίκτυο, χαμηλό κοινωνικο-οικονομικό προφίλ, έκθεση σε διακρίσεις (π.χ. ρατσιστικές) και κοινωνική βία.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθεί ότι οι γονείς/κηδεμόνες των παραμελημένων παιδιών δεν είναι απαραίτητα φτωχοί, αντιθέτως, μπορεί να είναι οικονομικά ευκατάστατοι. Η παραμέληση δεν πρέπει να συγχέεται με τους πόρους μιας οικογένειας, αντιθέτως αναπαριστά, ως επί το πλείστον, μια συμπεριφορά αποστέρησης υφιστάμενων πόρων και δυνατοτήτων από τους γονείς/φροντιστές προς το παιδί (Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού).

Με άλλα λόγια, η ύπαρξη χαμηλού κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου **ΑΕΝ** σημαίνει ότι ο γονέας παραμελεί το παιδί του, επειδή δεν του προσφέρει αρκετά. Ο/η ΚΛ εκτιμά το βαθμό στον οποίο ο γονέας/κηδεμόνας διαχειρίζεται τους πόρους, ώστε να καλύψει ανάγκες του παιδιού, ενώ στην περίπτωση που οι πόροι αυτοί δεν επαρκούν, τότε τον υποστηρίζει με την παραπομπή και την ενημέρωσή του σχετικά με την όποια οικονομική ενίσχυση μπορεί να του παρασχεθεί.

- (2) **Τους σωματικούς δείκτες:** Τραυματισμοί (μώλωπες, πληγές) σε ασυνήθιστα σημεία του σώματος, που μοιάζουν να έχουν προκληθεί από αιχμηρό αντικείμενο ή που δεν εξηγούνται από το αναπτυξιακό στάδιο του/της μαθητή/-τριας. Ακόμη, ακατάλληλη ένδυση για την εποχή (που μπορεί να καλύπτει τραύματα ή/ και μώλωπες), ανεπαρκής σίτιση (διαρκής πείνα, διαρκής έλλειψη κολατσιού ή χρημάτων για αγορά από το κυλικείο), χαμηλό σωματικό βάρος, κακή σωματική υγιεινή και υγιεινή στόματος. Άλλοι δείκτες αναφέρονται στη δυσκολία κίνησης, κνησμό στην περιοχή των γεννητικών οργάνων, στομαχόπονοι και πονοκέφαλοι, συνεχής αναφερόμενη κούραση ή/ και νύστα.

- (3) **Τους δείκτες συμπεριφοράς:** Φόβος του/της μαθητή/-τριας να επιστρέψει στο σπίτι, τάσεις φυγής, επιθετική ή/ και παραβατική συμπεριφορά, ευερεθιστότητα ή «παγωμένο βλέμμα», φόβος του/της μαθητή/-τριας στη σωματική επαφή, φόβος ενδεχόμενης επικοινωνίας σχολείου με τους γονείς/ κηδεμόνες, απότομες αλλαγές στη διάθεση, απότομη πτώση της σχολικής επίδοσης, ασταθής σχολική φοίτηση ή εγκατάλειψη σχολείου, κοινωνική απόσυρση, χαμηλή αυτοεκτίμηση, αυτοκαταστροφική διάθεση ή τάσεις αυτοτραυματισμού. Ακόμη, γνώση σεξουαλικών θεμάτων ασύμβατη με την ηλικία, άρνηση συμμετοχής σε αθλήματα και ομαδικές δραστηριότητες.
- (4) **Άλλους δείκτες:** Έλλειψη επικοινωνίας/ συνεργασίας οικογένειας και σχολείου, άρνηση ή αδιαφορία γονέα/κηδεμόνα σχετικά με την ένταξη του παιδιού σε προγράμματα ψυχοκοινωνικής καλλιέργειας που υλοποιούνται στο σχολικό πλαίσιο, συστηματική αναφορά στο παιδί με αρνητικούς χαρακτηρισμούς, παραδοχή χρήσης σωματικής τιμωρίας, αντιφατικές/ ασαφείς/ μη-πειστικές εξηγήσεις για τους τραυματισμούς του παιδιού.

(Higgins, & McCabe, 2001; Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού)

(Βλ. Παράρτημα 2, Παράρτημα 3 και Παράρτημα 4)

Συνήθως συννύχουν πολλαπλοί παράγοντες, ΑΛΛΑ η ύπαρξη προσδιοριστών επικινδυνότητας σε καμία περίπτωση δεν οδηγεί κατ' ανάγκη σε ΚαΠα, ενώ η απουσία τους δε σημαίνει ότι δεν μπορεί να εμφανιστεί περίπτωση ΚαΠα.

Ωστόσο, τα παιδιά σε κάθε ηλικία θα μιλήσουν με κάποιον που εμπιστεύονται. Γι' αυτό είναι σημαντική η δημιουργία σχέσης με τους/τις μαθητές/-τριες. Παράλληλα, πρέπει να κατανοήσουν ότι αυτό που τους συμβαίνει δεν είναι φυσιολογικό, γι' αυτό και προτείνεται να υλοποιούνται προγράμματα ενημέρωσης και στους ίδιους τους/τις μαθητές/-τριες.

Τα παιδιά, ιδιαίτερα τα μικρότερα, δεν είναι πάντα σε θέση να εκφράσουν με λόγια αυτό που τους συμβαίνει. Θα το δείξουν, όμως, μέσα από το παιχνίδι, τις ζωγραφιές και –τα λίγο μεγαλύτερα– μέσα από το γραπτό λόγο. Είναι σύνηθες σε περιπτώσεις που η έκφραση της βίας είναι (και) ψυχολογική, να χρησιμοποιείται ως απειλή για την εξασφάλιση της σιωπής η απομάκρυνση του παιδιού από την οικογένεια και η τοποθέτησή τους σε Ίδρυμα (π.χ. «μη πεις τίποτα για ότι έγινε γιατί θα σε πάρουν από εμάς και θα σε πάνε σε ίδρυμα»).

Στην περίπτωση που το παιδί εκμυστηρευτεί ότι κακοποιείται, ο/η ΚΛ πρέπει:

- 🕒 να παραμείνει ψύχραιμος/-η,
- 🕒 να ενημερώσει το παιδί ότι όσα πουν μεταξύ τους είναι εμπιστευτικά, αλλά ότι αν χρειαστεί θα κάνει τις απαραίτητες ενέργειες και θα το πει σε κάποιους ανθρώπους που θα μπορέσουν να βοηθήσουν,

- 🔊 να ακούσει προσεκτικά το παιδί κρατώντας τις απαραίτητες σημειώσεις και χωρίς να κάνει κατευθυντικές ερωτήσεις,
- 🔊 να πιστέψει το παιδί (ακόμα κι αν λέει ψέματα, σε αρχικό στάδιο ο/η ΚΛ δεν μπορεί να το γνωρίζει και επομένως οφείλει να κινηθεί αναλόγως στο στάδιο της διερεύνησης),
- 🔊 να βεβαιώσει το παιδί ότι δεν είναι δικό του λάθος,
- 🔊 να **MHN** προχωρήσει σε σωματική διερεύνηση προκειμένου να εξακριβώσει την ακρίβεια των λεγομένων του παιδιού ή κάποια υπόνοια του/της ίδιου/-ας,
- 🔊 να αναφέρει άμεσα το περιστατικό, ώστε να ξεκινήσει η παρέμβασή του/της.

Από τη στιγμή που ο/η ΚΛ διαπιστώσει ενδείξεις οι οποίες χρήζουν προσοχής, τότε προβαίνει σε επιπλέον διαδικασίες. Σε αυτό το σημείο ο/η ΚΛ πρέπει να προσδιορίσει και να κατανοήσει τις ανάγκες του παιδιού βάσει του αναπτυξιακού του σταδίου και του βαθμού στον οποίο οι γονείς/κηδεμόνες ανταποκρίνονται σε αυτές. Πρόκειται για μια διαδικασία στην οποία η οικογένεια πρέπει να συμμετέχει και σκοπός είναι η κατανόηση της κατάστασης του παιδιού και της οικογένειάς του. Αυτή η διαδικασία θα αποτελέσει τη βάση για το σχεδιασμό παρέμβασης κατάλληλης ως προς τις ανάγκες τους, με στόχο τη διατήρηση, τη βελτίωση ή την αλλαγή της οικογένειας, του περιβάλλοντος ή και των δύο (BASW, χ.χ.). Στα πλαίσια της δικτύωσης και συνεργασίας του σχολείου με την κοινωνική υπηρεσία (ΚΥ) και τις τοπικές **Ομάδες Προστασίας Ανηλίκων (ΟΠΑ)**, αποτελεί καλή πρακτική ο/η ΚΛ του σχολείου να επικοινωνεί με τον/την συνάδελφο, έτσι ώστε σε περίπτωση που η οικογένεια υποστηρίζεται ή υποστηριζόταν στο παρελθόν από την ΚΥ να σχεδιάζεται από κοινού η όποια παρέμβαση. (βλ. [Παράρτημα 8](#))

Ο/η ΚΛ στην εκπαίδευση, ωστόσο, έχει συγκεκριμένο καθηκοντολόγιο και για αυτό όταν λάβει γνώση περιστατικού ΚαΠα-Π οφείλει να ακολουθήσει συγκεκριμένα βήματα, όπως αυτά αναφέρονται στο κεφάλαιο «**Ανάγκη Ενημέρωσης Εισαγγελέα**», ώστε εν τέλει να ενημερωθεί ο αρμόδιος Εισαγγελέας Ανηλίκων. Από εκεί και πέρα αναλαμβάνουν οι ΟΠΑ της τοπικής αυτοδιοίκησης, με τις οποίες είναι θεμιτό να συνεργαστεί (BASW, χ.χ.; **Υ.Α. 49540/17.5.2011-ΦΕΚ 877-τ.Β'**).

Πρέπει να σημειωθεί σε αυτό το σημείο πως **είναι απαραίτητη η διατήρηση ημερολογίου ενεργειών και επικοινωνιών**. Όλες οι πληροφορίες που καταγράφει σε αυτό ο/η ΚΛ πρέπει να είναι τεκμηριωμένες και όχι να βασίζονται σε εικασίες ή εντυπώσεις, ενώ πρέπει να αναφέρεται και ο τρόπος με τον οποίο έλαβε την πληροφορία (π.χ. παρατήρηση, συνέντευξη κλπ).

Αρχικά, λοιπόν, πρέπει να αναγνωριστούν οι ανάγκες του παιδιού και της οικογένειας, αλλά και ποιες από αυτές καλύπτονται (εάν υπάρχουν τέτοιες). Πρόκειται για μια διαδικασία και όχι μια μεμονωμένη ενέργεια που ολοκληρώνεται με την πρώτη κατ' οίκον επίσκεψη ή τη λήψη του κοινωνικού ιστορικού. Αυτό θα επιτευχθεί μέσα από μία **σειρά ενεργειών, οι οποίες περιλαμβάνουν:**

(1) Λήψη κοινωνικού ιστορικού

Το κοινωνικό ιστορικό αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία που χρησιμοποιεί ο/η κοινωνικός/-ή λειτουργός κατά την εκτέλεση της εργασίας του/της. Αφορά τη λήψη πληροφοριών για τον/την εξυπηρετούμενο/-η σχετικά με το πρόβλημα που παρουσιάζεται, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει, τον τρόπο δημιουργίας και εξέλιξης των σχέσεων του/της, τους στόχους και τα σχέδια ζωής του/της, καθώς και την επιθυμία του/της να επιλύσει το πρόβλημα. Στην περίπτωση μαθητών/-τριών, λόγω της ανηλικότητάς τους, οι πληροφορίες δίνονται από μέλη της οικογένειας τους, σε μία ή περισσότερες συναντήσεις.

Αρχικά, υπάρχει επικοινωνία με τους γονείς/ κηδεμόνες και ζητείται από αυτούς η παρουσία τους στο σχολικό πλαίσιο, ώστε να πραγματοποιηθεί συνέντευξη για τη λήψη του κοινωνικού ιστορικού του παιδιού. Ο/η ΚΛ ζητά από τους γονείς/ κηδεμόνες να παρευρεθούν μαζί στη διαδικασία, καθώς η μεταξύ τους επικοινωνία μπορεί να φέρει στο φως επιπλέον στοιχεία. Η συνέντευξη με τους γονείς/ κηδεμόνες μπορεί να γίνει και με τους δύο μαζί ή/ και ξεχωριστά με τον καθένα. Χρειάζεται ο/η ΚΛ να είναι πολύ προσεκτικός, καθώς υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες κρίνεται σκόπιμο να έρθει σε επαφή μόνο με τον έναν γονέα (π.χ. αφαίρεση γονικής μέριμνας, ενδοοικογενειακή βία) ή χωριστά με τον καθένα (π.χ. συγκρουσιακά διαζύγια-αντιδικίες).

Το κοινωνικό ιστορικό ΔΕΝ είναι μία απλή καταγραφή πληροφοριών, αλλά ένα διαγνωστικό εργαλείο που θα βοηθήσει στη μετέπειτα παρέμβαση που θα γίνει στο άτομο.

Σε κάθε περίπτωση όπου είναι απαραίτητη η συναίνεση των γονέων/κηδεμόνων ο/η ΚΛ χρειάζεται να γνωρίζει ποιο πρόσωπο διατηρεί την επιμέλεια του παιδιού ή/και αν έχει αφαιρεθεί η γονική μέριμνα από τον έναν εκ των δύο. (βλ. [Παράρτημα 9](#))

Η απροθυμία/ άρνηση/ αμέλεια παρουσίας του γονέα/ κηδεμόνα στο καθορισμένο ραντεβού με τον/την ΚΛ λαμβάνεται σοβαρά υπ' όψιν και ακολουθεί τηλεφωνική επικοινωνία. Έτσι, δίνεται χρόνος στο γονέα/ κηδεμόνα και προγραμματίζεται μία συνάντηση εκ νέου.

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, ο/η ΚΛ ενημερώνει σχετικά με το ρόλο του/της από τη στιγμή που ξεκινά η θητεία του/της σε ένα σχολικό πλαίσιο. Από τη στιγμή που ο γονέας/ κηδεμόνας ή το παιδί ζητήσει να μάθει για ποιο λόγο υπάρχει αυτή η συνεργασία με τον/την ΚΛ, τότε αυτός/-ή είναι υποχρεωμένος/-η να ενημερώσει με ειλικρίνεια.

Κατά τη λήψη του κοινωνικού ιστορικού, μεταξύ άλλων επιχειρεί να διερευνήσει:

- ◆ αναπτυξιακά ορόσημα και ανάγκες του παιδιού,
- ◆ ιατρικό ιστορικό/ κληρονομικότητα,
- ◆ πλαισίωση του παιδιού σε ζητήματα εκπαίδευσης και ψυχικής υγείας,
- ◆ βιοτικό επίπεδο οικογένειας (εργασία και εισόδημα γονέων, επιδοματικές και άλλες αποδοχές κοινωνικών υπηρεσιών),
- ◆ ενδιαφέροντα και εξωσχολικές δραστηριότητες του παιδιού,
- ◆ σχέσεις ενδοοικογενειακές και κοινωνικές,
- ◆ υποστηρικτικό περιβάλλον οικογένειας,
- ◆ γονεϊκή ικανότητα (οριοθέτηση, συναισθηματική εγγύτητα, διαχείριση οικονομικών πόρων σχετικά με το παιδί κ.ά.),
- ◆ επίπεδο συνεργασίας με την οικογένεια,
- ◆ πιθανή παραβατική συμπεριφορά και εμπλοκή αστυνομικών αρχών,
- ◆ έλεγχος κάλυψης αναγκών και επιθυμιών του παιδιού.

(2) Κατ' οίκον επίσκεψη

Ο/η ΚΛ πραγματοποιεί κατ' οίκον επίσκεψη σε όποιο πλαίσιο κι αν εργάζεται, καθώς αποτελεί μία από τις βασικές του/της μεθόδους. Σε συνεργασία με το γονέα/ κηδεμόνα προγραμματίζεται ημέρα και ώρα επίσκεψης, η οποία γίνεται στα πλαίσια του εργασιακού ωραρίου του/της. Ωστόσο, δύναται να προγραμματιστούν και απογευματινές επισκέψεις, μετά από την ενημέρωση του/της διευθυντή/-ντριας, χωρίς, όμως, να παραβιάζεται το εργασιακό ωράριο του επαγγελματία (**ΦΕΚ 315/2014**). Κατά την επίσκεψη στο σπίτι παρατηρεί και εκτιμά:

- ◆ περιβαλλοντικές συνθήκες (κατάσταση κατοικίας, φιλοξενία, επισφαλής κατοικία, αστεγία),
- ◆ συνθήκες υγιεινής (μπάνιου, κουζίνας, φροντίδα κατοικιδίων κλπ),

- ❖ σύνθεση οικογένειας (π.χ. μονογονεϊκή, ανασυσταμένη κ.ά.) και καταγραφή συνοικούντων (π.χ. παππούς/γιαγιά),
- ❖ ασφάλεια του σπιτιού (π.χ. πρόσβαση παιδιού σε επικίνδυνα αντικείμενα, κάλυψη πριζών ή ύπαρξη πλέγματος σε μπαλκόνια κλπ),
- ❖ προσωπικός χώρος μαθητή/-τριας,
- ❖ επάρκεια και καταλληλότητα τροφής για το/τη μαθητή/-τρια,
- ❖ διαθεσιμότητα και καταλληλότητα παιχνιδιών του/της μαθητή/-τριας,
- ❖ αλληλεπίδραση γονέων/ κηδεμόνων μεταξύ τους και με το/τη μαθητή/-τρια.

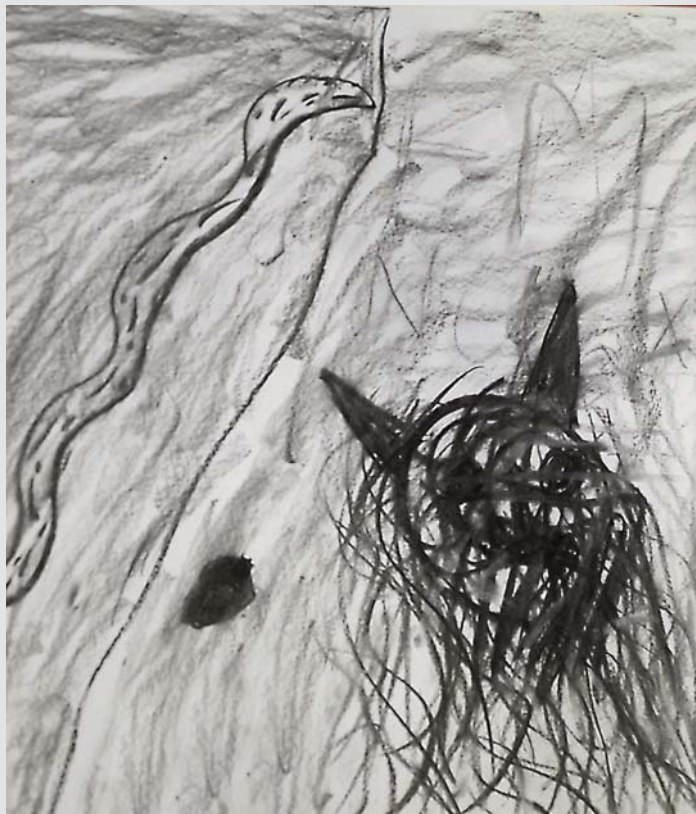
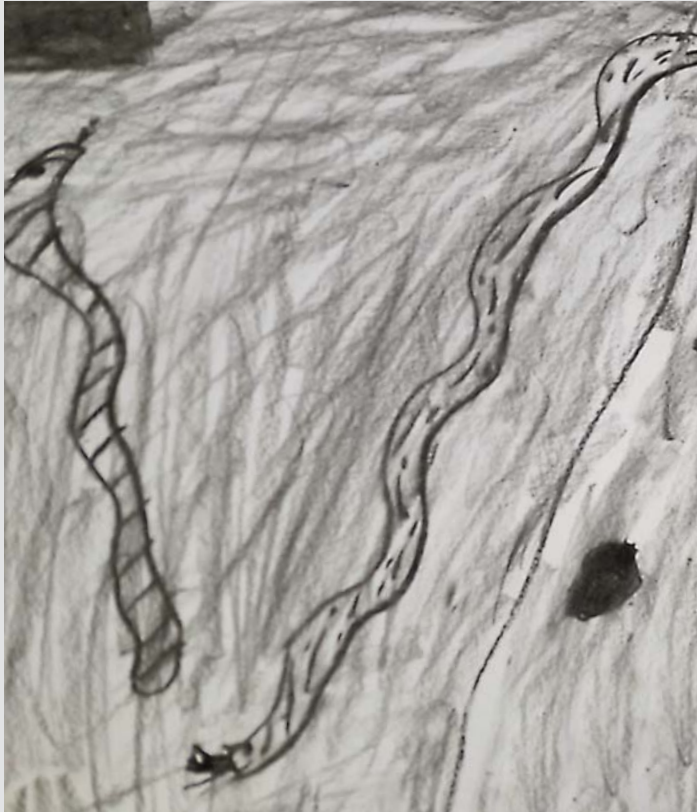
(3) Λήψη πληροφοριών από τρίτους

Ο/η ΚΛ συλλέγει πληροφορίες από όσο το δυνατόν περισσότερα άτομα και περισσότερους τρόπους μπορεί, μετά από τη συγκατάθεση των γονέων/ κηδεμόνων. Αυτά μπορεί να είναι:

- ☒ αδέρφια του παιδιού,
- ☒ κοινωνικός/ή λειτουργός σε Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου,
- ☒ ιατροί (π.χ. παιδίατρος, ειδικοί ιατροί),
- ☒ μέλη ευρύτερης οικογένειας (π.χ. παππούδες/ γιαγιάδες),
- ☒ μέλη ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος.

Συνεκτιμώνται:

- ☒ αντίληψη ταυτότητας εαυτού (για το κάθε παιδί της οικογένειας),
- ☒ συνέντευξη με το παιδί (κίνητρο, φόβοι),
- ☒ παιδικό ιχνογράφημα.

Ωστόσο, σύμφωνα με τη μεθοδολογία της εκτίμησης επικινδυνότητας που προτείνει το Child Protection and Welfare Practice Handbook (2011) και το CFCA Resource Sheet (2016), είναι σημαντικό να υπάρχει επανάληψη επισκέψεων και επικοινωνιών, ώστε να παρακολουθεί ο/η ΚΛ την οικογένεια, να επιχειρήσει την ενδυνάμωσή της και να τη στηρίζει σε ζητήματα που χρειάζεται.

Ακόμη, πρέπει ο/η ΚΛ να αναγνωρίζει και να κατανοεί ποιοι είναι τελικά οι εκάστοτε κακοποιητικοί γονείς (π.χ. ελλιπής ανάπτυξη γονεϊκών δεξιοτήτων, ψυχοπαθολογία, κ.ά.) και να συνυπολογίζει πως ακόμη κι αυτοί έχουν δεσμούς με τα παιδιά τους και να διερευνά τους τρόπους υποστήριξής τους. Καθ' όλη τη διάρκεια της διερεύνησης ο/η ΚΛ εστιάζει στην ενίσχυση των δυνάμεων των γονέων/ κηδεμόνων του παιδιού. Με την κατάλληλη υποστήριξη θα μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες τους και να ενδυναμωθούν ως προς τη γονεϊκή ικανότητα, στα σημεία που υστερούν, με τελικό στόχο να επέλθει η επιθυμητή αλλαγή.

Συνεπώς, η εκτίμηση παραγόντων επικινδυνότητας θα πρέπει να εστιάζει εκτός από τα όσα ορίζει η ειδικότητα του κάθε επαγγελματία και σε παράγοντες, όπως το οικογενειακό ιστορικό, το ατομικό ιστορικό του παιδιού και των γονέων/κηδεμόνων, τις ενδοοικογενειακές σχέσεις, το φυσικό περιβάλλον στο οποίο ζει το παιδί, τις γνώσεις και τις πεποιθήσεις του γονέα/κηδεμόνα, τις στάσεις του απέναντι στην ανάπτυξη, την ανατροφή και τη συμπεριφορά του παιδιού εστιάζοντας στα σωματικά, κοινωνικά και ψυχολογικά χαρακτηριστικά του.

Ωστόσο, αν και κάποιες φορές μπορεί να παραμεριστεί, πρέπει να διατηρείται το παιδί στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της οποιασδήποτε έρευνας ή παρέμβασης. Πιο συγκεκριμένα, πρώτη προτεραιότητα αποτελεί η ασφάλεια του παιδιού, γι' αυτό και ο/η ΚΛ ενεργεί προσεκτικά, ώστε οι πράξεις του/της να μη θέσουν το παιδί σε κίνδυνο (π.χ. συνέντευξη με άτομο που είναι κακοποιητικό).

Σε κάθε περίπτωση, ανεξάρτητα από το αν υπάρχει Κοινωνικός/-ή Λειτουργός στο Σχολείο και υπάρχουν ενδείξεις ΚαΠα-Π που χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης, **ο/η διευθυντής/-τρια:**

- Ενημερώνει το Σύλλογο διδασκόντων και καταγράφει το Πρακτικό Συνεδρίασης Συλλόγου.
- Ενημερώνει τον/την Υπεύθυνο/-η Εκπαιδευτικών Θεμάτων και τον/την Διοικητικό Προϊστάμενο/-η της αρμόδιας υπηρεσίας σχετικά με τη σχολική και ψυχοκοινωνική πορεία του/της μαθητή/-τριας.
- Συνεργάζεται ολιστικά και συγκροτημένα με όλες τις υπηρεσίες με στόχο το βέλτιστο συμφέρον του/της μαθητή/-τριας.

Ακόμη, μπορεί, μετά από απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων, να **παραπέμψει** στο οικείο ΚΕΔΑΣΥ (ή άλλο ιατροπαιδαγωγικό φορέα) για την αξιολόγηση μαθησιακών ή συμπεριφορικών/συναισθηματικών δυσκολιών μαθητών/-τριών (θεμιτό είναι να έχει ενημερώσει προηγουμένως περαιτέρω την εκάστοτε υπηρεσία στα πλαίσια μιας καλής δικτύωσης) ή να αιτηθεί συμβουλευτική υποστήριξη στο χώρο του σχολείου σε επίπεδο τμήματος, ώστε να μη στοχοποιηθεί ένας/μία συγκεκριμένος/-η μαθητής/-τρια.

Σε αυτή την περίπτωση η διαπίστωση ΚαΠα-Π μπορεί να γίνει από τη διεπιστημονική ομάδα του ΚΕΔΑΣΥ και ο/η ΚΛ μπορεί να προβεί στις ενέργειες που περιγράφονται στο κεφάλαιο **«Εκτίμηση Παραγόντων Επικινδυνότητας»**.

Ο/η ΚΛ του ΚΕΔΑΣΥ μπορεί να ενημερώσει το/τη διευθυντή/-ντρια του σχολείου, ώστε να προβεί ο/η ίδιος/-α σε ενημέρωση του εισαγγελέα. Σε αυτή την περίπτωση μπορεί να αναλάβει υποστηρικτικό ρόλο για την υλοποίηση των απαραίτητων ενεργειών και των χρονοδιαγραμμάτων που ορίζονται, σε μια από κοινού συμφωνία των εμπλεκόμενων μερών. Βασικά στοιχεία είναι η συχνή ανατροφοδότηση και η διασύνδεση του/της διευθυντή/-ντριας με άλλους φορείς.

(Ν. 4547/2018; Ν.4823/2021)

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

[1] ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Ο/η κοινωνικός/-ή λειτουργός που εργάζεται σε εκπαιδευτικές δομές, μετά την εκτίμηση παραγόντων επικινδυνότητας προβαίνει σε συγκεκριμένα βήματα, δηλαδή ακολουθεί ένα πρωτόκολλο εργασίας.

Ο/η ΚΛ της εκπαιδευτικής δομής:

- Παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη στην οικογένεια: παρεμβάσεις υποστήριξης, συμβουλευτικής και εκπαίδευσης σε στρατηγικές αντιμετώπισης δυσκολιών, ενίσχυση γονεϊκών δεξιοτήτων, δικτύωση και συνηγορία με κοινωνικά υποστηρικτικά και περιθλαπτικά συστήματα.
- Στοχοθετεί την παρέμβαση (π.χ. προγραμματισμός καθαριότητας στο σπίτι, συμμετοχή του παιδιού σε εξωσχολικές δραστηριότητες κ.ά.).
- Δίνει χρόνο και ευκαιρίες στους γονείς/ κηδεμόνες να συνεργαστούν, δείχνοντας υπομονή και ευελιξία ως προς την προσέγγιση και το σχεδιασμό παρέμβασης, με στόχο τη δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης (π.χ. επικοινωνία σε σταθερή βάση με την έκφραση ειλικρινούς ενδιαφέροντος και όχι ανακριτικού/ απειλητικού ύφους, εκ νέου προγραμματισμός συνάντησης, πληροφόρηση σχετικά με παροχές που δικαιούνται και τις σχετικές διαδικασίες κ.ά.).
- Παραπέμπει την οικογένεια σε δομές κοινωνικής πρόνοιας, ώστε να λάβει παροχές σύμφωνα με τις ανάγκες (π.χ. επιδόματα, κοινωνικό παντοπωλείο, ιατροφαρμακευτική φροντίδα κ.ά.).
- Συνεργάζεται με την αρμόδια κοινωνική υπηρεσία, σε περίπτωση που η οικογένεια είναι ήδη ή πληροί τα κριτήρια για ένταξη στους ωφελούμενους της. Η επικοινωνία συστήνεται να είναι και γραπτή πέραν της προφορικής/ τηλεφωνικής.
- Συνοδεύει την οικογένεια στις δομές όπου παραπέμπει, εάν κριθεί αναγκαίο ή εάν ζητηθεί από το γονέα/ κηδεμόνα (π.χ. ΕΚΕΨΥΕ, ΚΕΠΑ, ΠΕΔΥ κλπ).
- Διασυνδέει την οικογένεια με την τοπική κοινότητα με στόχο την κοινωνική συμμετοχή και ένταξη (π.χ. ΚΔΑΠ, προγράμματα του δήμου κ.ά.).
- Ενεργοποιεί το ευρύτερο περιβάλλον της οικογένειας (συγγενικό ή/ και γειτονικό).
- Παρακολουθεί και εκτιμά τη βελτίωση της συμπεριφοράς και διάθεσης συνεργασίας των γονέων.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΟΥ ΠΙΘΑΝΑ ΧΡΗΣΕΙ

ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Αναγκαίες ενέργειες στις περιπτώσεις όπου υπάρχει σκέψη ή διάθεση για αυτοκαταστροφικές πράξεις μαθητή/-τριας:

1. Άρση απορρήτου και σαφής ενημέρωση της οικογένειας για την κατάσταση.
2. Άρση απορρήτου, ενημέρωση διευθυντή/-τριας σχολικής μονάδας, εγγραφή συμβάντος στο βιβλίο σχολικής ζωής με ημερομηνία, ονοματεπώνυμο μαθητή/-τριας, ονοματεπώνυμο και ιδιότητα ατόμου αποκάλυψης.
3. Σαφής και ρητή ρηματοποίηση της επικινδυνότητας σε περίπτωση που δε γίνει κάποια παρέμβαση – ενεργοποίηση της οικογένειας.
4. Παραπομπή οικογένειας στα «Επείγοντα» εφημερεύοντος νοσοκομείου, όπου θα ζητήσουν συνεργασία με παιδοψυχίατρο ή ψυχίατρο για ανάλογη εκτίμηση. Ειδάλλως, διαμεσολάβηση για συγκεκριμένο ραντεβού σε υπηρεσία ή νοσοκομείο.
5. Σε περίπτωση υποτίμησης της συνεργασίας: επιμονή, επίκληση στις γονεϊκές ευθύνες, ενημέρωση για την καταγραφή των επικοινωνιών και τέλος, αναφορά της πιθανότητας χρήσης έννομων μέσων σε περιπτώσεις μη συνεργασίας (ενημέρωση του εισαγγελέα).
6. Επιπλέον επικοινωνία, επιπρόσθετη γραπτή ενημέρωση των γονέων/ κηδεμόνων για το ζήτημα με πρωτόκολλο του σχολείου και επισήμανση της αναγκαιότητας παροχής υποστήριξης και εξειδικευμένης παρακολούθησης.
7. Σε περίπτωση μη συνεργασίας, τα βήματα για την ενημέρωση του εισαγγελέα παραμένουν ίδια, όπως αναφέρονται στη συνέχεια.

*Στις περιπτώσεις μη ανάλογης εμπειρίας, μία καλή πρακτική είναι η επικοινωνία με το φορέα «Κλίμακα» ή και το Συνήγορο του Παιδιού για ενημέρωση και συμβουλευτική.

[2] ΑΝΑΓΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

Σε περιπτώσεις όπου συνυπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ΚαΠα-Π και δυσκολία/ αδυναμία συνεργασίας με την οικογένεια, υπάρχει υποχρέωση ενημέρωσης της Εισαγγελίας Πρωτοδικών (Τμήμα Ανηλίκων, εάν υπάρχει) για δικές της ενέργειες.

Η Εισαγγελία διατάζει κάθε πρόσφορο μέσο για τη διερεύνηση. Συνηθέστερη πρακτική είναι η διαβίβαση της εντολής στην αρμόδια ΟΠΑ της κοινωνικής υπηρεσίας του τόπου κατοικίας του/της μαθητή/-τριας.

Ο/η κοινωνικός/-η λειτουργός του σχολείου, εφόσον μέσα από την εκτίμηση παραγόντων επικινδυνότητας διαπιστώσει ενδείξεις για περίπτωση ΚαΠα-Π, προβαίνει σε ενημέρωση του/ της διευθυντή/-ντριας της σχολικής μονάδας και εκείνος/-η ενημερώνει με τη σειρά του/της τον εισαγγελέα. **Ωστόσο, η ενημέρωση αυτή μπορεί να αποτελέσει το πρώτο βήμα ενεργειών σε περιπτώσεις:**

1. **Σοβαρής επικινδυνότητας για πρόκληση ανεπανόρθωτων βλαβών ή/ και θανάτου του/της εκάστοτε μαθητή/-τριας.**
2. **Εκμυστήρευσης από τον/την ίδιο/-α τον/την μαθητή/-τρια.**

Χαρακτηριστικά παραδείγματα που χρήζουν επείγουσας εισαγγελικής συνδρομής είναι οι περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης. Άλλο παράδειγμα είναι η παραμέληση της ψυχικής υγείας του/της ανηλίκου/-ης σε περιπτώσεις αυτοκαταστροφικής διάθεσης, όπου δεν έχει ακολουθηθεί η απευθείας παραπομπή του/της για άμεση παιδοψυχιατρική εκτίμηση και παρέμβαση σε εφημερεύουσα μονάδα ψυχιατρικού τμήματος νοσοκομείου. Επίσης, οι περιπτώσεις όπου έχει δημιουργηθεί σχέδιο παρέμβασης με συγκεκριμένα βήματα και δεσμεύσεις τα οποία δεν τηρούνται. Τότε, κι εφόσον θα έχει γίνει ξεκάθαρη συμφωνία μεταξύ της υποστηριζόμενης οικογένειας και των ΚΛ των υπηρεσιών που εμπλέκονται ενημερώνεται ο εισαγγελέας.

Σε κάθε περίπτωση είναι χρήσιμη η συστηματική παρακολούθηση και η ανατροφοδότηση.

[3] ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΚΑΠΑ-Π

Συμβουλευτείτε το [Ευρετήριο Ισχύουσας Νομοθεσίας](#) του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού. Για αναλυτική λίστα φορέων στους οποίους ο επαγγελματίας μπορεί να αναφέρει ΚαΠΑ-Π βλ. [Παράρτημα 10](#).

N. 3500/2006

Άρθρο 23: Υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών 1. Εκπαιδευτικός της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ο οποίος, κατά την εκτέλεση του εκπαιδευτικού του έργου, με οποιονδήποτε τρόπο πληροφορείται ή διαπιστώνει ότι έχει διαπραχθεί σε βάρος μαθητή έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας, ενημερώνει, χωρίς καθυστέρηση, τον διευθυντή της σχολικής μονάδας. Ο διευθυντής της σχολικής μονάδας ανακοινώνει, αμέσως, την αξιόποινη πράξη στον αρμόδιο εισαγγελέα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 το άρθρου 37 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ή στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή. Την ίδια υποχρέωση έχουν οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές των ιδιωτικών σχολείων, καθώς και οι υπεύθυνοι των πάσης φύσεως Μονάδων Προσχολικής Αγωγής. 2. Κατά την προδικασία και τη διαδικασία στο ακροατήριο, ο διευθυντής της σχολικής μονάδας, ο οποίος ανακοίνωσε την αξιόποινη πράξη στις παραπάνω αρμόδιες αρχές, και ο εκπαιδευτικός, ο οποίος την πληροφορήθηκε ή τη διαπίστωσε, καλούνται να εξετασθούν ως μάρτυρες, μόνο αν η πληροφορία δεν αποδεικνύεται με οποιοδήποτε άλλο αποδεικτικό μέσο.

Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

- Άρθρο 37: Όταν δεν απαιτείται έγκληση ή αίτηση, η ποινική δίωξη κινείται αυτεπάγγελτα, ύστερα από αναφορά, μήνυση ή άλλη πληροφορία ότι διαπράχθηκε αξιόποινη πράξη.
- Άρθρο 38:
 1. Οι ανακριτικοί υπάλληλοι οφείλουν να ανακοινώσουν χωρίς χρονοτριβή στον αρμόδιο εισαγγελέα οτιδήποτε πληροφορούνται με κάθε τρόπο για αξιόποινη πράξη που διώκεται αυτεπαγγέλτως.
 2. Οι υπόλοιποι δημόσιοι υπάλληλοι, καθώς και εκείνοι στους οποίους ανατέθηκε προσωρινά δημόσια υπηρεσία, έχουν την ίδια υποχρέωση για τις αξιόποινες πράξεις της παρ. 1, αν πληροφορήθηκαν γι' αυτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.
 3. Η ανακοίνωση γίνεται γραπτώς και πρέπει να περιέχει όλα τα στοιχεία που υπάρχουν και αφορούν την αξιόποινη πράξη, τους δράστες και τις αποδείξεις. Σε περίπτωση μη συνεργασίας, τα βήματα εισαγγελικής αναφοράς είναι ίδια.

Ποινικός Κώδικας

Άρθρο 232, παρ.1: Σε περίπτωση που έχει τελεσθεί σε βάρος του ανήλικου θύματος πράξη κακουργηματικού χαρακτήρα, η παρασιώπηση συνιστά ποινικό αδίκημα.

[4] Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

Στις περιπτώσεις ενημέρωσης του εισαγγελέα για ΚαΠα-Π ο/η Κοινωνικός/-ή Λειτουργός στην εκπαιδευτική δομή:

- Ενημερώνει άμεσα προφορικά και γραπτά το/τη διευθυντή/-τρια του σχολείου ή τον/την προϊστάμενο/-η του ΚΕΔΑΣΥ (και τη διεπιστημονική ομάδα) και αυτοί ως διοικητικά υπεύθυνοι, ακολουθούν τα του οικείου **Ν.3500/2006** και πραγματοποιούν τις αναγκαίες νόμιμες ενέργειες.
- Συντάσσει έγγραφο για την ενημέρωση του εισαγγελέα, με τις απαραίτητες πληροφορίες όσον αφορά τον/την ανήλικο/-η, την οικογένεια και το προς παρέμβαση ζήτημα.
- Επικοινωνεί το έγγραφο στον εισαγγελέα είτε δια ζώσης μετά από τον καθορισμό συνάντησης (ραντεβού), είτε μέσω αποστολής συστημένου φακέλου. Τέλος, μπορεί να αποσταλεί μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) με ηλεκτρονική υπογραφή.
- Σε κάθε περίπτωση τα έγγραφα που κατατίθενται ή αποστέλλονται στον εισαγγελέα, συνοδεύονται από εμπιστευτικό πρωτόκολλο.
- Την οικεία έκθεση υπογράφει ο/η ΚΛ και το διαβιβαστικό στην αρμόδια εισαγγελία υπογράφει ο/η αρμόδιος/-α διευθυντής/-τρια ή ο/η προϊστάμενος/-η.

Αναλόγως την περίπτωση, δύναται να καταγράφονται συμβάντα στο βιβλίο της σχολικής ζωής (π.χ. αναφορά αυτοκαταστροφικής διάθεσης, προκλητική ή βίαια συμπεριφορά γονέα προς το ίδιο το παιδί ή μέλους της σχολικής κοινότητας κ.ά.).

Είναι σημαντικό να ενημερωθεί ο γονέας/κηδεμόνας του/της μαθητή/-τριας ότι θα ακολουθήσει η ενημέρωση του εισαγγελέα ΕΚΤΟΣ από τις περιπτώσεις που το παιδί κινδυνεύει άμεσα από εκείνον.

Η εντύπωση που υπάρχει στην κοινή γνώμη πως η εισαγγελική αναφορά οδηγεί συνήθως στην απομάκρυνση του παιδιού από την οικογένεια είναι λανθασμένη. Αντίθετα, πρόκειται για την έσχατη λύση.

Ο εισαγγελέας, όπως έχει αναφερθεί, μπορεί να διατάξει κάθε πρόσφορο μέσο (**Α.Κ. 1532**) στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του και σύμφωνα με το **Ν.3852/2010** δύναται να δοθεί εντολή διερεύνησης του περιστατικού στις ΟΠΑ των κοινωνικών υπηρεσιών των ΟΤΑ Α' βαθμού.

Στα περιστατικά που εμπλέκονται ΚΛ από διάφορες υπηρεσίες, κρίνεται ωφέλιμο να υπάρχει και να διατηρείται συνεργασία μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων ΚΛ και υπηρεσιών.

Σε περιπτώσεις **επείγουσας απομάκρυνσης**, υπάρχει συνεργασία με τον/την ΚΛ της δομής που φιλοξενεί προσωρινά τον ανήλικο, έως ότου μειωθεί ή εξαλειφθεί ο κίνδυνος και το παιδί επιστρέψει στο οικογενειακό πλαίσιο ή μεταβεί σε μόνιμη δομή φιλοξενίας. Στις περιπτώσεις αφαίρεσης της επιμέλειας, η απομάκρυνση γίνεται με συνοδεία της αστυνομίας.

Ο σχεδιασμός και η παρέμβαση, για κάθε περίπτωση, από όποιο πεδίο κι αν την προσεγγίζει ο εκάστοτε επαγγελματίας, αποτελεί συστημική εργασία.

Οι ανάγκες της κάθε περίπτωσης είναι διαφορετικές και οι δυναμικές και η εμπλοκή των ΚΛ ανά περίπτωση ποικίλουν.

[5] Η ΕΚΘΕΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ

Κατά τη συγγραφή εγγράφου ενημέρωσης του εισαγγελέα σχετικά με περιστατικά ΚαΠα-Π ο/η ΚΛ καταγράφει συγκεκριμένες πληροφορίες, που στοιχειοθετούν την αναγκαιότητα της ενημέρωσής του. Αποτελεί καίριας σημασίας, η αναλυτική μεταφορά της εικόνας που έχει ο/η ΚΛ για την περίπτωση, καθώς η έκθεσή του/της αποτελεί ένα εργαλείο όπου παρουσιάζει την ολιστική εικόνα της κατάστασης (Βλ. [Παράρτημα 6](#)). Η έκθεση είναι μεθοδολογικό εργαλείο που πρωτίστως αποβλέπει στην υποστήριξη του παιδιού και της οικογένειας.

Στοιχεία που αναφέρονται στο έγγραφο ενημέρωσης του εισαγγελέα σχετίζονται με:

- * τη σχέση του/της μαθητή/-τριας με το σχολείο και με τον/την ΚΛ,
- * στοιχεία της ιδιοσυστασίας του παιδιού, όπως είναι για παράδειγμα οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,

- * την περιγραφή του προφίλ και των χαρακτηριστικών που χρήζουν προσοχής και που παρουσιάζει ο/η ανήλικος/-η στο σχολείο το τελευταίο διάστημα,
- * τις δυνάμεις και αδυναμίες του οικογενειακού περιβάλλοντος (π.χ. μέλη, ηλικίες, λειτουργικότητα, παραβατικότητα κ.ά.),
- * μαρτυρίες, εξομολόγηση μαθητή/-τριας,
- * αυτούσια γεγονότα ή τις ενδείξεις επικινδυνότητας για τον/την ανήλικο/-η,
- * άλλα στοιχεία που θεωρεί ο/η ΚΛ χρήσιμα για την ενημέρωση του εισαγγελέα (π.χ. περιγραφή χώρου διαμονής και μελέτης του/της μαθητή/-τριας),
- * τις ενέργειες που πραγματοποιήθηκαν και τα αποτελέσματα που επέφεραν στα πλαίσια της υποστήριξης,
- * επιγραμματικές αναφορές σε στιχομυθίες ή δηλώσεις μεταξύ της οικογένειας και του/της ΚΛ.

Η μορφή της έκθεσης είναι σημαντικό να έχει ξεκάθαρη ροή και δομή (ιδανικά μία - δύο παραγράφους ανά άξονα), ώστε να μεταφερθούν ουσιαστικές και σαφείς πληροφορίες, που θα περιέχουν σημαντικές, συνοπτικές λεπτομέρειες, αποφεύγοντας, όμως, άσκοπες φλυαρίες ή/και μακροσκελή κείμενα.

Είναι σημαντικό να επισυνάπτονται ως παράρτημα:

- ◊ το ημερολόγιο των ενεργειών και των επικοινωνιών του/της ΚΛ για την περίπτωση,
- ◊ το πρακτικό των φορέων της κοινότητας όπου εδρεύει το σχολείο, με τους οποίους έχουν τυχόν συμφωνηθεί παράλληλες παρεμβάσεις με χρονοδιάγραμμα (αν υπάρχει). (βλ. [Παράρτημα 7](#))

Ο/η κοινωνικός/-η λειτουργός, στο κλείσιμο των εκθέσεων του/της, προβαίνει σε καταγραφή των **εκτιμήσεων** του/της, και επιδιώκει να παρουσιάζει **προτάσεις** σχετικά με το περιστατικό, αιτούμενος/-η την άδεια/ εντολή του εισαγγελέα για περαιτέρω διερεύνηση/ενέργειες.

Στις περιπτώσεις των ΚΛ με συμβάσεις ορισμένου χρόνου και με μη σταθερό πλαίσιο εργασίας, αποτελεί καλή πρακτική η επικοινωνία με τον/την προηγούμενο/-η συνάδελφο, ώστε να συνεχίζονται οι δρομολογημένες παρεμβάσεις, τηρώντας πάντα το επαγγελματικό απόρρητο.

Αν κριθεί απαραίτητο, δύναται να κατατεθεί συμπληρωματική ενημερωτική έκθεση, όπως, επίσης, παράλληλες εκθέσεις, ύστερα από διασύνδεση και συνεννόηση των συνεργαζόμενων φορέων, οι οποίες θα προστίθενται στο φάκελο της περίπτωσης.

Η ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

Καθήκον του εκάστοτε εισαγγελέα ανηλίκων είναι η προάσπιση των ανηλίκων όταν θίγονται τα συμφέροντά τους. Συνεπώς, είναι σημαντικό να χαρτογραφεί τις περιοχές του σε πόρους, δηλαδή σε υπηρεσίες και ανθρώπινο δυναμικό ειδικών επαγγελματιών, ώστε να μπορεί να αξιοποιεί τους/τις ΚΛ που εργάζονται στις περιοχές μέσω καταμερισμού υποθέσεων και διαμοιρασμού φόρτου εργασίας, ώστε να είναι δυνατή και βιώσιμη η διαχείριση των περιστατικών. Η χαρτογράφηση των υπηρεσιών στις οποίες υπηρετούν ΚΛ είναι σημαντικό και λειτουργικό να πραγματοποιηθεί μέσω επικοινωνίας – γνωριμίας και συζήτησης με σκοπό τη θέσπιση πλάνου/πρωτοκόλλου συνεργασιών.

Σύμφωνα με το **Ν. 3500/2006**, όπως έχει αναφερθεί, είναι καθήκον του κάθε λειτουργού της εκπαίδευσης να προβαίνει στην ενημέρωση του εισαγγελέα, όταν προσβάλλεται η ασφάλεια του παιδιού. Όταν αυτό συμβεί, είναι χρήσιμη η σχετική γραπτή ενημέρωση της οικείας Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης ή/και των οικείων Διευθύνσεων Α/θμιας - Β/θμιας Εκπαίδευσης.

Οι καταγγελίες που μπορεί να δεχτεί μία εισαγγελία ανηλίκων ποικίλουν. Οι πηγές μπορεί να είναι είτε επώνυμες, είτε ανώνυμες, ενώ μπορεί να προέρχονται από το σχολείο, το ΚΕΔΑΣΥ, νοσοκομεία, άλλες υπηρεσίες, γείτονες κ.ά.

Σε περιπτώσεις που έχουν φθάσει στον εισαγγελέα ανηλίκων και για τις οποίες έχουν ήδη οριστεί χρονοδιαγράμματα από τους εμπλεκόμενους φορείς, τα οποία δε τηρούνται (ενώ είναι αναγκαία), τότε ο εισαγγελέας δύναται να προβεί σε συστάσεις. Συστάσεις, ακόμη, μπορεί να κάνει και σε περιπτώσεις όπου προκύπτουν δυσκολίες στη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων επαγγελματιών, που δυσχεραίνουν την ανταλλαγή πληροφοριών ή την υλοποίηση δράσεων, οι οποίες αποσκοπούν στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του παιδιού.

Ο εισαγγελέας αποτελεί σημείο αναφοράς όλων των φορέων και επαγγελματιών, επιτηρεί ή/και συντονίζει τις διαδικασίες και δίνει την τελική γραμμή πλεύσης.

Το κριτήριο προτεραιοποίησης μίας εισαγγελικής περίπτωσης και ο χρόνος διεκπεραίωσής της είναι η εκτίμηση της επικινδυνότητας. Από τη στιγμή που δίνεται η εντολή στις αρμόδιες υπηρεσίες (π.χ. ΟΠΑ) ορίζεται το χρονικό πλαίσιο για τη διερεύνηση του περιστατικού από τις εν λόγω υπηρεσίες.

Όπως έχει αναφερθεί, ο νόμος παρέχει στον εισαγγελέα τη δυνατότητα να διευθετήσει την υπόθεση για τον/την ανήλικο/-η που βρίσκεται σε κατάσταση κινδύνου με κάθε είδους ενέργεια (**Α.Κ. 1532**).

Στις ενέργειες που ενδέχεται να προτείνει ο εισαγγελέας συχνά περιλαμβάνονται:

- ☒ χρονοδιαγράμματα δράσεων των υπηρεσιών,
- ☒ πλήρης σωματικός έλεγχος του παιδιού σε δημόσιο νοσοκομείο,
- ☒ ψυχιατρική εκτίμηση ή/και παρακολούθηση του παιδιού,
- ☒ ψυχιατρική εκτίμηση ή/και παρακολούθηση των γονέων/ κηδεμόνων,
- ☒ ψυχολογική υποστήριξη παιδιού,
- ☒ ψυχολογική υποστήριξη ή/και συμβουλευτική γονέων/ κηδεμόνων,
- ☒ εκτίμηση ύπαρξης και διαθεσιμότητας συγγενικών υποστηρικτικών προσώπων,
- ☒ εύρεση δομών παρέμβασης, υποστήριξης και παρακολούθησης της οικογένειας και τέλος,
- ☒ στις εξαιρετικά δύσκολες περιπτώσεις, ο εισαγγελέας δύναται να προτείνει συνεργασία με τις απαραίτητες δομές και φορείς για απομάκρυνση του παιδιού και χρήση των θεσμών της προσωρινής φιλοξενίας ή/και της αναδοχής.

Συμπερασματικά, αποτελεί καλή πρακτική η ενημέρωση των ΚΑ που εργάζονται σε εκπαιδευτικές δομές από την εισαγγελία για την εξέλιξη και πορεία της κάθε περίπτωσης ΚΑΠΑ-Π.

Τέλος, τονίζουμε την αναγκαιότητα δημιουργίας και λειτουργίας κατάλληλα οργανωμένων και διεπιστημονικών κοινωνικών υπηρεσιών στις Εισαγγελίες Πρωτοδικών Ανηλίκων (όπως προβλέπεται ήδη από το Ν.2447/1996), οι οποίες θα μπορούσαν να συνδράμουν και να στηρίξουν το έργο της προστασίας του παιδιού.

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΔΟΜΩΝ

(Περίοδος επικαιροποίησης: 2020-2021)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΙΡΑΙΑ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ

ΑΓΚΙΣΤΡΙ

Στο Αγκίστρι δεν υπάρχει Κοινωνική Υπηρεσία. Υπήρχαν ανά διαστήματα κοινωνικοί λειτουργοί με βραχύχρονες και αποσπασματικές συμβάσεις. Το νησί εξυπηρετείται κυρίως από τον Πειραιά ή/και την Αίγινα, αλλά μόνο σε περιπτώσεις υγείας, επιδοματικής πολιτικής και συμβουλευτικής.

Σε ζητήματα ΚαΠΑ-Π, οι διευθυντές σχολείων προχώρησαν μόνοι τους σε εισαγγελικές αναφορές ή απευθύνθηκαν με τη συνεργασία της αστυνομίας, και ζήτησαν τη συνδρομή της Εισαγγελίας Αηλίκων Πειραιά. Οι ΚΛ που ορίστηκαν σε ανάλογες περιπτώσεις ανήκαν στο δυναμικό του Δήμου Πειραιά και πηγαينوέρχονταν για την κοινωνική έρευνα και τη συνεργασία με το σχολείο και την οικογένεια για όσο διάστημα χρειαζόταν.

ΑΙΓΙΝΑ

- **Κέντρο κοινότητας**

Τηλ.: 2297320043 και 2297320046

Διεύθυνση: Οινώνης 2, Αίγινα

- **Κέντρο Υγείας**

1. Υποστήριξη για τη συμπλήρωση της κάρτας υγείας των μαθητών.
2. Λήψη κλητεύσεων Εισαγγελίας Πειραιά: Κατ' οίκον επισκέψεις, συγγραφή κοινωνικής έκθεσης, απάντηση στον εισαγγελέα.
3. Συνεργασία με ΚΛ Κέντρου Κοινότητας ή/και με το Δήμο Αίγινας για παροχή υπηρεσιών και κάλυψη αναγκών.
4. Συνεργασία ΚΛ με οικογένειες στα πλαίσια συμβουλευτικής υποστήριξης, παρακολούθηση, συνηγορία, ανατροφοδοτήσεις.
5. Συνεργασία με όλες τις αναγκαίες υπηρεσίες- διασυνδέσεις της Κοινότητας (Κέντρο Κοινότητας, αστυνομία, ευρύτερη κοινότητα).
Τηλ.: 2297320138

ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ- ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑΣ

- **Κοινωνική Υπηρεσία**
Τηλ.: 210 4006658, 210 4006860, 210 4007672, 210 4009093
- **Συμβουλευτικό κέντρο Γυναικών**
(για κακοποιημένες γυναίκες – θέματα ενδοοικογενειακής βίας)
Τηλ.: 2104614575
Διεύθυνση: 25^{ης} Μαρτίου 22 & Δ. Θεοδοκόπουλου, Δραπετσώνα
- **Κέντρο Ψυχικής Υγείας Κερατσινίου/Δραπετσώνας**
(ψυχολογική εκτίμηση/ υποστήριξη/ παρέμβαση, εργοθεραπεία)
Τηλ.: 2104256143
Διεύθυνση: Γρ. Λαμπράκη 331, Κερατσίνι
- **Συμβουλευτικό Κέντρο Δραπετσώνας**
Τηλ.: 2104615310, 2104615337, 2104630145-6
Διεύθυνση: Αναλήψεως και Αφάρα, Δραπετσώνα

ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ

- **Κοινωνική Υπηρεσία**
Τηλ.: 213 2129 333-4, -339, -343, -345
- **Κέντρο Κοινότητας**
Τηλ.: 213 2129 351-349
- **Κέντρο Κοινωνικών Υπηρεσιών** (λογοθεραπεία σε παιδιά 4-11 ετών)
Τηλ.: 2132129325
- **Κέντρο Ψυχικής Υγείας Κορυδαλλού**
(για ενήλικες: ψυχολογική υποστήριξη, συμβουλευτική, ατομική/ομαδική ψυχοθεραπεία, ομάδες υποστήριξης γονέων, κ.ά.)
Τηλ.: 2104944937
Διεύθυνση: Κωνσταντίνου Παλαιολόγου 3B, Κορυδαλλός,

ΚΥΘΗΡΑ

- **Δήμος**
Τηλ.: 2736031213
- **Κοινωνική Υπηρεσία του Γενικού Νοσοκομείου Κυθήρων**
(κύρια κοινωνική υπηρεσία του νησιού)
Τηλ.: 2736033203
- **Κοινωνικό παντοπωλείο**
Τηλ.: 2736 033661

ΔΗΜΟΣ ΝΙΚΑΙΑΣ – ΑΓ.Ι.ΡΕΝΤΗ

- **Κοινωνική Υπηρεσία**
Τηλ.: 213 2004819-22, 213 2004 868
- **Κέντρο Κοινότητας**
Τηλ.: 2132004817-18
- **Γραφείο Συμβουλευτικής-Ψυχολογικής Υποστήριξης Νίκαιας - Αγ.Ι.Ρέντη**
(για ενήλικες: συμβουλευτική σε άτομα, ζευγάρια, γονείς, οικογένειες)
Τηλ.: 213 2004819
Διεύθυνση: Μπιχάκη 8, Αγ.Ι.Ρέντης

ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΑ

- **Κοινωνική Υπηρεσία**
Τηλ.: 214 4028 102, -103, -104
Γραφείο Κοινωνικών Λειτουργιών: 214 4028 125 έως -129, -123, -130
- **Δια βίου μάθησης** παιδιών και εφήβων (μέχρι Λύκειο)
Τμήμα κοινωνικής Υποστήριξης Συλλόγων Γονέων και Σχολείων
Τηλ. 213 2024737 Κα Μπάκα.
- **Κέντρο Κοινωνικής Παρέμβασης και Συμβουλευτικής**
Τηλ.: 2104115712
- **ΕΚΚΑ- Κέντρο Κοινωνικής Στήριξης Πειραιά**
(Εξυπηρετεί όλη την Περιφερειακή Ενότητα Πειραιώς & Νήσων)
Προσφέρει ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες σε ενήλικες και οικογένειες ευπαθών ομάδων σε κρίση, που βιώνουν καταστάσεις όπως π.χ. αστεγία, ανεργία, ενδοοικογενειακή βία, κακοποίηση, δυσκολίες ψυχικής υγείας, δυσκολίες τρίτης ηλικίας κ.ά. Προσφέρει ενημέρωση, πληροφόρηση, συμβουλευτική ατόμων και ομάδων που βρίσκονται σε ανάγκη, ή οποιαδήποτε μορφή κοινωνικού αποκλεισμού. Διασύνδεει με τις αρμόδιες υπηρεσίες υποστήριξης στην περιοχή και συνεργάζεται στενά μαζί τους. Διερευνά καταγγελίες ανώνυμες και επώνυμες, για διάφορα ζητήματα κοινωνικής προστασίας, διεξάγει κοινωνικές έρευνες, είτε κατόπιν Εισαγγελικής εντολής, είτε κατόπιν κάποιας καταγγελίας/αναφοράς. Προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη σε άτομα της κοινότητας και διαμεσολαβεί έπειτα από Εισαγγελική εντολή σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας στα πλαίσια του νόμου 3500/2006.
Τηλ.: 2132021910-912
Διεύθυνση: Ηρώων Πολυτεχνείου 19
- **Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών**
(για κακοποιημένες γυναίκες – θέματα ενδοοικογενειακής βίας)
Τηλ.: 2104828970 Διεύθυνση: Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, ισόγειο

- **ΠΙΚΠΑ – Κέντρο Προστασίας Παιδιών – Μιχαλήνιο**
Τηλ.: 2104172400
Διεύθυνση: Ακτή Κουντουριώτη 3
- **Ελληνικό Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής και Ερευνών**
Τηλ.: 2104170500, 2104118748
τμήμα ενηλίκων: 2104170546, 2104118748
Διεύθυνση: Καραολή και Δημητρίου 10
- **Κοινοφελής Δημοτική Επιχείρηση (ΚΟΔΕΠ)**
(ψυχοκοινωνική υποστήριξη για πένθος, εφηβεία, ζητήματα σχέσεων/ εργασίας/ ιατροκοινωνικά, διασύνδεση με φορείς)
Τηλ.: 2104101753
Διεύθυνση: Ζωσιμαδών 11
- **Γενικό Νοσοκομείο Πειραιά «Τζάνειο»**
Παιδοψυχιατρικό τμήμα: 2104592953 (αξιολογεί παιδιά έως 14 ετών)
- **Μ. Κ. Ο. Κλιμάκιο Παιδικών Χωριών S.O.S.**
(ελαφρά περιστατικά, εργοθεραπεία- λογοθεραπεία- ειδικό παιδ/κο – προβλήματα διαχείρισης διαζυγίου και γενικότερα ό, τι αφορά το παιδί.
Κέντρο Στήριξης Παιδιού και Οικογένειας (0 – 18 ετών)
Τηλ. 210 4190935 (παιδίατρος- ψυχολόγος- κοινωνικός λειτουργός)
Προϋπόθεση η διαμονή στις περιοχές: Πειραιά – Νίκαια/Αγ.Ι.Ρέντη- Κερατσίνι/Δραπετσώνα

ΔΗΜΟΣ ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ

- **Κοινωνική Υπηρεσία**
Τηλ.: 2104410961 (Πρόνοια-Στάδιο)
Τηλ.: 2132037208 & 2132037107 (Δημαρχείο)

ΠΟΡΟΣ

- **Κοινωνική Υπηρεσία**
Τηλ.: 22983 -20520, 22980 -22447, -29099

ΣΑΛΑΜΙΝΑ

- **Κοινωνική Υπηρεσία**
Τηλ.: 2132027580-582
- **Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών**
(Δέχονται από όλες τις περιοχές Αττικής)
Τηλ.: 2104672665
Διεύθυνση: Αγίου Πέτρου 15, Αμπελάκια Σαλαμίνας (έναντι εκκλησίας Αγίου Πέτρου)

ΣΠΕΤΣΕΣ

- **Δήμος**
Τηλ.: 2298320010
Κοινωνική Λειτουργός και Ψυχολόγος: 2298320020
- **Κοινωνικό Παντοπωλείο**
Τηλ.: 2298072830

Κέντρο Ψυχικής Υγείας Γενικού Νοσοκομείου Αργολίδας – Ναύπλιο
(για παιδιά, εφήβους, ενήλικες: παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας)
Αγία Τριάδα – Δήμος Ναυπλιέων, 1ος όροφος ΚΕ.Φ.Ι.ΑΠ. Ν. Αργολίδας
Τηλ.: 2752 044414 (γραμματεία)

Γενικό Νοσοκομείο Αργολίδας - Ν.Μ. Άργους
Παιδοψυχίατρος: κα Παπακωνσταντίνου, τηλ.: 2751360351
Ψυχολόγος: κα Καπουράνου, τηλ.: 2751360350

ΤΡΟΙΖΗΝΙΑ

- **Δήμος**
Τηλ.: 2298042211

ΥΔΡΑ

- **Πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι»**
Τηλ.: 22983 20230
- **Κοινοφελής επιχείρηση του Δήμου:** Συνεργασία με τα κέντρα δυσλεξίας Παυλίδη. Ανίχνευση μαθησιακών δυσκολιών, λογοθεραπεία, εργοθεραπεία, ειδική διαπαιδαγώγηση, ψυχολογική υποστήριξη, συμβουλευτική γονέων. Παιδοψυχολόγος: Πελίτογλου Κωνσταντίνα
Τηλ.: 2298053365
Email: kedydras@gmail.com

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ³

Χαρτογράφηση: Παναγιώτα - Δήμητρα Φαλιέρου

ΕΛΕΥΣΙΝΑ

- **Κοινωνική Υπηρεσία**

Τηλ.: 2105542096, 2105565289

Διεύθυνση: Ελ. Βενιζέλου & Λεωφ. Εθ. Αντιστάσεως

ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΣ

- **Κοινωνική Υπηρεσία**

Τηλ.: 2105575596

Διεύθυνση: Γερμανικά & Δοϊράνης

ΖΕΦΥΡΙ

- **Κοινωνική Υπηρεσία**

Τηλ.: 2102471020

Διεύθυνση: Παναγίας Γρηγορούσας 63, Παναγία Γρηγορούσα

ΆΝΩ ΛΙΟΣΙΑ

- **Κοινωνική Υπηρεσία**

Τηλ.: 2114115224

Διεύθυνση: Αθηνών 18, Άνω Λιόσια

ΜΕΓΑΡΑ

- **Κοινωνική Υπηρεσία**

Τηλ.: 2296029018

Διεύθυνση: Μινώος & Παλαιάς Εθνικής Οδού Αθηνών - Κορίνθου

ΜΑΝΔΡΑ

- **Κοινωνική Υπηρεσία**

Τηλ.: 2132014900

Διεύθυνση: Στρ. Ν. Ρόκα 45

ΒΙΛΛΙΑ

- **Κοινωνική Υπηρεσία**

Τηλ.: 2263320000

Διεύθυνση: Ιωάννη Σακελλαρίου 30

ΕΡΥΘΡΕΣ

- **Κοινωνική Υπηρεσία**

Τηλ.: 2263320102

Διεύθυνση: Εθνικής Αντιστάσεως 107

³ Τα περιστατικά κακοποίησης ή παραμέλησης οδηγούνται στα τμήματα του Παίδων (Πεντέλης, Αγλαΐα Κυριακού και Αγίας Σοφίας).

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΤΤΙΚΗΣ/ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ⁴

- **ΕΚΚΑ**

Τηλεφωνική γραμμή Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας «197»

Εθνική γραμμή Παιδικής Προστασίας «1107»

Διεύθυνση: Βασιλίσσης Σοφίας 135 & Ζαχάρωφ, Αθήνα, Τ.Κ. 11521

Τηλ.: 21 3203 9723

E-mail: epikoinonia@ekka.org.gr, gramateia@ekka.org.gr

- **Συνήγορος του Πολίτη- Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού**

Ο Συνήγορος του Πολίτη είναι μία ανεξάρτητη αρχή που δημιουργήθηκε το 1997 για να προστατεύει τα δικαιώματα των πολιτών. Ελέγχεται μόνο από τη Βουλή των Ελλήνων και οι υπηρεσίες του είναι δωρεάν. Ένα από τα τμήματα του Συνηγόρου του Πολίτη είναι ο Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού που έχει αναλάβει το ρόλο του Συνηγόρου του Παιδιού στην Ελλάδα. Λειτουργεί από τον Ιούλιο του 2003 και αποστολή του είναι να υπερασπίζει τα δικαιώματα των ανηλίκων, δηλαδή όλων των αγοριών και κοριτσιών έως 18 χρόνων.

για παιδιά: 800 11 32 000⁵

για ενήλικους: 2131306744, 2131306710

Τηλ. γραμματείας: 2131306703, 2131306605

Διεύθυνση: Χαλκοκονδύλη 17, Αθήνα, Τ.Κ. 10432

E-mail: cr@synigoros.gr

«Ρωτάω» (για παιδιά): rotao@synigoros.gr

- **Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας Παιδιού και Εφήβου (Ε.Ψ.Υ.Π.Ε)**

(δράσεις φιλοξενίας, στήριξης, εκπαίδευσης και κοινωνικής ένταξης για παιδιά κι εφήβους με ψυχοκοινωνικά προβλήματα)

Γραμμή-Σύνδεσμος «801 801 1177»⁶

Γραμμή στήριξης παιδιών και εφήβων «116 111»⁷

E-mail: contact@epsype.org

- **Εθνική Γραμμή SOS «Το Χαμόγελο του Παιδιού»**

1056

- **Μονάδα Οικογενειακής Θεραπείας** (συμβουλευτική, εκπαίδευση, ψυχοθεραπεία)

Τηλ.: 2107232213, 2107212646

Διεύθυνση: Ελλανίκου 3, Παγκράτι

E-mail: familytherapyunit@gmail.com

⁴ Συμβουλευτείτε το [Εθνικό Ευρετήριο Οργανισμών και Υπηρεσιών Διαχείρισης Περιστατικών ΚαΠα-Π](#)

⁵ Είναι δωρεάν, λειτουργεί από Δευτέρα έως Παρασκευή 9:00 το πρωί με 16:00 το απόγευμα.

⁶ Λειτουργεί πλέον αποκλειστικά για γονείς και για οποιονδήποτε ενήλικα επιθυμεί να μιλήσει για θέματα σχετικά με παιδιά και εφήβους.

⁷ Απευθύνεται αποκλειστικά σε παιδιά και εφήβους.

- **ΜΚΟ Μέρμυρα** (συμβουλευτική για πένθος)
Τηλ: 2106463622
Διεύθυνση: Παπανικολή 2^Α, Χαλάνδρι
- **Κοινοτικό Κέντρο Καστέλας** (ψυχιατρικές-ψυχολογικές υπηρεσίες συνυφασμένες με το χαρακτήρα του αντικαρκινικού νοσοκομείου)
Τηλ.: 2104100581-3, Διεύθυνση: Χέυδεν 18, Καστέλα, Πειραιάς
- **Πανελλήνια Ομοσπονδία Σωματείων Γονέων και Κηδεμόνων Ατόμων με Αναπηρία (ΠΟΣΓΚΑμεΑ)**
Τηλ: 2105236501, 2105230423, διεύθυνση: Ελ. Βενιζέλου 236, Ηλιούπολη
- **Ειδική Θεραπευτική Μονάδα Αντιστικών (ΕΘΜΑ)**
Τηλ.: 2106728181, διεύθυνση: Μαραθωνοδρόμου91, Ψυχικό
- **Σωματείο αποκατάστασης και Ειδικής Αγωγής ΑμεΑ «Παναγία Ευαγγελίστρια»** (για Ν.Υ., ΔΑΦ, σύνδρομα)
Κοινωνική υπηρεσία: τηλ. 2109941486, διεύθυνση: Ταινάρου 10, Δάφνη
ΚΔΑΠ-μεΑ: τηλ. 2109941486, 69938022921, διεύθυνση: Ηρώς Κωνσταντοπούλου και Θάλειας Λουκίδου 3, Ηλιούπολη
Κέντρο Δημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας: τηλ. 2109941486, 6989358157, 6976042866, διεύθυνση: Χ. Τρικούπη 23, Άλιμος
- **ΟΚΑΝΑ**
Γ.Ν.Π. «Τζάνειο», τηλ:2104282450, διεύθυνση: Ζαννή Νικήτα & Λ.Γ. Αφεντούλη
Αντικαρκινικό Νοσοκομείο Πειραιά «Μεταξά», τηλ. 2104510231, διεύθυνση: Μπότσαρη 51, Πειραιά.
Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο Νίκαιας «Αγ. Παντελεήμων», τηλ: 2104900335, διεύθυνση: Φαναριωτών & Π. Μελά, Νίκαια
- **ΚΕΘΕΑ**
«Στροφή» (ηλικίες 13-21)
Ανοιχτό πρόγραμμα: 2108820277, Δικαστήρια Ανηλίκων: 2106437740
Διεύθυνση: Φλωρίνης 15, Αθήνα
Μεταβατικό Σχολείο Εφήβων: 2108828039, 2108847520, Κοδράτου 21, Αθήνα
Διάβαση (ηλικίες >21, επαγγελματικός προσανατολισμός στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση)
Τηλ.: 2108626761, 2108659745, Διεύθυνση: Σταυροπούλου 29, Αθήνα
- **18 Άνω**
Μονάδα απεξάρτησης: 2132054359, 2132054360, διεύθυνση: Λ. Αθηνών 374 (εντός ΨΝΑ Δαφνί), Χαϊδάρι
Σχολείο: 2103622217, διεύθυνση: Μαυρομιχάλη 122, Αθήνα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Ασημόπουλος, Χ. (2015). Κοινωνική Εργασία στην ψυχική υγεία παιδιών και εφήβων. Στο Γ.Ν. Παπαδημητρίου, Κ.Λ. Κουντή – Χρονοπούλου, Μ. Τζεδάκη & Μ. Πασσά (Επιμ.). *Η συμβολή της κοινωνικής εργασίας στην ψυχιατρική θεραπευτική*, (σσ. 239-249). Αθήνα: Παρισιάνου.
- Βολκίδης, Μ. & Χατζηδρόσου, Δ. (2021). *Η συλλογική αποτύπωση της εμπειρίας στην προ και κατά τη διάρκεια της πανδημίας εποχή μέσα από το ρόλο του σχολικού κοινωνικού λειτουργού*. Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις στην Εκπαίδευση, ΙΜΕΓΕΕ. (προς δημοσίευση άρθρο).
- Ευθυμίου, Α. & Παναγιωτόπουλος, Χ. (2016). Διεπιστημονική παρέμβαση στο παιδαγωγικό περιβάλλον: Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού. Στο Παναγιωτόπουλος Χ. (2016). *Κοινωνική εργασία και σχολείο. Εφαρμοσμένες διεπιστημονικές παρεμβάσεις*, (σσ.39-56). Αθήνα: Ίων.
- Θεμελή, Ο. & Παναγιωτάκη, Μ., (2021). *Οδηγός για την Αναγνώριση και τη Διαχείριση Περιστατικών Κακοποίησης και Παραμέλησης από τον/ την Εκπαιδευτικό*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του ΙΕΠ: <http://iep.edu.gr/el/odigoi-egxeiridia>
- Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. (2017). *Η μαθητική διαρροή στην ελληνική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση*. Περίοδος αναφοράς: 2013-2016. Αθήνα.
- Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού. *Πρωτόκολλο Διερεύνησης, Διάγνωσης και Διαχείρισης Κακοποίησης και Παραμέλησης Παιδιών*.
- Καλλινικάκη, Θ. (1998). *Κοινωνική Εργασία. Εισαγωγή στη Θεωρία και την Πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας*. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.
- Καλλινικάκη, Θ. (2014). Εκτίμηση παραγόντων προστασίας και κινδύνου. Στο: Καλλινικάκη, Θ. & Κασσέρη, Ζ. (επιμ.). (2014). *Κοινωνική Εργασία στην Εκπαίδευση. Στα θρανία των ετεροτήτων*, (σ.σ. 169-187). Αθήνα: Τόπος.
- Κατσαμά, Ε. (2013). *Κοινωνική Εργασία με Ομάδες στην Εκπαίδευση: Μια έρευνα δράσης για την πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού*. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης. Διδακτορική διατριβή.
- Κατσαμά, Ε. (2014). Σχολική κοινωνική εργασία και κοινωνική ένταξη. Στο: Καλλινικάκη, Θ. & Κασσέρη, Ζ. (επιμ.), *Κοινωνική εργασία στην εκπαίδευση. Στα θρανία των ετεροτήτων*, (σσ. 23-45). Αθήνα: Τόπος.
- Παναγιωτόπουλος, Χ. (2016). Κοινωνική εργασία και εκπαίδευση. Στο: Παναγιωτόπουλος, Χ. (2016). *Κοινωνική εργασία και σχολείο. Εφαρμοσμένες διεπιστημονικές παρεμβάσεις*, (σσ.19-38). Αθήνα: Ίων
- Παναγιωτόπουλος, Χ.(2016). *Κοινωνική Εργασία και Σχολείο: Εφαρμοσμένες Διεπιστημονικές Παρεμβάσεις*. Αθήνα: Ίων.
- Πιλήσης, Θ. (2011). Η Σχολική Κοινωνική Εργασία στην Ελλάδα: διαπιστώσεις, προκλήσεις και

- προβληματισμοί. Στο: Σ. Πάρλαλης (Επιμ.). *Οι Πρακτικές Εφαρμογές της Κοινωνικής Εργασίας στην Ελλάδα και στην Κύπρο*, (σσ. 353-363). Αθήνα: Πεδίο.
- ΣΚΛΕ. (2019). *Υπόμνημα ΣΚΛΕ στο Υπουργείο Παιδείας: Για ένα σχολείο διεπιστημονικά στελεχωμένο*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <https://www.especial.gr/upomnima-skle-sto-ypourgeio-paideias-gia-ena-sxoleio-diepistimonika-stelexwmeno/>
- Το Χαμόγελο του Παιδιού & Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. (2009). *Σχέδιο Δράσης για την Οριζόντια Δικτύωση και το Συντονισμό Υπηρεσιών & Φορέων Κοινωνικής Αλληλεγγύης για το παιδί*.
- Τσαρουχάς, Ν., Χ. (2020). *Ο ρόλος του σχολικού ψυχολόγου στη διεπιστημονική ομάδα- Καλές πρακτικές*. Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, για το μάθημα: «Ψυχολογία των μαθησιακών δυσκολιών». Αθήνα.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Adelson, M. A. & Woodman, R. W. (1983). Review of research on team effectiveness: Implications for teams in schools. *School Psychology Review*, 12, 125-136.
- BASW. (χ.χ.). *Roles and Functions of Social Workers in England*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://cdn.basw.co.uk/upload/basw_115640-9.pdf
- Constable, R. (2008). The Role of the School Social Worker, Στο: *School Social Work: Practice, Policy and Research*. (σσ. 3-29). Chicago
- Counts, J., Buffington, E., Chang-Rios, K., Rasmussen, H. & Preacher, K. (2010). The development and validation of the protective factors survey: A self-report measure of protective factors against child maltreatment. *Child Abuse & Neglect*, 34, 762-772.
- Goldman, J., Salus, M. K., Wolcott, D. & Kennedy, K. Y. (2003). *A coordinated response to child abuse and neglect: The foundation for practice*. Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://www.childwelfare.gov/pubs/usermanuals/foundation>
- Higgins, D.J., & McCabe, M.P. (2001). Multiple forms of child abuse and neglect: adult retrospective reports. *Aggression and Violent Behavior*, 6, (6), 547-578.
- IFSW. (2014). *Αναθεώρηση του παγκόσμιου ορισμού της κοινωνικής εργασίας*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://cdn.ifsw.org/assets/ifsw_63944-8.pdf
- Save the Children. (2007). *Child Protection Definitions*. UK: Save the Children
- Thomas, M. & Pearsons, J. (Eds.). (1995). *Dictionary of Social Work*. London: Coallins.
- WHO (1999). *Report of the Consultation on Child Abuse Prevention*, (σσ. 15). Geneva 29-31 Μαρτίου, Document WHO/HSC/PVI/99.1
- WHO & ISPCAN. (2006). *Preventing child maltreatment: A guide to taking action and generating Evidence*, (σσ. 10). Geneva: WHO.
- UNICEF. (2006). *UNICEF annual report 2006*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: https://www.un.org/esa/coordination/Alliance/Annual_Report_2006.pdf
- UNICEF. (2013). *Synergies between social transfers and child protection outcomes*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <https://www.unicef-irc.org/files/documents/d-3844-Presentation—Mayke-Huijb.ppt>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

School Social Work form

ΦΟΡΜΑ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ

Μετά τη συμπλήρωση αυτής της φόρμας , παρακαλώ τοποθετήστε τη στο κουτί αλληλογραφίας της κοινωνικής υπηρεσίας.

Πρόσωπο που συμπληρώνει τη φόρμα:.....	Ημερομηνία:/...../.....
Μαθητής που παραπέμπεται:	Τάξη/τμήμα μαθητή:/.....
Ώρες επικοινωνίας με τον εκπαιδευτικό:.....	

Λόγος Παραπομπής:

(παρακαλώ τσεκάρετε το κατάλληλο κουτάκι και προσθέστε λεπτομέρειες για το περιστατικό που θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες)

Προβλήματα συμπεριφοράς	☐
Σχολική αποτυχία	☐
Απώλεια/πένθος/διαζύγιο	☐
Χρήση ουσιών/εξαρτήσεις	☐
Συναισθηματική κακοποίηση	☐
Σεξουαλική κακοποίηση	☐
Σχολικός εκφοβισμός	☐
Γονεϊκή παραμέληση	☐
Μαθησιακές δυσκολίες	☐
Άλλο:.....	☐

Δώστε μας περισσότερες πληροφορίες:
.....
.....
.....
.....

ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ©
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ-ΕΙΔΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ
BA SOCIAL WORK/MA SPECIAL & INCLUSIVE EDUCATION/PGcert trauma studies

Ενέργειες εκπαιδευτικού πριν την παραπομπή:

(Σημειώστε τις ενέργειες που κάνατε με τον μαθητή πριν την παραπομπή στην κοινωνική υπηρεσία)

- Συνάντηση μαθητή 1:1 για συζήτηση
- Συνάντηση με τον υπεύθυνο της τάξης του μαθητή
- Συνάντηση με τους γονείς/κηδεμόνα του μαθητή. Αν ναι
πότε:...../...../.....
- Συνάντηση/επικοινωνία με ειδικό.
Προσδιορίστε.....
.....
- Άλλο:.....
.....

Άλλες πληροφορίες:

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Πηγή: Zusammenarbeit zwischen Schulen und bezirklichem Jugendamt im Kinderschutz Handlungsfeldern
<http://www.kooperation-schule-jugend-berlin-lichtenberg.de/assets/plugindata/pool0/Meldebogen%20Kinderschutz.pdf>
 μτφρ. Χερίδη Ελεονώρα, κρατικά αναγνωρισμένη Κοινωνική Λειτουργός /Κοινωνική Παιδαγωγός από *Senatsverwaltung für Bildung Jugend und Wissenschaft Berlin*

Δελτίο Καταγγελίας Κακοποίησης/Παραμέλησης στο πλαίσιο της Συνεργασίας Σχολείου/Πρόνοιας Βερολίνου

Στοιχεία Σχολείου [...]

Στοιχεία Μαθητή	Όνομα	Επώνυμο	Ημερομηνία Γέννησης
	Τάξη/Μάθημα	Φύλο	Χρονιά εισαγωγής στο σχολείο:
	Διεύθυνση		
	T.K.	Τηλέφωνο	

Στοιχεία Φροντιστή	Την επιμέλεια/γονεϊκή μέριμνα του παιδιού έχει/έχουν		
	Όνομα	Επώνυμο	
	Όνομα	Επώνυμο	
	Διεύθυνση(σε περίπτωση που διαφέρει)		
	T.K.	Τηλέφωνο	

Σωματικές/Συμπεριφορικές Ενδείξεις και Σχολική Επίδοση	Περιγραφή προβλήματος (ενδείξεις ¹ για πιθανή έκθεση σε κίνδυνο)			
		σπάνια	συχνά	(σχεδόν)πάντα
	- Μεγάλος αριθμός απουσιών	☐	☐	☐
	- Καθυστερημένη προσέλευση στο σχολείο	☐	☐	☐
	- Καθυστερημένη αποχώρηση έπειτα από το τέλος του μαθήματος ή προσέλευση πολύ νωρίτερα από την έναρξη των μαθημάτων	☐	☐	☐
	- Ανεπαρκής σίτιση	☐	☐	☐
	- Δυσσομία και έλλειψη σωματικής υγιεινής	☐	☐	☐
	- Συμπτώματα (υπερ)κόπωσης	☐	☐	☐
	- Δυσκολίες συγκέντρωσης	☐	☐	☐
	- Δυσκολίες άρθρωσης λόγου	☐	☐	☐
	- Μη κατάλληλη ένδυση	☐	☐	☐
	- Αφρόντιστα τραύματα/αιματώματα/γδαρσίματα	☐	☐	☐

¹ Οι ενδείξεις δεν θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μεμονωμένα και θα πρέπει να συνεκτιμώνται μαζί με το σχολικό ιστορικό και αναπτυξιακό στάδιο του παιδιού καθώς και περαιτέρω πληροφορίες από την επικοινωνία με γονείς/φροντιστές και άλλους εμπλεκόμενους με το παιδί.

Πηγή: Zusammenarbeit zwischen Schulen und bezirklichem Jugendamt im Kinderschutz Handlungsleitfaden
<http://www.kooperation-schule-jugend-berlin-lichtenberg.de/assets/plugindata/pool0/Meldebogen%20Kinderschutz.pdf>
 μτφρ. Χερίδη Ελεονώρα, κρατικά αναγνωρισμένη Κοινωνική Λειτουργός /Κοινωνική Παιδαγωγός από Senatsverwaltung für Bildung Jugend und Wissenschaft Berlin

Συμπτωτικές/συμπεριφορικές Ενδείξεις και Σχολική Επίδοση	σπάνια	συχνά	(σχεδόν)πάντα
	- Απάθεια	☐	☐
- Εκφοβισμός από ή προς συνομηλίκους	☐	☐	☐
- Τάση για απομόνωση/απόσυρση	☐	☐	☐
- Παραβατική συμπεριφορά	☐	☐	☐
- Αυτοτραυματισμοί	☐	☐	☐
- Σεξουαλική συμπεριφορά	☐	☐	☐
- Ενούρηση/Εγκόπριση	☐	☐	☐
- Κατανάλωση ψυχοτρόπων ουσιών	☐	☐	☐
- Απότομη πτώση σχολικής επίδοσης	☐	☐	☐
- Επιθετική συμπεριφορά	☐	☐	☐
- Αναφορά σε επεισόδια ενδοοικογενειακής βίας	☐	☐	☐
- Επιπλέον παρατηρήσεις: πχ. μη εμφάνιση στο σχολείο στην αρχή της χρονιάς	☐	☐	☐

Βαθμός σχολικής απόσυρσης :	Επίπεδο 1 ²	Επίπεδο 2 ³	Επίπεδο 3 ⁴	Επίπεδο 4 ⁵	Επίπεδο 5 ⁶
-----------------------------	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------

Έχουν ληφθεί τα εξής μέτρα:

Τηλεφώνημα με /στις:.....

Επίσκεψη οικείας στις:.....

Αποτελέσματα:.....

.....

Ενημερωμένοι φορείς
 (πχ αστυνομία, εισαγγελία, ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες, συνήγορος του πολίτη, κοινωνική υπηρεσία του Δήμου!, Schulprojekte κλπ)

Στοιχεία Επαφών / Τηλέφωνο:

Αποτελέσματα/Μέτρα που έχουν ληφθεί:.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Καταγγελων/ουσα
Υπογραφή

Υπεύθυνη Τάξης
Υπογραφή

Υπογραφή Διευθυνσης Σχολείου

² απουσία συγκέντρωσης στο μάθημα
³ καθυστέρηση στην προσέλευση / φυγή από τις ώρες των μαθημάτων/ πρόκληση αποβολών με τη συμπεριφορά του / μονόωρες απουσίες/ αδικαιολόγητες απουσίες, έως 10 ημέρες ανά εξάμηνο
⁴ 11 – 20 απουσίες ανά εξάμηνο
⁵ 21 – 40 ανά εξάμηνο
⁶ πάνω από 40 απουσίες το εξάμηνο, μη παρακολούθηση σχολείου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Εκτίμηση παραγόντων κινδύνου και προστασίας

Πηγή: Καλλιδικάκη Θ. & Κασσέρη Ζ. (2014). *Κοινωνική Εργασία στην Εκπαίδευση. Στα θρανία των ετεροτήτων*. (σ.σ. 172-173). Αθήνα: Τόπος

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Εκτίμηση παραγόντων κινδύνου και προστασίας

Οικο- λογικό επίπεδο	Παράγοντες κινδύνου	Παράγοντες προστασίας
παιδί	<p>αναπηρία (σωματική/ γνωστική/συναισθηματική) χρόνια ή σοβαρή ασθένεια παιδικό τραύμα επιθετικότητα προβλήματα συμπεριφοράς ελλειμματική προσοχή ηλικία ομάδα ομηλίκων με αντικοινωνική συμπεριφορά</p>	<p>καλή υγεία θετικές σχέσεις με τους συνομηλίκους ισχυρή, θετική κοινωνική δικτύωση χόμπι/ενδιαφέροντα υψηλή αυτοεκτίμηση ανεξαρτησία ασφαλή σύνδεση με τον γονέα/ τους γονείς κοινωνικές δεξιότητες θετική διάθεση</p>
οικογένεια	<p>παράγοντες προσωπικότητας της μητέρας ανεπαρκής έλεγχος παρορμήσεων κατάθλιψη/άγχος χαμηλή ανοχή για απογοήτευση αισθήματα ανασφάλειας ιστορικό κακοποίησης στην παιδική ηλικία υψηλή γονική σύγκρουση, συζυγική βία κατάχρηση ουσιών κακή αλληλεπίδραση γονέα-παιδιού ανακριβείς γνώσεις και προσδοκίες σχετικά με την ανάπτυξη του παιδιού</p>	<p>ασφαλής δεσμός με το παιδί θετική σχέση γονέα-παιδιού υποστηρικτικό οικογενειακό περιβάλλον ευρύ οικογενειακό δίκτυο υψηλό μορφωτικό επίπεδο των γονέων γονική ανθεκτικότητα συγκεκριμένη στήριξη για τους γονείς ισχυρές γονικές δεξιότητες αντιμετώπισης ευαισθητοποίηση σχετικά με τα στάδια ανάπτυξης του παιδιού</p>

Οικο- λογικό επίπεδο	Παράγοντες κινδύνου	Παράγοντες προστασίας
κοινότητα	<p>φτώχεια/χαμηλή κοινωνικο-οικονομική κατάσταση</p> <p>ανεργία</p> <p>έλλειψη στέγης</p> <p>κοινωνική απομόνωση</p> <p>υποβαθμισμένο σχολείο</p> <p>κοινοτική βία (επικίνδυνη/βίαιη γειτονιά)</p> <p>έλλειψη πρόσβασης σε ιατρική περίθαλψη, ασφάλιση, κατάλληλη φροντίδα παιδιών</p> <p>απουσία/υπολειτουργία κοινωνικών υπηρεσιών</p>	<p>ισχυρή, θετική κοινωνική δικτύωση</p> <p>σταθερή απασχόληση</p> <p>κατάλληλη στέγη</p> <p>προσδοκίες της οικογένειας για κοινωνική συμπεριφορά</p> <p>επαρκείς πόροι εκπαίδευσης</p> <p>διαθέσιμοι στη γειτονιά</p> <p>πρόσβαση σε επαρκείς υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες</p>
κοινωνικό πλαίσιο	<p>στενοί νομικοί ορισμοί της κακοποίησης</p> <p>κοινωνική αποδοχή της βίας</p> <p>πολιτικές ή θρησκευτικές απόψεις που εκτιμούν το αδιάβλητο της οικογένειας</p>	<p>κοινωνικά κινήματα δικαιωμάτων</p> <p>συλλογικότητες κατά της κακοποίησης</p> <p>ανεξάρτητη αρχή ελέγχου εφαρμογής της σύμβασης για τα δικαιώματα των παιδιών</p>
<p>Πηγή: Counts et al., 2010:768</p>		

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

Κλινική εκτίμηση της συναισθηματικής έκφρασης του παιδιού

Πηγή: Καλλινικάκη Θ. & Κασσέρη Ζ. (2014), *Κοινωνική εργασία στην εκπαίδευση. Στα θρανία των ετεροτήτων*. (σ.σ. 176-177). Αθήνα: Τόπος.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1. Κλινική εκτίμηση της συναισθηματικής έκφρασης του παιδιού

Δυνατά σημεία					Παράγοντες κινδύνου		
εκφράζει εύρος συναισθημάτων; Μόνο ορισμένα, όπως ευτυχία, θυμό ή λύπη					δεν εκφράζει εύρος συναισθημάτων αλλά μόνο ορισμένα, όπως ευτυχία, θυμό ή λύπη		
3	2	1	0	1	2	3	
μιλά για τα συναισθήματά του					δεν μιλά για τα συναισθήματά του		
3	2	1	0	1	2	3	
η έκφραση συναισθημάτων είναι αντίστοιχη με τις περιστάσεις					η έκφραση συναισθημάτων δεν είναι κατάλληλη με τις περιστάσεις		
3	2	1	0	1	2	3	
τα συναισθήματα και οι αντιδράσεις του σχετίζονται με τα γεγονότα που τις προκάλεσαν					τα συναισθήματα και οι αντιδράσεις του σχετίζονται με τα γεγονότα που τις προκάλεσαν		
3	2	1	0	1	2	3	
μπορεί να αναγνωρίσει ένα εύρος συναισθημάτων σε άλλα πρόσωπα					δεν μπορεί να αναγνωρίσει συναισθήματα σε άλλα πρόσωπα		
3	2	1	0	1	2	3	
συμμερίζεται τα συναισθήματα των άλλων					δεν συμμερίζεται τα συναισθήματα των άλλων		
3	2	1	0	1	2	3	
Δείχνει να σέβεται τα συναισθήματα των άλλων, δεν κοροϊδεύει, δεν πειράζει ούτε χρησιμοποιεί τους άλλους					δεν δείχνει να σέβεται τα συναισθήματα των άλλων, κοροϊδεύει, πειράζει και χρησιμοποιεί τους άλλους		
3	2	1	0	1	2	3	
έχει κάποιον στην οικογένεια ή στην κοινότητα που το διευκολύνει στην έκφραση συναισθημάτων					δεν έχει κάποιον στην οικογένεια ή στην κοινότητα που να το διευκολύνει στην έκφραση των συναισθημάτων του		
3	2	1	0	1	2	3	
σπανίως έχει μεταπτώσεις στη διάθεσή του					έχει μεταπτώσεις στη διάθεσή του		
3	2	1	0	1	2	3	

Δυνατά σημεία				Παράγοντες κινδύνου			
μοιράζεται συναισθηματικά φορτισμένα γεγονότα, τόσο θετικά όσο και αρνητικά	3	2	1	0	1	2	3
εμπλέκεται συναισθηματικά με άλλους	3	2	1	0	1	2	3
είναι ευαίσθητο προς τους άλλους	3	2	1	0	1	2	3
δεν είναι αποσυρμένο	3	2	1	0	1	2	3
οι συναισθηματικές αποκρίσεις ταιριάζουν με τις απαιτήσεις των καταστάσεων	3	2	1	0	1	2	3
αναγνωρίζει τις συναισθηματικές αποκρίσεις του που δεν είναι κατάλληλες	3	2	1	0	1	2	3
απολογείται σε περιπτώσεις ακατάλληλης έκφρασης συναισθημάτων	3	2	1	0	1	2	3.
				Πηγή: Gilgun, 2012:16-17			

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ Π.Ε. & Δ.Ε.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Ερμού 15

10185 ΑΘΗΝΑ

Πληροφορίες: Π. Σωτηρόπουλος

Τηλ. : 2103235932.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΠΡΩΤ. & ΔΕΥΤΕΡ. ΕΚ/ΣΗΣ
ΚΕΝΤΡΟΣ ΚΑΤΕΔΟΧΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Δ.Ε. ΔΥΤΙΚΗΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

ΑΡΙΘΜ. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ 259.1.....

ΜΗΡΑ ΠΑΡΑΤΑΞΗΣ 25/4/2006.....

Αθήνα 14/ 2/ 2006

Αρ. Πρωτ. Βαθμός Πρωτ.

15894 /Γ6

ΠΡΟΣ Σχολικές μονάδες Α/θμιας

και Β/θμιας Εκπαίδευσης

(δια των διευθύνσεων εκπ/σης)

ΘΕΜΑ: ΦΑΚΕΛΟΙ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού και των προσωπικών του δεδομένων, οι ατομικοί φάκελοι των μαθητών των σχολικών μονάδων ειδικής αγωγής (Σ.Μ.Ε.Α.) και των τμημάτων ένταξης (ΤΕ), οι οποίοι περιέχουν κοινωνικά ιστορικά, γνωματεύσεις, αξιολογήσεις, εκθέσεις, τα οποία στοιχεία χαρακτηρίζονται απόρρητα, φυλάσσονται σε ασφαλή χώρο από το διευθυντή του σχολείου και ως εκ τούτου δεν ανακοινώνονται σε τρίτους. Το ίδιο ισχύει και για τις γνωματεύσεις ειδικών μαθησιακών δυσκολιών που κατατίθενται στα γενικά σχολεία. Την ευθύνη της ανακοίνωσης στοιχείων σε γονείς ή σε συνεργαζόμενες υπηρεσίες καθώς και της σύνταξης εκθέσεων έχει ο αρμόδιος ειδικός (ψυχολόγος, εκπαιδευτικός, κοινωνικός λειτουργός, λογοθεραπευτής κλπ.) για το αντικείμενό του.

Οι εκπαιδευόμενοι διαφόρων ειδικοτήτων που πραγματοποιούν την πρακτική τους άσκηση σε Σ.Μ.Ε.Α., οφείλουν να ζητούν την ενημέρωση για τους μαθητές από τον αρμόδιο επόπτη τους. Σε καμία περίπτωση δεν τίθεται στη διάθεσή τους το περιεχόμενο των φακέλων.

Τα μέλη του συλλόγου διδασκόντων ενημερώνονται από τον ατομικό φάκελο του μαθητή ή από το διευθυντή του σχολείου, με την επισήμανση ότι τα στοιχεία αυτά εμπίπτουν στα προσωπικά δεδομένα. Όταν όμως πρόκειται να χρησιμοποιήσουν στοιχεία του μαθητή για ερευνητικούς ή άλλους λόγους που δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του σχολείου, πρέπει να γίνεται ανώνυμα, σε συνεννόηση με τη διεπιστημονική ομάδα και να έχουν την έγκριση του αρμόδιου ειδικού που έχει κάνει την αξιολόγηση και τη σύμφωνη γνώμη του διευθυντή του σχολείου.

Σε περίπτωση που χρειάζεται να σταλούν εκθέσεις σε αρμόδιες υπηρεσίες, αυτές συντάσσονται από τους ειδικούς μετά από αίτηση γονέων στο διευθυντή του σχολείου, εκτός από ειδικές περιπτώσεις που δεν χρειάζεται να είναι ενήμερος ο γονέας π.χ. προς την Εισαγγελία Ανηλίκων για κακοποίηση παιδιού. Οι εκθέσεις διαβιβάζονται από το διευθυντή του σχολείου.

Εκθέσεις προς τους γονείς δεν αποστέλλονται παρά μόνον μετά από αίτησή τους και διαβιβάζονται μέσω του διευθυντή του σχολείου.

Ο Διευθυντής

Παναγιώτης Κ Σωτηρόπουλος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

Αθήνα: ___ / ___ / ___

Αριθμ. Πρωτ.....

Προς:
Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών
πρώην Σχολής Ευελπίδων
Τμήμα Ανηλίκων, κτήριο 16
Αθήνα Τ.Κ.10167

Λογότυπο του σχολείου
ή της υπηρεσίας.

Θέμα: ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΕΠΕΙΓΟΝ

ΑΝΑΦΟΡΑ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥ

Με το παρόν έγγραφο θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε για προσωπικά ευαίσθητα και εμπιστευτικά στοιχεία που αφορούν στον Α.Μ. του μαθητή τηςτάξης του ..(επωνυμία σχολείου)..... Συγκεκριμένα αναφέρθηκε από τον εκπαιδευτικό της τάξης στον Κοινωνικό Λειτουργό και τον Ψυχολόγο που ανήκουν στο προσωπικό του σχολείου, ότι ο αναφερόμενος μαθητής διαδίδει πληροφορίες σε συμμαθητές του ότι έχει παρενοχληθεί σεξουαλικά από τη θεία του.

Πραγματοποιήθηκε άμεσα συνάντηση του ψυχολόγου με το μαθητή προκειμένου να διερευνηθούν οι πληροφορίες. Ο μαθητής ανέφερε (περιγραφή τις πληροφοριών με σαφήνεια). Τις ίδιες πληροφορίες ανέφερε και παρουσία του Κοινωνικού Λειτουργού του σχολείου.

Στη συνέχεια κλήθηκαν και οι δύο γονείς σε ραντεβού στις.....με τον Κ.Λ και τον ψυχολόγο στο σχολείο. Στο ραντεβού προσήλθε μόνη της η μητέρα, η οποία δήλωσε ότι γνώριζε το γεγονός.

Κινητοποιήθηκε να απευθυνθεί στην Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου της περιοχής της ή στην αστυνομία για αναφορά του συμβάντος.

Επίσης λόγω των σοβαρών ψυχοκοινωνικών προβλημάτων που φαίνεται να αντιμετωπίζει η οικογένεια (οικονομικές δυσκολίες, θέματα ψυχικής υγείας, δυσκολία διαχείρισης καθημερινών καταστάσεων) παραπέμφθηκε η μητέρα στην Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου της περιοχής για παροχή πολύπλευρης φροντίδας και κοινωνικής μέριμνας.

Το τηλέφωνο επικοινωνίας της μητέρας είναι :..... και η διεύθυνση κατοικίας:.....

Παρακαλούμε για τις δικές σας ενέργειες.

Ο Διευθυντής
(ονοματεπώνυμο)
(ειδικότητα)

Ο Κοιν. Λειτουργός
Ονοματεπώνυμο ΠΕ30

Ο Ψυχολόγος
Ονοματεπώνυμο ΠΕ23

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

Περίληψη: Συνάντηση φορέων της Κοινότητας για τη βελτίωση της ζωής δυσλειτουργικής οικογένειας.

Η συνάντηση φορέων πραγματοποιήθηκε σε αίθουσα διδασκαλίας του _____, την _____ και ώρα _____, ύστερα από την Αρ. Εμπ. Πρ. ____/____-____-____ πρόσκληση της Διευθύντριας και του συλλόγου διδασκόντων του _____. Το θέμα της συνάντησης αφορά τον ορισμό στόχων και ενεργειών για τη βελτίωση της ζωής των μελών της οικογένειας του _____

ΣΥΝΘΕΣΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΦΟΡΕΩΝ

Ονόματα συμμετεχόντων και φορέας εκπροσώπησης:

Οι απόντες που κλήθηκαν από την πρόσκληση της κ. διευθύντριας και του συλλόγου διδασκόντων είναι: _____

Το Συμβούλιο ευρισκόμενο σε απαρτία πραγματοποίησε τη συνάντηση.

Θέματα:

1. Ορισμός των προβλημάτων της οικογένειας.
2. Αλληλοενημέρωση σχετικά με τις ήδη προγραμματισμένες ενέργειες.
3. Προγραμματισμός των επόμενων ενεργειών από τον κάθε φορέα.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ:	
ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ
1. Επίσκεψη στο σπίτι της οικογένειας από την κοινωνική λειτουργό του Κέντρου Υγείας και από κοινωνική λειτουργό της Κοινωνικής υπηρεσίας του Δήμου, ώστε να ενημερωθεί η οικογένεια για την κατάσταση και τις επιλογές που τους δίνονται: α) Ενέργειες που θα πρέπει να πραγματοποιηθούν και που θα στηριχτούν από τους φορείς για αυτές και β) άρνηση συνεργασίας και άμεση απομάκρυνση του παιδιού από την οικογένεια.	Άμεσα: Μέσα στην εβδομάδα 19/06/____- 23/06/____
2. Επισκέψεις από το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» σε σταθερή βάση - μία φορά την εβδομάδα για καθαριότητα του σπιτιού και στήριξη της οικογένειας.	Έχουν ξεκινήσει από μέσα Μαΐου (18/05/____) και θα συνεχίσουν τις επισκέψεις σταθερά και στο μέλλον.
3. Ορισμός ημερομηνίας εξέτασης για τη μητέρα στο Κέντρο Ψυχικής Υγείας και μεταφορά - συνοδεία της οικογένειας στην υπηρεσία (υλοποίηση από κ.).	Άμεσα: Με το που οριστεί η ημερομηνία από το Κέντρο Ψυχικής Υγείας.

4. Αναζήτηση εργασίας για τον πατέρα (υλοποίηση από φορείς κοινότητας).	Άμεσα.
5. Έκδοση Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης (Κ.Ε.Α.) για την οικογένεια (υλοποίηση από κοινωνική υπηρεσία Δήμου _____).	Άμεσα.
6. Αναζήτηση και ορισμός υπευθύνου ή ειδικής επιτροπής για τη διαχείριση των χρημάτων της οικογένειας (υλοποίηση από κοινωνική υπηρεσία Δήμου _____, «Βοήθεια στο Σπίτι» και λοιπούς φορείς).	Άμεσα.
7. Συγγραφή έκθεσης προς την επιτροπή που διαχειρίζεται οικείες που δίνονται ως δωρεά στην Μητρόπολη και την κοινότητα (υλοποίηση από κοινωνική υπηρεσία Δήμου _____).	Επικοινωνία με την επιτροπή, παράδοση έκθεσης σε 1 μήνα από σήμερα.
8. Επαφή με τους εκπροσώπους του Σεβασμιότατου Μητροπολίτη _____, τηλέφωνο και έγγραφο για επίσημη τοποθέτηση της Μητρόπολης για τη διάθεση οικήματος και στήριξης προς την οικογένεια (υλοποίηση από κοινωνική υπηρεσία Δήμου _____).	Άμεσα: Μέσα στις επόμενες εβδομάδες έως κι 1 μήνα από σήμερα.
9. Επαφή με το Δίκτυο Εθελοντών Δήμου: ενεργοποίηση Δικτύου – αναζήτηση ιδιωτών ιδιοκτητών σπιτιού για τη μετεγκατάσταση της οικογένειας σε νέο σπίτι (υλοποίηση από κοινωνική υπηρεσία Δήμου _____).	Έως το τέλος Σεπτεμβρίου _____
10. Ιατροφαρμακευτική φροντίδα παιδιού (υλοποίηση από Κέντρο Υγείας).	Κάλυψη των εμβολίων που υπολείπονται και συνεργασία με την οικογένεια ως προς την υγεία του παιδιού.
11. <u>Ολιστικό πρόγραμμα στήριξης παιδιού:</u> α) ανάπτυξης δεξιοτήτων, β) πρόγραμμα αυτοεξυπηρέτησης, γ) πρόγραμμα και φροντίδα της προσωπικής υγιεινής - μπάνιο, δ) παρακολούθηση κ.α., ε) επικοινωνία και συμβουλευτική στήριξη της οικογένειας όποτε κρίνεται απαραίτητο. (υλοποίηση από).	Σε σταθερή βάση στις ώρες λειτουργίας του προγράμματος του ΚΔΑΠ-μεΑ.
12. <u>Ολιστικό πρόγραμμα στήριξης παιδιού:</u> α) εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας, β) Εξατομικευμένα προγράμματα με τις ειδικότητες της διεπιστημονικής ομάδας, προσαρμοσμένα στις ανάγκες και στους ρυθμούς της με πρακτικές βιωματικής εκπαίδευσης, γ) Μέριμνα για τη συστηματική φοίτηση της μαθήτριας, δ) Επικοινωνία και συμβουλευτική στήριξη της οικογένειας όποτε κρίνεται απαραίτητο και ε) Ενημέρωση των φορέων της κοινότητας για την πορεία και τα θέματα που μπορεί να προκύψουν με την οικογένεια (υλοποίηση από Ειδικό).	Σε σταθερή βάση στις ώρες λειτουργίας του σχολείου με τη νέα χρονιά.
13. Στήριξη και συνεργασία μεταξύ των φορέων: κοινή γραμμή και αλληλοενημέρωση.	Κοινή συναίνεση των εκπροσώπων των φορέων από σήμερα 16/06/

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 877

17 Μαΐου 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

- Συντονισμός δράσεων και υπηρεσιών παιδικής προστασίας.....1
- Συγχώνευση των Σχολικών Επιτροπών: (α) 3η Σχολική Επιτροπή Παπάγου, (β) Σχολική Επιτροπή 1ου Λυκείου και 1ου και 4ου Γυμνασίου Χολαργού, (γ) Σχολική Επιτροπή 3ου Γυμνασίου Χολαργού, (δ) Σχολική Επιτροπή 2ου Λυκείου και 2ου Γυμνασίου Χολαργού και (ε) 11η Σχολική Επιτροπή 2ου Λυκείου Χολαργού και σύσταση ΝΠΔΔ με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Παπάγου-Χολαργού»..... 2
- Συγχώνευση των Σχολικών Επιτροπών: (α) 1η Σχολική Επιτροπή Παπάγου, (β) 2η Σχολική Επιτροπή Παπάγου, (γ) Σχολική Επιτροπή 2ου και 3ου Δημοτικού Σχολείου Χολαργού, (δ) Σχολική Επιτροπή 1ου και 5ου Νηπιαγωγείου Χολαργού, (ε) Σχολική Επιτροπή 2ου και 3ου Νηπιαγωγείου Χολαργού, (στ) Σχολική Επιτροπή 1ου, 5ου και 6ου Δημοτικού Σχολείου Χολαργού, (ζ) Σχολική Επιτροπή 4ου Δημοτικού Σχολείου και 4ου Νηπιαγωγείου Χολαργού, (η) Σχολική Επιτροπή Ειδικού Δημοτικού Σχολείου Χολαργού, (θ) 10η Σχολική Επιτροπή 5ου Δημοτικού Σχολείου Χολαργού και (ι) 12η Σχολική Επιτροπή 5ου Νηπιαγωγείου Χολαργού και σύσταση ΝΠΔΔ με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Παπάγου-Χολαργού»..... 3
- Συγχώνευση των Νομικών Προσώπων: (α) Πολιτιστικό Κέντρο Παπάγου, (β) Δημοτικός Αθλητικός Οργανισμός Παπάγου, (γ) Πνευματικό-Πολιτιστικό Κέντρο Χολαργού, (δ) Δημοτικός Αθλητικός Οργανισμός Χολαργού και (ε) Εθελοντική Υπηρεσία Δασοπροστασίας Δήμου Χολαργού και σύσταση ΝΠΔΔ με την επωνυμία «Δημοτικός Οργανισμός Πολιτισμού, Αθλητισμού και Περιβάλλοντος Παπάγου-Χολαργού»..... 4
- Συγχώνευση των Ν.Π. ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ - Κ.Α.Π.Η - ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΗ - ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ Β.Ε ΒΑΣΙΛΑ σε ένα ενιαίο Ν.Π.Δ.Δ με την επωνυμία «ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΑΡΓΑΣ»..... 5

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

- Αριθμ. οικ. 49540 (1)
Συντονισμός δράσεων και υπηρεσιών παιδικής προστασίας.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ - ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

- Έχοντας υπόψη:
Τις διατάξεις:
α) Του άρθρου 8 του Ν. 3961/2011 (ΦΕΚ 97 Α).
β) Του Π.Δ. 36/2000 «Οργανισμός του Υπουργείου Δικαιοσύνης» (ΦΕΚ 29 Α).
γ) Του Π.Δ. 95/2000 «Οργανισμός του Υπουργείου Υγείας- Πρόνοιας» (ΦΕΚ 76 Α).
δ) Του άρθρου 90 του Π.Δ. 63/2005 «Κωδικοποίηση της νομοθεσίας για την κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα» (ΦΕΚ 98 Α).
2. Του Π.Δ. 89/2010 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (ΦΕΚ 154 Α).
3. Το άρθρο 12 του ν.3860/2010 «Βελτιώσεις της ποινικής νομοθεσίας για τους ανήλικους δράστες, πρόληψη και αντιμετώπιση της θυματοποίησης και της εγκληματικότητας των ανηλίκων» (ΦΕΚ 111 Α).
4. Το άρθρο 13 του ν.2646/1998 «Ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 236 Α).
5. Το άρθρο 6 του ν.3106/2003 «Αναδιοργάνωση του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 30 Α).
6. Το άρθρο 38 του ν.3370/2005 «Οργάνωση και λειτουργία των υπηρεσιών δημόσιας υγείας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 176 Α).
7. Το άρθρο 9 του Π.Δ. 22/2006 «Οργανισμός του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.)» (ΦΕΚ 18 Α).
8. Το άρθρο 9 του Π.Δ. 55/2008 «Οργανισμός του Ινστιτούτου Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης (Ι.Κ.Π.Α.)» (ΦΕΚ 86 Α).
9. Την παράγραφο 1 του άρθρου 15 του ν.3868/2010 «Αναβάθμιση του Εθνικού Συστήματος Υγείας και λοι-

πές διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης» (ΦΕΚ 129 Α).

10. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις της παρούσας απόφασης δεν προκαλείται πρόσθετη δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

1. Συστήνεται Εθνική Γραμμή Παιδικής Προστασίας για την ψυχολογική και κοινωνική στήριξη των ανηλίκων στο πλαίσιο της γραμμής έκτακτης ανάγκης του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.).

Οι αρμοδιότητες της Εθνικής Γραμμής Παιδικής Προστασίας ορίζονται ως εξής:

α. Παρέχει συμβουλευτική, ψυχολογική και κοινωνική στήριξη σε ανηλίκους και τους γονείς τους που αντιμετωπίζουν προβλήματα ή χρήζουν βοήθειας.

β. Παρέχει άμεση ενημέρωση και πληροφόρηση σε ανηλίκους για θέματα που τους απασχολούν και τους γονείς τους για θέματα ανατροφής και παιδικής προστασίας και τους διασυνδέει ή παραπέμπει στις αρμόδιες κατά περίπτωση Υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας για την περαιτέρω εξυπηρέτησή τους

γ. Υποδέχεται αιτήματα και αναφορές για κοινωνική φροντίδα και κοινωνική προστασία ανηλίκων που βρίσκονται σε κίνδυνο (λόγω κακοποίησης, παραμέλησης, εμπορίας, εκμετάλλευσης ή θυματοποίησης, είναι ασυνόδευτοι αιτούντες άσυλο), αντιμετωπίζουν καταστάσεις κρίσης ή εμπλέκονται σε παράνομες πράξεις.

δ. Συνεργάζεται με τις αρμόδιες εισαγγελικές και άλλες υπηρεσίες για την άμεση κοινωνική προστασία των ανηλίκων σε κίνδυνο και των ανήλικων παραβατών, καθώς και για την αντιμετώπιση καταστάσεων κρίσης που βιώνουν.

ε. Κινητοποιεί τους μηχανισμούς επιτόπιας επείγουσας κοινωνικής παρέμβασης του Ε.Κ.Κ.Α. και άλλων Υπηρεσιών για την παροχή κοινωνικής βοήθειας στους ανηλίκους.

στ. Συνεργάζεται με τους δημόσιους φορείς με αρμοδιότητα παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας και κοινωνικής προστασίας σε ανηλίκους σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και παραγγέλλει την διενέργεια κοινωνικών ερευνών προς διερεύνηση των συνθηκών διαβίωσης και τον εντοπισμό των κινδύνων που απειλούν τους ανηλίκους για τους οποίους υπήρξαν αιτήματα, αναφορές και αντίστοιχες εισαγγελικές εντολές.

ζ. Συνεργάζεται με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς παιδικής προστασίας για την άμεση εξυπηρέτηση επειγόντων αιτημάτων κοινωνικής φροντίδας και προστασίας ανηλίκων και στήριξης των οικογενειών τους.

2. Συστήνεται Δίκτυο με την επωνυμία «ΟΡΕΣΤΗΣ» που οργανώνει το Κεντρικό Επιστημονικό Συμβούλιο για την Αντιμετώπιση της Θυματοποίησης και Εγκληματικότητας των Ανηλίκων (Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α.). Στο Δίκτυο εντάσσονται και διασυνδέονται ηλεκτρονικά όλες οι Υπηρεσίες αρμοδιότητας όλων των Υπουργείων Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που παρέχουν κοινωνική μέριμνα, φροντίδα, αλληλεγγύη και προστασία στους ανηλίκους σε κίνδυνο και τους ανήλικους παραβάτες. Στο ίδιο Δίκτυο μπορούν να ενταχθούν και ιδιωτικοί ή άλλοι φορείς του δημόσιου και των Περιφερειακών και τοπικών Αυτοδιοικήσεων της Χώρας. Το Δίκτυο δύναται να αναπτύσσει συνεργασία με άλλα διεθνή ή εθνικά δίκτυα και φορείς που οι αρμοδιότητές τους εναρμονίζονται και οι δραστηριότητές τους εξυπηρετούν τους σκοπούς και τους στόχους του Δικτύου «ΟΡΕΣΤΗΣ».

Η συμμετοχή των φορέων στο Δίκτυο «ΟΡΕΣΤΗΣ» συνεπάγεται συμμετοχή: (α) στο σχεδιασμό κοινών προτάσεων για την προώθηση ευρωπαϊκών ή εθνικών προγραμμάτων από το Δίκτυο, (β) στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη κοινών δράσεων ευαισθητοποίησης του κοινού, (γ) στο σχεδιασμό και την οργάνωση σεμιναρίων εκπαίδευσης του προσωπικού του, (δ) στην επεξεργασία των στατιστικών στοιχείων που θα διαθέτει το Δίκτυο, (ε) στην υλοποίηση ερευνών και μελετών που θα πραγματοποιεί το Δίκτυο και στην αξιοποίηση των αποτελεσμάτων τους και (στ) σε κάθε άλλη δραστηριότητα που θα αναπτύσσει το Δίκτυο.

Η συμμετοχή των φορέων στο Δίκτυο «ΟΡΕΣΤΗΣ» συνεπάγεται την υποχρέωσή τους να καταχωρούν σε αυτό τα εκάστοτε προβλεπόμενα στοιχεία σχετικά με τις δραστηριότητές τους και να ενημερώνουν το Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α. για κάθε μεταβολή.

3. Το Ε.Κ.Κ.Α. τηρεί Εθνικό Μητρώο Παιδικής Προστασίας στο πλαίσιο του οποίου τηρούνται ειδικά μητρώα, στα οποία καταχωρούνται στοιχεία των ανηλίκων σύμφωνα με διάφορα χαρακτηριστικά τους που σχετίζονται με τα αιτήματα για κοινωνική φροντίδα, προστασία ή αρωγή, τις αναφορές και τις εισαγγελικές εντολές που αφορούν ανηλίκους, τα πορίσματα διερεύνησης συμβάντων έκθεσης ανηλίκων σε κίνδυνο ή διάπραξης παράνομων πράξεων (κακοποίηση, παραμέληση, εμπορία, εκμετάλλευση, κ.ά.), των προστατευομένων ανηλίκων από τις υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας, προστασίας και αλληλεγγύης (ιδρυματική φροντίδα, αναδοχή, κ.ά.) και των επωφελούμενων ανηλίκων από τις παροχές πρόνοιας και να παρακολουθεί τις μεταβολές που τα αφορούν έως την ενηλικίωση τους ή τη διακοπή του καθεστώτος παροχής υπηρεσιών ή παροχών. Όλοι οι φορείς που χορηγούν παροχές πρόνοιας και παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής μέριμνας, φροντίδας, αλληλεγγύης και προστασίας υποχρεούνται να συνδέονται με το παραπάνω σύστημα.

4. Το Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α. στο πλαίσιο λειτουργίας του Δικτύου «Ορέστης» αναλαμβάνει, σε συνεργασία με τους Δήμους, να συγκροτηθούν σε κάθε Δήμο Ομάδες Προστασίας Ανηλίκων, αποτελούμενες από κοινωνικούς λειτουργούς.

Η Ομάδα Προστασίας Ανηλίκων κάθε Δήμου είναι αρμόδια για την πραγματοποίηση των κοινωνικών ερευνών για θέματα κακοποίησης ανηλίκων, όταν (α) δέχεται σχετική ειδοποίηση από την εθνική γραμμή παιδικής προστασίας, (β) δέχεται καταγγελία, έστω και ανώνυμη, για κακοποίηση ανηλίκου στα όρια του Δήμου ή (γ) λαμβάνει εισαγγελική εντολή για την διεξαγωγή σχετικής έρευνας.

Το Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α. αναλαμβάνει επίσης, σε συνεργασία με τους Δήμους, να οργανωθούν και να λειτουργήσουν συμβουλευτικοί σταθμοί που ιδρύονται σε κάθε δήμο - πρωτεύουσα νομού, με στόχο την υποστήριξη των ανηλίκων και των οικογενειών τους. Στις λειτουργίες του συμβουλευτικού σταθμού ανήκουν: (α) η παροχή συμβουλευτικής φροντίδας στους ανηλίκους και τις οικογένειές τους, (β) η πραγματοποίηση δράσεων ευαισθητοποίησης και κινητοποίησης της κοινωνίας των πολιτών για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της κακοποίησης και εγκληματικότητας των ανηλίκων, (γ) η τήρηση των μητρώων ανηλίκων που εξυπηρετούνται από τον συμβουλευτικό σταθμό.

5. Συγκροτείται πενταμελής Εθνική Συντονιστική Ομάδα Προστασίας Ανηλίκων, η οποία αποτελείται από δύο μέλη, οριζόμενα από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, μετά από πρόταση του Κεντρικού Επιστημονικού Συμβουλίου για την Αντιμετώπιση της Θυματοποίησης και της Εγκληματικότητας των Ανηλίκων (Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α.) και δύο μέλη, οριζόμενα από τον Υπουργό Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, μετά από πρόταση του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.). Στην Ομάδα μετέχει υποχρεωτικά ο Πρόεδρος του Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α., ως πρόεδρος.

Έργο της είναι: (α) να εποπτεύει την καλή λειτουργία της Εθνικής Γραμμής Παιδικής Προστασίας καθώς και τη συνεργασία των υπαλλήλων που υποστηρίζουν τη λειτουργία της με τα μέλη των Δημοτικών Ομάδων Προστασίας Ανηλίκων, (β) να οργανώνει προγράμματα διαρκούς επιμόρφωσης των στελεχών των Ομάδων Προστασίας Ανηλίκων των Δήμων, (γ) να προσδιορίζει τα κριτήρια ποιότητας που πρέπει να διέπουν τη λειτουργία όλων των δομών φιλοξενίας ανηλίκων θυμάτων κακοποίησης ή παραμέλησης ή ανηλίκων που έχουν τελέσει αξιόποινες πράξεις, υποβάλλοντας σχετική πρόταση στα συναρμόδια Υπουργεία Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και (δ) να επιλύει κάθε πρόβλημα που θα ανακύπτει κατά τη συνεργασία των Υπηρεσιών του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, του Ε.Κ.Κ.Α., των Εταιρειών Προστασίας Ανηλίκων και των Ομάδων Προστασίας Ανηλίκων των Δήμων, σε πανελλαδικό επίπεδο.

Η Εθνική Συντονιστική Ομάδα συνεδριάζει κάθε τρίμηνο, και έκτακτα αν χρειαστεί, μετά από πρόσκληση του προεδρεύοντος.

Τα μέλη της Ομάδας δε λαμβάνουν αμοιβή για την εκτέλεση των πιο πάνω καθηκόντων τους.

6. Η ισχύς της παρούσας απόφασης αρχίζει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 4 Μαΐου 2011

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΑΣΤΑΝΙΔΗΣ

Αριθμ. απόφ. 49

(2)

Συγχώνευση των Σχολικών Επιτροπών: (α) 3η Σχολική Επιτροπή Παπάγου, (β) Σχολική Επιτροπή 1ου Λυκείου και 1ου και 4ου Γυμνασίου Χολαργού, (γ) Σχολική Επιτροπή 3ου Γυμνασίου Χολαργού, (δ) Σχολική Επιτροπή 2ου Λυκείου και 2ου Γυμνασίου Χολαργού και (ε) 11η Σχολική Επιτροπή 2ου Λυκείου Χολαργού και σύσταση ΝΠΔΔ με την επωνυμία «Σχολική Επιτροπή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Παπάγου-Χολαργού».

ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΑΠΑΓΟΥ-ΧΟΛΑΡΓΟΥ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις των άρθρων 1, 102, 103 του Ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλ-

λικράτης» (ΦΕΚ 87/7-6-2010, Τεύχος Α', σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 239 και 240 του Ν. 3463/2006 ΚΔΚ).

2. Την υπ' αριθ. 13532/10421/18-4-2011 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής, ελέγχου νομιμότητας της υπ' αριθ. 49/2011 απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου Παπάγου-Χολαργού, αποφασίζουμε:

Συγχωνεύουμε τα Νομικά Πρόσωπα:

α. 3η Σχολική Επιτροπή Παπάγου, συσταθείσα με την υπ' αριθ. 17983/4-6-1991 απόφαση του Νομάρχη Ανατολικής Αττικής (ΦΕΚ 431 Β/1991),

β. Σχολική Επιτροπή 1ου Λυκείου και 1ου και 4ου Γυμνασίου Χολαργού, συσταθείσα με την υπ' αριθ. 25298/29-7-1991 απόφαση του Νομάρχη Ανατολικής Αττικής (ΦΕΚ 609Β/1991),

γ. Σχολική Επιτροπή 3ου Γυμνασίου Χολαργού συσταθείσα, με την υπ' αριθ. 25298/29-7-91 απόφαση του Νομάρχη Ανατολικής Αττικής (ΦΕΚ 609Β/1991),

δ. Σχολική Επιτροπή 2ου Λυκείου και 2ου Γυμνασίου Χολαργού, συσταθείσα με την υπ' αριθ. 25298/29-7-91 απόφαση του Νομάρχη Ανατολικής Αττικής (ΦΕΚ 609Β/1991),

ε. 11η Σχολική Επιτροπή 2ου Λυκείου Χολαργού, συσταθείσα με την υπ' αριθ. 554/27-1-1998 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής (ΦΕΚ 90Β/1998),

Συστήνουμε νέο Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου ως εξής:

1. ΟΝΟΜΑ:

«Σχολική Επιτροπή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Παπάγου-Χολαργού»

2. ΣΚΟΠΟΣ:

Σκοπός της Σχολικής Επιτροπής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, όπως αυτός καθορίζεται με το άρθρο 243 του Ν. 3463/2006 (ΦΕΚ 114Β/2006), είναι η στήριξη της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Δήμου Παπάγου - Χολαργού και ειδικότερα:

α. η διαχείριση των πιστώσεων που της διατίθεται για την κάλυψη των δαπανών λειτουργίας των σχολικών μονάδων (θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, αγοράς αναλωσίμων υλικών κλπ),

β. η αμοιβή των καθαριστριών,

γ. η εκτίμηση έργων για την επισκευή και συντήρηση των σχολικών μονάδων και του κάθε είδους εξοπλισμού τους,

δ. η εισήγηση προς τις διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για τον εφοδιασμό αρμοδίως των σχολικών μονάδων με έπιπλα και εξοπλιστικά είδη και από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων με βιβλία για τις σχολικές βιβλιοθήκες,

ε. η διαχείριση των εσόδων από την ενδεχόμενη εκμετάλλευση των σχολικών κυλικίων,

στ. η λήψη κάθε άλλου μέτρου που κρίνεται αναγκαίο για τη στήριξη της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

3. ΔΙΟΙΚΗΣΗ:

Η Σχολική Επιτροπή Διοικείται από εννεαμελές (9μελές) Διοικητικό Συμβούλιο, αποτελούμενο από:

● Δύο Διευθυντές (2) εκ των πέντε (5) αρχαιότερων των σχολικών μονάδων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ**

**ΓΕΝ. Δ/ΝΣΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΟΤΑ
ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΟΤΑ**

Ταχ.Δ/νση : Σταδίου 27

Τ.Κ. : 10183 Αθήνα
Πληροφορίες : Καπίδου Ηρώ
Τηλέφωνο : 213-1364360
FAX : 213-1364383

ΕΞ. ΕΠΕΙΓΟΝ - ΝΑ ΣΤΑΛΕΙ ΚΑΙ ΜΕ FAX

Αθήνα, 13 Σεπτεμβρίου 2011

Αριθ.Πρωτ.: 40719

ΠΡΟΣ:
**Αποκεντρωμένες Διοικήσεις
της Χώρας
Δ/νσεις Διοίκησης
(Για άμεση ενημέρωση των Δήμων
της χωρικής τους αρμοδιότητας)**

ΘΕΜΑ: Συγκρότηση Ομάδων Προστασίας Ανηλίκων

Με το άρθρο 12 του ν. 3860/2010 συστάθηκε στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων το «Κεντρικό Επιστημονικό Συμβούλιο για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της θυματοποίησης και της εγκληματικότητας των ανηλίκων» (Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α.), με σκοπό την αντιμετώπιση της θυματοποίησης και της εγκληματικότητας των ανηλίκων.

Ειδικότερα, το ανωτέρω Συμβούλιο συντονίζει και οργανώνει δράσεις, εισηγείται προτάσεις και γνωμοδοτεί στον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για θέματα πρόληψης και αντιμετώπισης της θυματοποίησης και της εγκληματικότητας των ανηλίκων.

Στο πλαίσιο αυτό, από τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 8 του ν.3961/2011, προβλέπεται η σύσταση από το Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α. **Δικτύου**, στο οποίο εντάσσονται και διασυνδέονται ηλεκτρονικά όλες οι υπηρεσίες αρμοδιότητας των Υπουργείων Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας & Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που παρέχουν κοινωνική μέριμνα, φροντίδα, αλληλεγγύη και προστασία στους ανήλικους σε κίνδυνο και στους ανήλικους παραβάτες.

Στο ίδιο δίκτυο υπηρεσιών εντάσσονται και οι **Ομάδες Προστασίας Ανηλίκων**, οι οποίες, σύμφωνα με τις ως άνω διατάξεις και την με αριθμ.οικ.49540/4-5-2011 ΚΥΑ «Συντονισμός δράσεων και υπηρεσιών παιδικής προστασίας» (ΦΕΚ 877/Β') συγκροτούνται από το Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α. **σε κάθε δήμο**, σε συνεργασία με Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) Α' βαθμού, και αποτελούνται από κοινωνικούς λειτουργούς **των οικείων Ο.Τ.Α.**

Κάθε Ομάδα Προστασίας Ανηλίκων είναι αρμόδια για την πραγματοποίηση των κοινωνικών ερευνών για θέματα κακοποίησης ανηλίκων, όταν (α) δέχεται σχετική

ειδοποίηση από την εθνική γραμμή παιδικής προστασίας, (β) δέχεται καταγγελία, έστω και ανώνυμη, για κακοποίηση ανηλίκου στα όρια του Δήμου ή (γ) λαμβάνει εισαγγελική εντολή για τη διεξαγωγή σχετικής έρευνας.

Κατόπιν των ανωτέρω, με την παρούσα ζητούμε να ενημερώσετε τους δήμους αρμοδιότητάς σας, προκειμένου **να ορίσουν**, το αργότερο **εντός δέκα (10) ημερών** από τη λήψη της, **τουλάχιστον ένα κοινωνικό λειτουργό**, ο οποίος: α) θα συνιστά το πρόσωπο αναφοράς κάθε δήμου για τη λειτουργία της Εθνικής Γραμμής Προστασίας του Παιδιού (Γραμμή 1107, η οποία θα λειτουργήσει στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης) και β) θα πραγματοποιεί κοινωνικές έρευνες για θέματα κακοποίησης ανηλίκων και συμβάντων έκθεσης ανηλίκων σε κίνδυνο όταν: (i) δέχεται σχετική ειδοποίηση από την Εθνική Γραμμή Παιδικής Προστασίας, (ii) δέχεται καταγγελία, έστω και ανώνυμη, για κακοποίηση ανηλίκου στα όρια του δήμου ή (iii) λαμβάνει εισαγγελική εντολή για τη διεξαγωγή σχετικής έρευνας.

Οι αποφάσεις ορισμού των κοινωνικών λειτουργών για την **Ομάδα Προστασίας Ανηλίκων** να αποστέλλονται άμεσα από τους δήμους στο Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α., (στη Διεύθυνση: Διοικητήριο, Τ.Κ. 54 123, Ειδική Υπηρεσία Προστασίας Ανηλίκων ή στο FAX: 2310-379179), προκειμένου να συγκροτηθεί η **Ομάδα Προστασίας Ανηλίκων** για κάθε δήμο.

Σε περίπτωση που σε κάποιο δήμο **δεν υπηρετεί κοινωνικός λειτουργός στην κεντρική του υπηρεσία ή σε άλλες δομές του**, να το γνωστοποιήσει στο Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α., εντός της παραπάνω προθεσμίας των δέκα ημερών, με κοινοποίηση στο Υπουργείο Εσωτερικών, Τμήμα Προσωπικού ΟΤΑ της Διεύθυνσης Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ, Ταχ. Διεύθυνση: Σταδίου 27, 10183, Αθήνα, Fax: 2131364383 ή 89 και στο Ε.Κ.Κ.Α., Ταχ. Διεύθυνση: Β. Σοφίας 135, 11521 Αθήνα, Δ/νση Κοινωνικών Παρεμβάσεων ή στο Fax: 213-2039768.

Το παρόν αναρτάται και στην ιστοσελίδα της υπηρεσίας μας www.ypes.gr στη διαδρομή: Αποκεντρωμένη Διοίκηση-Αυτοδιοίκηση / Εγκύκλιοι-Αποφάσεις-Συχνές Ερωτήσεις ΟΤΑ α' βαθμού / Κοινωνικές Δομές.

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Θ. ΞΗΡΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π/ΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ Δ/ΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ
ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ Δ.Ε. ΤΜΗΜΑ Β'
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ Β'

Ταχ. Δ/ση : Ανδρέα Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη : 151 80 - Μαρούσι
Ιστοσελίδα : www.minedu.gov.gr
email : spoudonde@minedu.gov.gr
Πληροφορίες : Βάρβα Ά. (Δ.Ε.)
Κουροπούλου Χ. (Δ.Ε.)
Μαραγκού Ο. (Ε.Ε.)
Τηλέφωνο : 210344.3272
210344.3273
210344.2212
Fax : 210344.3390

Αποστολή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:
Βαθμός Προτεραιότητας: **ΕΞ. ΕΠΕΙΓΟΝ**

Μαρούσι, 30-5-2018

Αρ. Πρωτ. : 88147/ΓΔ4

ΠΡΟΣ :

1. Περιφερειακές Δ/νσεις Π.Ε. & Δ.Ε. της χώρας
2. Διευθύνσεις Δ.Ε. της χώρας
3. Σχολικές Μονάδες Δ.Ε. της χώρας (μέσω των οικείων Δ/νσεων)
4. Σιβιτανίδειος Δημόσια Σχολή Τεχνών και Επαγγελματιών info@sivitanidios.gr

ΚΟΙΝ.: Συνήγορο του Πολίτη
Ανεξάρτητη Αρχή
Χαλκοκονδύλη 17
10432, Αθήνα

ΘΕΜΑ : «Διευκρινίσεις σχετικά με το άρθρο 13 της με αρ. πρωτ. 10645/ΓΔ4/22-1-2018 ΥΑ (Β'120)»

Κατόπιν ερωτημάτων που υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας και σύμφωνα με το αριθμ. 238695/5894/2018 έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη, σχετικά με την παρ. 5 του άρθρου 13 της με αρ. 10645/ΓΔ4/22-1-2018 (Β'120) Υπουργικής Απόφασης με θέμα «Εγγραφές, μετεγγραφές, φοίτηση και θέματα οργάνωσης της σχολικής ζωής στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης», διευκρινίζεται ότι ο γονέας που μετά το διαζύγιο ή τη διάσταση δεν ασκεί την επιμέλεια του ανήλικου τέκνου, αλλά συνασκεί τη γονική μέριμνα αυτού δικαιούται πρόσβαση σε κάθε στοιχείο της σχολικής κατάστασης του/της ανήλικου/ης μαθητή/τριας, καθώς δεν θεωρείται «άλλο πρόσωπο».

Επισημαίνεται η με αρ. Φ7/517/127893/Γ1/13-10-2010 (ΑΔΑ: 4ΙΚΖ9-ΕΚ) εγκύκλιος του ΥΠ.Π.Ε.Θ. εξακολουθεί να ισχύει.

**Η ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ Δ/ΝΣΗΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π.Ε. & Δ.Ε.**

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΜΠΑΡΛΑ

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο κ. Γεν. Γραμματέα
2. Δ/ση Επαγγελματικής Εκπαίδευσης - Τμήμα Β'
3. Δ/ση Σπουδών, Προγραμμάτων & Οργάνωσης Δ.Ε. - Τμήμα Β'

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΝΙΑΙΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ
Π/ΘΜΙΑΣ & Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ Π.Ε. & Δ.Ε.
ΤΜΗΜΑΤΑ Γ' ΜΑΘΗΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

Ταχ. Δ/ση: Ανδρ. Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη: 151 80 Μαρούσι
Ιστοσελίδα: www.minedu.gov.gr
e-mail: spudonpe@yppeph.gr, t05sded@yppeph.gr
Πληροφορίες: Κ. Παπαχρήστος – Σ. Μερκούρης
Σ. Λαπατά – Α. Βάρλα
Τηλέφωνο: 210- 344 2247, 210- 344 3272

ΑΝΑΡΤΗΤΕΟ

Να διατηρηθεί μέχρι
Βαθμός ασφαλείας

Μαρούσι, 13 -10 -2010
Αριθ. Πρωτ. Φ.7/ 517/ 127893 /Γ1
Βαθμός Προτερ. **ΕΞ. ΕΠΕΙΓΟΝ**

ΠΡΟΣ : 1. Περιφερειακές Διευθύνσεις
Π.Ε. & Δ.Ε της χώρας (έδρες τους)
2. Προϊσταμένους Παιδαγωγικής
Επιστημονικής Καθοδήγησης
(μέσω Περιφ. Δ/νσεων Π.Ε. & Δ.Ε.)
3. Σχολικούς Συμβούλους
(μέσω Περιφ. Δ/νσεων Π.Ε. & Δ.Ε.)
4. Διευθύνσεις Π.Ε., Δ.Ε.
& Γραφεία Π.Ε., Δ.Ε., Ε.Ε.)
της χώρας (έδρες τους)
5. Σχολικές μονάδες της χώρας
(μέσω Δ/νσεων Π.Ε., Δ.Ε. &
Γραφείων Π.Ε., Δ.Ε., Ε.Ε.)

ΚΟΙΝ: Συνήγορο του Πολίτη
Ανεξάρτητη Αρχή
Υπόψη κας Μπιλιάτη
Χατζηγιάνη Μέξη 5
115 28 Αθήνα

Θέμα : Δικαιώματα των παιδιών-μαθητών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, των οποίων οι γονείς βρίσκονται σε διάσταση ή είναι διαζευγμένοι και ο ένας από αυτούς δεν ασκεί την επιμέλειά τους.

Με αφορμή ερωτήματα που υποβλήθηκαν στις Διευθύνσεις μας, σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών-μαθητών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, των οποίων οι γονείς βρίσκονται σε διάσταση ή είναι διαζευγμένοι και ο ένας από αυτούς δεν ασκεί την επιμέλειά τους, σας γνωρίζουμε ότι ο Συνήγορος του Πολίτη, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του κατά το άρ. 103 §9 του Συντάγματος και το Ν.3094/2003, σε έγγραφό του με αριθ. πρωτ. 124301/22966/11-8-2010 προς το γραφείο του Ειδικού Γραμματέα Π.Ε. και Δ.Ε. γνωστοποιεί τα ακόλουθα:

α) Στις περιπτώσεις που λόγω διάστασης ή διαζυγίου των γονέων μαθητή, η άσκηση της επιμέλειας του προσώπου του έχει ανατεθεί στον έναν γονέα (που διαμένει μαζί του), η περιστασιακή επικοινωνία του παιδιού με τον γονέα που δεν μένει μαζί του, αλλά διατηρεί τη γονική μέριμνα αυτού, **δεν μπορεί να απαγορευθεί εντός του σχολικού χώρου**, κατά μείζονα δε λόγο δεν μπορεί να απαγορευθεί η είσοδος του γονέα αυτού στο σχολείο. Η επικοινωνία αυτή θα γίνεται με τρόπο ώστε το σχολείο να μην μετατρέπεται σε χώρο άσκησης επικοινωνίας γονέα-μαθητή παρεμποδίζοντας την εκπαιδευτική διαδικασία.

β) Δεδομένου ότι η δικαστική απόφαση περί επικοινωνίας ορίζει μόνο το χρονικό διάστημα κατά το οποίο ο γονέας που μένει με το παιδί οφείλει να έχει αυτό στη διάθεση του άλλου γονέα, **η επικοινωνία πέραν της ρυθμιζόμενης στη δικαστική απόφαση δεν μπορεί να αποκλείεται παρά μόνο αν ρητά την απαγορεύει η απόφαση**, με εξαίρεση της συνδρομής σπουδαίου λόγου (π.χ. παρακώλυση της λειτουργίας της σχολικής μονάδας, άσκηση βίας ή πρόκληση ταραχής) είναι δυνατόν να μην επιτραπεί σε γονέα η είσοδος στο χώρο του σχολείου.

Η οποιαδήποτε προφορική ή γραπτή εντολή του ενός γονέα προς το σχολείο να απαγορεύσει την είσοδο του άλλου ή την επικοινωνία με το τέκνο, εξετάζεται με προσοχή, αλλά δεν είναι υποχρεωτική αφ' εαυτής.

γ) Η συμμετοχή του γονέα που δεν διαμένει με το παιδί σε εκδηλώσεις, όπως οι σχολικές εορτές, δεν μπορεί επίσης να απαγορευθεί, παρά μόνο για σπουδαίο λόγο (εάν ο γονέας με τις ενέργειες του προκαλεί αναστάτωση της εκδήλωσης ή η παρουσία του δημιουργεί προβλήματα στο τέκνο). Η αντίθετη επιθυμία του άλλου γονέα, από μόνη της, δεν μπορεί να συνιστά σπουδαίο λόγο.

Επισημαίνεται ότι **για την περίπτωση που η δικαστική απόφαση θέτει όρους για την υλοποίηση της επικοινωνίας (όπως σε περιπτώσεις που επιβάλλεται η παρουσία του άλλου γονέα ή κοινωνικού λειτουργού), η υποχρέωση συμμόρφωσης προς αυτήν επιβάλλει, προκειμένου να επιτραπεί επικοινωνία στο χώρο του σχολείου, να εξεταστεί από τους εκπαιδευτικούς εάν πληρούνται οι παραπάνω όροι.**

δ) Η ενημέρωση του γονέα που δεν ασκεί την επιμέλεια του τέκνου επιβάλλεται στο πλαίσιο εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του σχολείου. Κατ' εξαίρεση, εάν από τον γονέα έχει αφαιρεθεί **συνολικά** η άσκηση της γονικής μέριμνας, υποχρέωση ενημέρωσής του για το πρόσωπο του τέκνου (επομένως και για τη φοίτησή του) έχει ο άλλος γονέας.

ε) Η συμμετοχή του γονέα που δεν ασκεί την επιμέλεια του τέκνου-μαθητή (αλλά το υπόλοιπο της γονικής του μέριμνας) στα συλλογικά όργανα της σχολικής κοινότητας (Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων) δεν μπορεί να αποκλειστεί λόγω της μη δικαστικής ανάθεσης της άσκησης της επιμέλειας σε αυτόν, εκτός εάν προβλέπεται η συμμετοχή του ενός μόνο γονέα, οπότε θα προτιμηθεί εκείνος που ασκεί την επιμέλεια.

στ) Η παραλαβή του τέκνου γίνεται από το πρόσωπο που ορίζει ο γονέας που ασκεί την επιμέλεια του. Σε περίπτωση διαφωνίας των γονέων που ασκούν από κοινού την επιμέλεια, η παραλαβή θα πρέπει να γίνεται από το πρόσωπο που είχε ορισθεί, πριν προκύψει η διαφωνία τους, έως ότου προσκομισθεί στο σχολείο δικαστική απόφαση, η οποία να επιλύει τη διαφωνία των γονέων.

Μέριμνα του εκπαιδευτικού πρέπει να αποτελεί η προστασία των κατοχυρωμένων δικαιωμάτων του παιδιού- μαθητή σε ανατροφή και από τους δύο γονείς, λαμβάνοντας πάντοτε υπόψη την άποψη του παιδιού και έχοντας ως γνώμονα το συμφέρον του, καθώς και την απρόσκοπτη άσκηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, χωρίς να ευνοεί τυχόν ανοίκειες ιδιοκτησιακές αντιλήψεις του γονέα που ασκεί την επιμέλεια απέναντι στο παιδί-μαθητή.

Παρακαλούνται όλοι οι εκπαιδευτικοί των Σχολικών μονάδων να ενημερωθούν ενυπόγραφα.

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο κ^ας Υπουργού
2. Γραφείο κ^ας Υφυπουργού
3. Γραφείο κ^ου Γενικού Γραμματέα
4. Γραφείο κ^ου Ειδικού Γραμματέα
5. Δ/νση Ειδικής Αγωγής
6. Δ/νση Φυσικής Αγωγής
7. Δ/νση Σ.Ε.Π.Ε.Δ.
8. Δ/νση Ιδιωτικής Εκπαίδευσης
9. Δ/νση Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης
10. Δ/νση Ξένων και Μειονοτικών Σχολείων
11. Δ/νση Σπουδών Δ.Ε. Τμήμα Γ'
12. Δ/νση Σπουδών Π.Ε. Τμήμα Γ'

Ο ΕΙΔΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 10

ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ⁸

ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΑ ΠΡΩΤΟΔΙΚΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Διεύθυνση: Πρώην Σχολή Ευελπίδων (Κτίριο 16. Ισόγειο), Αθήνα-Κυψέλη, Τ.Κ. 10167

Εισαγγελέας Ποινικής Δίωξης

Τηλ: 2108828855–2108216036

Κατάθεση Μηνύσεων

Τηλ: 2108828308

2ος Όροφος

Εισαγγελέας Ανηλίκων (Υποθέσεις Ενδοοικογενειακής Βίας)

Τμήμα Ανηλίκων-Προϊστάμενος-Γραμματεία

Τηλ: 2108839029

ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΑ ΠΡΩΤΟΔΙΚΩΝ ΠΕΙΡΑΙΑ

Εισαγγελέας Ποινικής Δίωξης (Γραφείο 413)

Διεύθυνση: Σκουζέ 3-5 & Φίλωνος-Πειραιάς, Τ.Κ. 18535

Τηλ: 2132157141

Κατάθεση Μηνύσεων – Αυτόφωρα (Γραφείο 416)

Τηλ: 2132157144

Εισαγγελέας Ανηλίκων (Υποθέσεις Ενδοοικογενειακής Βίας)

Τηλ: 2132157151 (Γραφείο 420)

ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΑ ΠΡΩΤΟΔΙΚΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διεύθυνση: 26ης Οκτωβρίου 5 Θεσσαλονίκη, Τ.Κ. 54626

1ος Όροφος

Εισαγγελέας Ποινικής Δίωξης

Τηλ: 2310520235

Τμήμα Μηνύσεων-Προϊστάμενος

Τηλ: 2310529150

ΓΑΔΑ - ΓΕΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ

-ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ-ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

Διεύθυνση: Λεωφόρος Αλεξάνδρας 173, Αθήνα - Αμπελόκηποι, Τ.Κ. 11522

Τηλ: 210 6476370, 2106476573, 2106400131, 2106447687

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΜΕΣΗΣ ΔΡΑΣΗΣ «100»⁹

Διεύθυνση: Λεωφόρος Αλεξάνδρας 173, Αθήνα - Αμπελόκηποι, Τ.Κ. 11522

⁸ Αναφορά γίνεται και στις κατά τόπους Εισαγγελίες Πρωτοδικών των Περιφερειών των υπολοίπων Εισαγγελιών Πρωτοδικών.

⁹ Αναφορά γίνεται και στις κατά τόπους Υπηρεσίες Ασφαλείας των Νομών των υπόλοιπων Υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΩΞΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΖΩΗΣ

Τμήμα Ανηλίκων

Διεύθυνση: Μοναστηρίου 326, Θεσσαλονίκη, Τ.Κ. 54121

Τηλ: 2310 388456, 2310 388457

E-mail: dathe@hellenicpolice.gr

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΩΞΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ¹⁰

ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΩΞΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Τμήμα Προστασίας Ανηλίκων

Διεύθυνση: Λ. Αλεξάνδρας 173, Αθήνα, Τ.Κ. 11522

Τηλέφωνο: 2106476464, 2106476000

Γραμμή καταγγελιών: 11012 ή 11012@hellenicpolice.gr

FAX : 2106476462

E-mail: ccu@cybercrimeunit.gov.gr

[http:// www.hellenicpolice.gr](http://www.hellenicpolice.gr)

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

(Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού)¹¹

για παιδιά: 800 11 32 000 ¹²

για ενήλικους: 2131306744, 2131306710

Διεύθυνση: Χαλκοκονδύλη 17, Αθήνα, Τ.Κ. 10432

Τηλ Γραμματείας: 2131306605

E-mail: cr@synigoros.gr

<http://www.0-18.gr/>

ΑΡΜΟΔΙΑ ΚΡΑΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ (Ε.Κ.Κ.Α.)

Τηλεφωνική Γραμμή Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας «197» ¹³

Εθνική Γραμμή Παιδικής Προστασίας «1107» ¹⁴

Διεύθυνση: Βασιλίσσης Σοφίας 135 & Ζαχάρωφ, Αθήνα- Αμπελόκηποι, Τ.Κ. 11521

Τηλ: 2132039705, 2132039723

Fax: 2132039763

¹⁰ Η Υπηρεσία Οικονομικής Αστυνομίας και Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος Υποδιεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος-Τμήμα Προστασίας Ανηλίκων ασχολείται με τα εγκλήματα που διαπράττονται κατά των ανηλίκων με τη χρήση του διαδικτύου και των άλλων μέσων ηλεκτρονικής ή ψηφιακής επικοινωνίας και αποθήκευσης.

¹¹ Ο Συνήγορος του Παιδιού, διαμεσολαβεί ύστερα από αναφορές πολιτών (παιδιού, γονέα, συγγενή, ή άλλου) σε περιπτώσεις που πράξεις ή παραλείψεις δημοσίων υπηρεσιών ή ιδιωτών (φυσικών ή νομικών προσώπων) προσβάλλουν δικαιώματα του παιδιού, επιδιώκοντας την προστασία και την αποκατάστασή τους.

¹² Είναι δωρεάν, λειτουργεί από Δευτέρα έως Παρασκευή 9:00 το πρωί με 16:00 το απόγευμα.

¹³ Δωρεάν, λειτουργεί σε 24ωρη βάση, επτά μέρες την εβδομάδα, ολόκληρο το χρόνο.

¹⁴ Δωρεάν σε καθημερινή 24ωρη βάση. Παρέχει συμβουλευτική, ψυχολογική και κοινωνική στήριξη σε παιδιά και εφήβους που βρίσκονται σε κίνδυνο ή βιώνουν καταστάσεις κρίσης.

ΠΟΥ ΑΛΛΟΥ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΑΠΕΥΘΥΝΘΕΙΤΕ

Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού-Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας & Κοινωνικής Πρόνοιας

Διεύθυνση: Φωκίδος 7, Αθήνα-Αμπελόκηποι, Τ.Κ. 115 26

Τηλ.: 2107715791

e-mail: esa-kara-p@ich-mhsw.gr

Ώρες λειτουργίας: καθημερινά 09:00-17:00

Τηλεφωνική Συμβουλευτική Υπηρεσία της Ε.Ψ.Υ.Π.Ε

Γραμμή-Σύνδεσμος «801 801 1177»¹⁵

Γραμμή στήριξης παιδιών και εφήβων «116 111»¹⁶

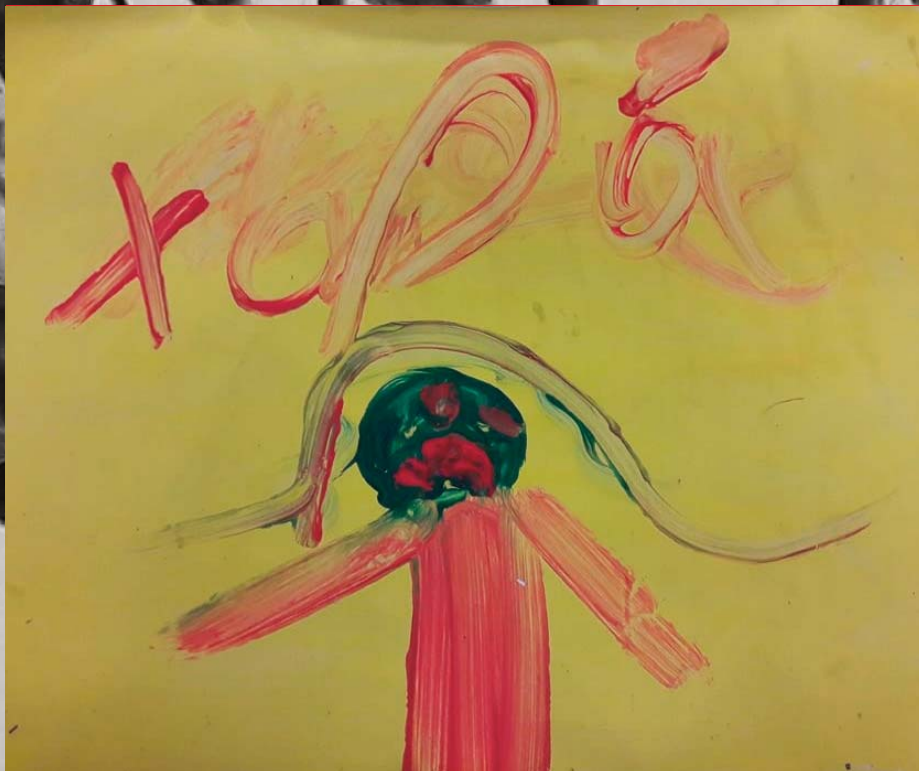
Γραμμή Μαζί για το Παιδί - 11525 ¹⁷

Κοινωνικές Υπηρεσίες των Δήμων και στις 13 περιφέρειες

¹⁵ Λειτουργεί πλέον αποκλειστικά για γονείς και για οποιονδήποτε ενήλικα επιθυμεί να μιλήσει για θέματα σχετικά με παιδιά και εφήβους.

¹⁶ Απευθύνεται αποκλειστικά σε παιδιά και εφήβους.

¹⁷ Λειτουργεί Δευτέρα έως Παρασκευή, 09:00 έως 21:00 και στόχο έχει την παροχή συμβουλών και κατευθύνσεων σε παιδιά, εφήβους, γονείς και εκπαιδευτικούς.

«Πρέπει οπωσδήποτε να βρούμε τρόπο
να κάνουμε τη δουλειά μας.
Ίσως κάνουμε τη δουλειά μας
μέσα σε μια τάξη,
σε ένα θρανίο, κάτω από το θρανίο,
έξω από ένα σπίτι, μέσα στο σπίτι
ή σε ένα στέγαστρο,
με μαριονέτες, πηλό, γκράφιτι,
πριν από το σχολείο ή
κατά τη διάρκεια του γεύματος...

παρ' όλη αυτά, εμείς
θα κάνουμε τη δουλειά μας».

Heather Alden, Κοινωνικός Λειτουργός της χρονιάς 2012
στην Αμερική